

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1958

ANDRA KAMMAREN

Nr 12

28 mars

Debatter m. m.

Fredagen den 28 mars

	Sid.
Utgifter under sjätte huvudtiteln:	
Allmän översikt över beräkningen av väganslagen m. m.	3
Byggnad av vägar och broar	16
Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.	17
Väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvär m. m.	19
Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp	20
Statens bilinspektion: Avlöningar	22
Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar	25
Vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning	26
Bidrag till Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande ...	30
Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar ...	33
Byggnadsstyrelsen: Avlöningar	34
Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden	36
Bidrag till televisionsverksamhetens driftkostnader	37
Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare	38
Utgifter under tionde huvudtiteln:	
Kommerskollegium: Avlöningar	42
Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar	43
Bidrag till Institutet för konserveringsforskning	45
Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi	46
Bidrag till företagareföreningar m. fl.	47
Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hant- verks- och småindustriföretag m. m.	54
Sjöbefälsskolorna: Materiel, böcker, m. m.	57
Säkerhetsanstalter för sjöfarten: Mättnings- och rekognoscerings- verksamhet	59
Avsättning till fonden för idrottens främjande	60

	Sid.
Högre utbildning av sjuksköterskor	64
Reformering av avskrivningsreglerna i fråga om byggnad, som ingår i rörelse	71
Omläggning av det statliga skattesystemet	75
Höjning av statens andel av totalisatormedel	81
Rättegångsbalkens bestämmelser om telefonavlyssning	85
Interpellationer av:	
herr Johansson i Öckerö ang. ersättningen för sjuktransporter med båt	88
herr Vigelsbo ang. statsbidragen till kommunernas kapitalutgifter.	89
herr Nilsson i Tvärålund i anledning av att riksdagsledamöters frånvaro på grund av sjukdom kan bli avgörande för utgången av voteringar	90

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 28 mars

<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 6, rörande utgifter under sjätte huvudtiteln (kommunikationsdepartementet)	3
— nr 46, rörande timplaner för ämnet kristendomskunskap	37
— nr 54, om anslag till de tekniska högskolorna	37
— nr 55, om anslag till yrkesundervisningen	37
<i>Utrikesutskottets</i> utlåtande nr 5, om handelsavtal med Cuba	42
<i>Statsutskottets</i> utlåtande nr 10, rörande utgifter under tionde huvudtiteln (handelsdepartementet)	42
— nr 63, ang. anslag under statens allmänna fastighetsfond m. m. för handelsdepartementet	64
— nr 64, ang. anslutning till konventionen om upprättande av ett europeiskt bolag för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic)	64
— nr 65, ang. högre utbildning av sinnessjukvårdspersonal	64
— nr 66, ang. högre utbildning av sjuksköterskor	64
<i>Bevillningsutskottets</i> betänkande nr 16, ang. reformering av avskrivningsreglerna för byggnad, som ingår i rörelse	71
— nr 32, om rätt för vissa ideella organisationer till särskilt avdrag vid taxering till statlig och kommunal inkomstkatt	75
— nr 34, ang. omläggning av det statliga skattesystemet	75
— nr 37, ang. höjning av statens andel av totalisatormedel	81
<i>Bankoutskottets</i> utlåtande nr 9, om åtgärder för att i det allmännas hand säkra uppförandet och driften av vissa elctronhjärnecentraler	85
<i>Första lagutskottets</i> utlåtande nr 20, ang. rättegångsbalkens bestämmelser om telefonavlyssning	85
<i>Tredje lagutskottets</i> utlåtande nr 13, ang. Grubbe och Västerhiske byamäns rätt till fyllnadsskog	88

Fredagen den 28 mars

Kl. 10.00

§ 1

Justerades protokollet för den 21 innevarande mars.

§ 2

Föredrogs var för sig följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen nr 111, med förslag till lag om ympning mot smittkoppor;

till statsutskottet propositionen nr 120, angående försäljning av vissa, allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter; samt

till bevillningsutskottet propositionen nr 123, med förslag till förordning om skattefrihet för belopp, som utgår på grund av vissa s. k. riskgarantier.

§ 3

Föredrogs den av herr *Strandh* vid kammarens nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet angående virkesmätningen.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 4

Föredrogs herr *Wachtmeisters* vid nästföregående sammanträde gjorda, men då bordlagda anhållan att få framställa interpellation till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet angående eventuella anläggningsarbeten och andra investeringar för Drakauddens kraftverk i Lule älv.

Kammaren biföll denna anhållan.

§ 5

Utgifter under riksstatens sjätte huvudtitel

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under sjätte huvudtiteln, avseende anslagen inom kommunikationsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—8

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 9

Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

Före behandlingen av de olika anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader hade Kungl. Maj:t (punkt 9, s. 53—62) lämnat en översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft ett antal motioner.

I en inom andra kammaren av herrar *von Seth* och *Carlsson* i Stockholm väckt motion (II: 311) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att förorda en ram av 360 mkr. för 1959 års investeringar på landsbygdens vägar.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, i anledning av departementschefens uttalande under förevarande punkt och motionerna I: 222 och II: 273 samt med avslag å motionen II: 311, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kännas vad utskottet anfört.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Ivar Johansson*, *Pålsson*,

Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

Ragnar Bergh, Jacobsson, Rubbestad, Widén, Nilsson i Göingegården och *Löfroth*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av departementschefens uttalande under förevarande punkt och motionen II: 311 samt med bifall till motionerna I: 222 och II: 273 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anförts;

b) av herrar *Näsström, Birger Andersson, Bergman, Holmqvist* och *Gustafsson* i Stockholm.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **SKOGLUND**:

Herr talman! Jag vill till att börja med ge uttryck för min tillfredsställelse över det sätt, varpå statsutskottet behandlat årets sjätte huvudtitel. Den karakteristiken av utskottets inställning till de förslag som jag har framlagt innebär självfallet, att jag anser mig ha anledning att i huvudsak vara nöjd med det nu föreliggande utlåtandet.

Sjätte huvudtiteln domineras anslagsmässigt av de stora väganlagen. Anslagen till vägunderhåll och vägbyggnader uppgår enligt förslagen i den nu föreliggande huvudtiteln till drygt 633 miljoner kronor. Hela huvudtiteln slutar på 885 miljoner kronor. Det kunde kanske i och för sig finnas anledning för mig att här närmare beröra åtskilliga av de förslag som har framlagts i huvudtiteln. Jag skall emellertid i fortsättningen begränsa mig till att kommentera några punkter i fråga om vägunderhållsanslaget och väginvesteringarna.

Vad först beträffar vägunderhållet ställde regeringen genom beslut i juni förra året ett belopp på 300 miljoner kronor till väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förfogande för det nu löpande budgetåret. I årets statsverksproposition har jag för nästa budgetår räknat med en ram för vägunderhållet på 320 miljoner kronor. Denna ram skulle enligt mitt förslag i statsverkspropositio-

nen täckas med dels en från innevarande till nästa budgetår överförd reservation på 15 miljoner kronor och dels ett anslag för budgetåret 1958/59 på 305 miljoner kronor. Denna reservation på 15 miljoner kronor och det nya anslaget på 305 miljoner utgör sammanlagt 320 miljoner kronor. Det är emellertid att märka att i januari i år, när statsverkspropositionen lades fram för riksdagen, var reservationen inte 15 miljoner utan 20 miljoner kronor. Skillnadsbeloppet mellan dessa båda summor eller siffermässigt uttryckt 5 miljoner kronor hade jag tänkt mig att det tills vidare under innevarande budgetår skulle stå disponibelt såsom ett slags beredskapsreserv. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anmälde emellertid i en särskild framställning till regeringen, att verket utöver de 300 miljoner som hade anvisats i juni 1957 behövde ytterligare medel, därest en omfattande permittering av vägarbetare skulle kunna undvikas.

Med anledning av väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning anvisade regeringen på mitt förslag i förra fredagens konsej ett tilläggsbelopp på 10 miljoner kronor till vägunderhållet för det nu löpande budgetåret. Genom detta beslut förbrukades följaktligen den reservationsmedelsbehållning på 15 miljoner kronor, som tillsammans med ett nytt anslag på 305 miljoner för nästa år skulle bilda en total vägunderhållsram på 320 miljoner kronor för budgetåret 1958/59. Då jag sålunda själv nödgats disponera 10 miljoner kronor av den reservation på 15 miljoner, som jag i årets statsverksproposition föreslog skulle överföras till budgetåret 1958/59, och då utskottet varit helt ense med mig att vägunderhållsramen för nästa budgetår skulle utgöra 320 miljoner kronor, har utskottet höjt det reella anslaget för budgetåret 1958/59 till 320 miljoner.

Den anslagstekniska redogörelse som jag här har lämnat är onekligen en

Allmän översikt över beräkningen av vägnslagen m. m.

aning komplicerad med hänsyn till de reservationsmedelsbehållningar som nödvändigtvis måste föras in i resonemang-
et. För tydlighetens skull vill jag därför ännu en gång understryka att utskottet och jag är fullt eniga om att vägunderhållsramen för nästa budgetår bör utgöra 320 miljoner kronor. En följd av utskottets rekommendation är emellertid, att beredskapsreserven för innevarande år blir 10 miljoner kronor i stället för de 5 miljoner som jag räknade med som behövliga i januari i år. Med hänsyn till den utveckling som ägt rum på arbetsmarknaden sedan i januari är det enligt min mening bara bra att beredskapsreserven ökas till 10 miljoner kronor.

Även när det gäller väginvesteringarna för innevarande kalenderår och för kalenderåret 1959 är utskottet och jag helt överens om investeringsramen, vilket bara är glädjande för mig att kunna konstatera. Mitt i årets statsverksproposition framlagda, av utskottet tillstyrkta förslag innebär en så kraftig höjning av ramen från 1958 till 1959 som med drygt 30 miljoner kronor. Med hänsyn till den utomordentligt stora betydelse som vägtransporterna har för vårt näringsliv och med tanke på angelägenheten av att öka trafiksäkerheten på våra vägar anser jag den föreslagna betydande höjningen av vägbyggnadsramen väl motiverad. Om riksdagen, som jag hoppas, bifaller mitt och utskottets förslag betyder detta, att ramen för 1959 kommer att utgöra 330 miljoner kronor.

Som framgår av statsverkspropositionen framlade den inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sedan år 1954 arbetande delegationen för översiktlig vägplanering i mitten av november förra året resultatet av sitt arbete i form av ett betänkande benämnt »Vägplan för Sverige». Denna »Vägplan för Sverige» utgör en långsiktig principplan för upp-
rustning av det statliga och statsbidragsberättigade väg- och gatunätet under en tidsperiod fram till 1975. Total-

kostnaderna för vägplanens realiserande har beräknats till 21,1 miljarder kronor. I vägplanen framläggs bl. a. ett investeringsprogram för tidsperioden 1958—1962 på sammanlagt 2,15 miljarder kronor. Det investeringsprogrammet överensstämmer med det investeringsprogram för samma tidsperiod som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagt i sina petita. Då delegationens långsiktiga vägplan inte avlämnades till kommunikationsdepartementet förrän i mitten av november förra året, fanns det inte någon som helst möjlighet att ta ställning till planen i samband med budgetarbetet inför årets statsverksproposition. Det bör i detta sammanhang anmärkas, att det utredningsmaterial, som delegationen framlagt, är ytterst omfattande. Den av delegationen framlagda vägplanen har av kommunikationsdepartementet utsänts på sedvanlig remissbehandling.

Utskottet har i sitt utlåtande behandlat de identiska investeringsprogram, som delegationen och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagt för tidsperioden 1958—1962. Utskottet har i utlåtandet på sid. 28 i slutet på första stycket gjort följande uttalande: »Utskottet har därför, med beaktande jämväl av vad i övrigt anförts och utan föregripande av senare överväganden i anledning av delegationens förslag, funnit sig böra förorda att planen — om ock med den förskjutning i tiden som föranledes av utskottets ställningstagande beträffande omslutningen av 1958 och 1959 års investeringar — i princip fastställs som ett program för de kommande åren.» När jag suttit och läst utskottets utlåtande, som i övrigt är mycket klart och tydligt, har jag blivit litet funder-
sam över vad utskottet egentligen avser när utskottet förordar, att delegationens och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens plan för tidsperioden 1958—1962 »i princip fastställs som ett program för de kommande åren». Då utskottet på sid. 27 i utlåtandet, andra stycket, till-

Allmän översikt över beräkningen av vägenslagen m. m.

styrkt den av mig föreslagna investeringsramen på 330 miljoner kronor för år 1959, har utskottet bl. a. åberopat »det samhällsekonomiska läget». Eftersom det är i hög grad angeläget, att vi vinner klarhet inför kommande års behandling av väginvesteringarna i fråga om utskottets förordande av att delegationens och väg- och vattenbyggnadsstyrelsens femårsplan i princip fastställs, så skulle jag vilja rikta en fråga i första hand till fjärde avdelningens ordförande, om han inte här skulle vilja göra ett förtydligande av utskottets skrivning på den punkten. Jag själv och flera med mig har nämligen tolkat utskottets skrivning med hänsyn till formuleringarna och uttryck, som använts i sammanhanget, på det sättet, att den inrymmer ett hänsynstagande till det samhällsekonomiska läget och att det alltså här inte är fråga om några bestämma bindningar eller lösningar av siffrorna. Jag skulle alltså gärna vilja se att fjärde avdelningens ordförande gjorde ett förtydligande på denna punkt, så att man både inom departementet och i riksdagen finge klarhet om vad utskottet avser med sina formuleringar.

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet har i sitt nyss hållna anförande uttalat, att han i huvudsak kan ansluta sig till utskottets förslag. Det var endast på en punkt som herr statsrådet menade att ett förtydligande eller en förklaring kunde vara önskvärd. Med adress till mig personligen hemställde herr statsrådet alltså om en kommentar från utskottets sida. Jag ämnar nu försöka lämna denna kommentar.

Liksom herr statsrådet vill jag ett ögonblick erinra om de nu aktuella vägplanerna, och jag vill här understryka, att när det i det avsnitt, som statsrådet citerar, talas om plan, så är det den ti-

digare nu reviderade femårsplanen, som omsluter åren 1958 till och med 1962. Det rör sig således inte om ett ställningstagande till den långsiktiga planen.

Herr statsrådet har redan citerat det avsnitt, som i detta sammanhang är aktuellt, och jag skall inte ta upp tiden med ytterligare citat. Jag vill endast understryka, att vi med avsikt i vår skrivning har sagt, att planen i princip får fastställas som ett program för de kommande åren. Ordet princip får härvid anses innebära möjlighet för regeringen att med hänsyn till det samhällsekonomiska läget pröva förutsättningarna för planens förverkligande. Jag kan i det sammanhanget också bringa i åtanke vad utskottet skriver i samband med investeringen för vägbyggandet. Där uttalar vi, att vi inte kunnat acceptera en påbyggnad med 14 miljoner kronor för riksväg 13 utan stannat vid Kungl. Maj:ts förslag bl. a. med hänsyn till det samhällsekonomiska läget.

Därmed torde, herr talman, den kommentar, som statsrådet efterlyste, vara lämnad, och den är måhända tillfredsställande.

Medan jag har ordet, vill jag också något beröra den situation som hittills förelegat samt värdet av flerårsplanerna.

År 1954 fattade riksdagen ett beslut i bilskattefrågan, vilket grundade sig på vissa i vederbörande proposition redovisade beräkningar rörande vägtrafikväsendets medelsbehov under femårsperioden 1954/55—1958/59. Vid det tillfället skrev bevillningsutskottet bl. a., att det inte råde några delade meningar om behovet av en fortsatt upprustning av landets vägar och att de av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen gjorda beräkningarna var att betrakta som ett minimum för att skapa de nödiga betingelserna för ekonomiskt gynnsamma vägtransporter. En undersökning ger nu vid handen, att de av riksdagen beslutade bilskatterna skulle ha medgivit en

Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

investering av 1 940 miljoner kronor under femårsperioden 1955—1959, medan de verkliga investeringarna under nämnda period stannade vid 1 464 miljoner kronor, d. v. s. 476 miljoner kronor mindre än vad då beräknades.

Vi har i utskottets utlåtande anfört, att den av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen framlagda och av utskottet förordade femårsplanen i vart fall inte innebär någon överskattning av medelsbehovet, och det uttalandet får anses vara sakligt starkt grundat.

I år har vi, kanske i ännu högre grad än tidigare, ansett oss böra understryka behovet av en mera långsiktig planering på vägväsendets område. I en promemoria från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också värdet härav understrukits, och jag tycker det kan vara motiverat att här citera ett par meningar ur den promemorian, för att belysa denna speciellt sakkunniga myndighets uppfattning på den punkten. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skriver bl. a. följande: »Förutsättningen för en rationell och ekonomisk vägbyggnadsverksamhet är ett långsiktigt program för verksamhetens bedrivande. Avsaknaden av ett sådant program var den huvudsakliga anledningen till att den vägdelegationen på sin tid tillsattes. När dess program nu framlagts är det av största betydelse att statsmakterna så snart som möjligt tar ställning till detsamma.»

I det följande säger väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bl. a.: »Ett tekniskt och ekonomiskt riktigt vägbyggande kräver nämligen en investeringspolitik, som ger möjlighet till långsiktig arbetsplanering utan ändringar från år till år. Endast därigenom är det möjligt att utnyttja de fördelar, som stå att vinna genom övergång från småarbeten till större arbetsföretag — — —.»

Sedan erinrar väg- och vattenbyggnadsstyrelsen om att vägarbetena bedrivs dels på entreprenad, dels i egen regi, och i det sammanhanget sägs det i promemorian: »Nu rådande ovisshet om

de kommande årens medelstilldelningar försvårar i hög grad för vägväsendet att utlägga större entreprenader. Det är också svårt att med tillräcklig säkerhet överblicka behovet och sysselsättningen av verkets egen arbetskraft.»

Jag tror att man med verkligt stark saklig motivering kan säga, att det är en trängande nödvändighet att den målsättning, som inneslutes i flerårsplanerna för vägväsendet, förverkligas så snart som kan, detta inte minst med hänsyn till dess betydelse för det produktiva livet.

Herr talman! I anslutning till vad jag här anfört, ber jag att redan nu få yrka bifall till utskottets hemställan i punkt 9.

Chefen för kommunikationsdepartementet, herr statsrådet **SKOGLUND**:

Herr talman! Jag ber att få tacka avdelningens ordförande för hans svar. Jag tolkar detta så, att denna skrivning innebär att vid avvägningen av väganlaget för den närmaste femårsperioden samhällsekonomiska hänsyn skall tagas. Skrivningen innebär följaktligen också, att det här inte är fråga om bindningar eller fixerade tal.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet **STRÅNG**:

Herr talman! Också jag kan uttala relativ tillfredsställelse med det svar som kammarens andre vice talman gav på kommunikationsministerns fråga. Det har lugnat mig i betydande grad i förhållande till det intryck jag fick, när jag läste utskottets uttalande på denna punkt. Man får nämligen vara på det klara med att den s. k. delegationen, när den hade anledning att fixera sitt långtidsprogram, gjorde det utifrån de vägpolitiska förutsättningarna, även om det i delegationen, som det säges i utskottsutlåtandet, fanns representanter för näringslivet samt för nationalekonomisk och näringsgeografisk expertis. Men delegationen säger i denna vägplan för

Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

Sverige följande: »Avvägningen mellan väginvesteringar och andra investeringar faller utanför delegationens arbetsuppgifter. För att komma fram till en sådan avvägning fordras bedömningar av investeringsbehov och ekonomiska resurser i allmänhet, som icke i detta sammanhang har kommit i fråga.»

Jag vill således bara slå fast att delegationen har sett sin uppgift mera med utgångspunkt i de vägpolitiska och trafikpolitiska tingen och klart deklarerat, att den icke gjort någon avvägning mellan samhällets totala behov och resurser. Denna senare avvägning kommer regering och riksdag aldrig ifrån, och därför är jag glad över att andre vice talmannen har deklarerat, att varken regering eller riksdag på förhand bundits för några utställda växlar.

Däremot finns det en annan sakkunnigkommitté — den s. k. långtidsutredningen — som försökt sig på dels en analys av våra totala resurser inom den närmaste femårsperioden, dels en fördelning av våra resurser på de behov som ligger framför oss. Långtidsutredningen har därvid givit en viss prioritet åt bostadsbyggandet och kraftverksbyggandet. Utredningen har för den nu aktuella femårsperioden varit mera försiktig när det gällt att rekommendera en utbyggnad på vägområdet. Den s. k. delegationens vägplan för åren 1958—1965 skiljer sig ganska väsentligt från långtidsutredningens uppfattning om vad det kan vara lämpligt att satsa på vägarna. Delegationen har i sin plan kommit fram till en totalinsats på vägbyggandets område, som för tiden 1958—1965 ligger 1 200 miljoner kronor över det belopp som långtidsutredningen efter en avvägning mot andra konkurrerande behov ansett sig kunna förorda.

Även om sålunda herr andre vice talmannens yttrande har lugnat mig i mina farhågor, är utskottets skrivning ändå inte alldeles kristallklar. Det heter bl. a.: »Mot bakgrund härav torde det stå klart att den av styrelsen (väg- och

vattenbyggnadsstyrelsen) framlagda femårsplanen i vart fall icke innebär någon överskattning av medelsbehovet.» Andemeningen med detta uttalande måste väl vara, att statsutskottets majoritet ansluter sig till denna uppfattning och inte betraktar väg- och vattens bedömningar för den närmaste femårsperioden som någon överskattning, utan som acceptabla eller kanske snarare som en underskattning. Man säger vidare att man i princip vill fastställa programmet för kommande år.

Nu vill jag, ärade kammarledamöter, slå fast, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens plan för den närmaste femårsperioden exakt på kronan stämmer med den s. k. delegationens plan för samma tid. Man startar således, om man accepterar väg- och vattenbyggnadsstyrelsens plan för de närmaste fem åren, med en inkörningstakt som helt överensstämmer med delegationens uppfattning, och delegationen har, som jag nyss sade, inte gjort och inte ansett sig behöva göra denna värdering och bedömning, där det ena investeringsområdet väges mot det andra och områdena bedömes i konkurrens med varandra.

Jag är tacksam för den i utskottets skrivning inskjutna satsen, att utskottet »utan föregripande av senare överväganden i anledning av delegationens förslag» funnit sig böra förorda planen. Men just detta sätt att presentera ärendet är naturligtvis en framtida källa till tvistigheter om vad man egentligen har menat, och därför är det så värdefullt att vi fått avdelningens ordförandes i dag avgivna deklARATION, att avsikten inte varit att ställa ut någon växel, att spika någon fixerad plan, vilket naturligtvis — om så skulle ske — skulle kunna leda till resultat som ingen i denna kammare vore så särdeles nöjd med. Man vill ju se avvägningen och bedömningen tidsmässigt, och det bör man enligt min uppfattning försöka göra, även om det är angeläget att det ansvariga verket har en plan att rätta sig efter. Vi

Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

måste vara angelägna att inte rycka ut ett specifikt område och där binda oss för fem år framöver, då vi inte är beredda att göra så beträffande andra områden och helt enkelt inte kan göra det över hela fältet.

Även om jag är tacksam för kammarens andre vice talmans deklaration, kommer jag sålunda vid ett val mellan utskottets skrivning och den skrivning, som finns i reservationen 1 b), fram till den slutsatsen, att reservationen är ett mera pregnant uttryck för vad både utskottsmajoriteten och reservanterna innerst inne menar och att det därför i klarhetens intresse ändå vore en fördel att på denna punkt följa reservationen.

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp) kort genmäle:

Herr talman! Finansministern citerade ur vårt utlåtande en mening, som även jag återgav i mitt tidigare anförande, nämligen att »den av styrelsen framlagda femårsplanen i vart fall icke innebär någon överskattning av medelsbehovet». Som jag tidigare sade finner jag detta uttalande vara sakligt grundat. Jag vill fästa uppmärksamheten på att uttalandet avsåg behovet och att vi sålunda inte uttalat någon definitiv mening om möjligheten att förverkliga denna målsättning inom den närmaste tiden. Uttalandet utgör ett entydigt uttryck för det behov som föreligger på detta område.

Finansministern erinrade vidare om långtidsutredningens vägplan. Även utskottet har haft denna under övervägande. Jag vill här göra en liten kommentar: även om långtidsutredningens vägplans totalbelopp understiger den stora vägplanens, så har den dock en sådan struktur att den näppeligen kan genomföras. Detta framhåller också väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i sin skrivelse till Kungl. Maj:t, och jag tillåter mig att citera utskottsutlåtandets återgivande av detta uttalande, då jag

anser det vara av värde i detta sammanhang: »Enligt styrelsen är emellertid det av långtidsutredningen angivna programmet för väginvesteringarna med i huvudsak oförändrade investeringar under de närmaste åren och en språngartad, kraftig ökning år 1961 icke endast olämpligt ur planerings- och byggnadssynpunkt utan omöjligt att genomföra. Genom att successivt öka de beräknade investeringarna under hela flerårsperioden är programmet emellertid realiserbart.»

Jag har i detta sammanhang velat understryka att jag finner den tankegång, som ligger till grund för detta uttalande, vara fullt relevant.

Herr **HOLMBERG** (k):

Herr talman! Det är nog många som i likhet med kommunikationsministern har undrat vad utskottet egentligen avsett med den förklaring som nu diskuterats, nämligen att man i princip skall genomföra väg- och vattenbyggnadsstyrelsens plan. Nu har herr andre vice talmannen förklarat att uttalandet skall tolkas så, att avsteg från planen kan göras nästan hur som helst och att i vart fall, som kommunikationsministern här sade, regeringen inte skall vara bunden på sådant sätt, att den inte kan handla som den finner för gott i denna fråga. Därmed har ju också finansministern ansett sig ha blivit lugnad.

Jag vill för den kommunistiska gruppens del säga att vi inte gillar vare sig denna uttolkning eller vad som i övrigt står i utskottsutlåtandet. Vi har tagit ställning till vägbyggnadsanslaget särskilt med hänsyn till två omständigheter.

För det första finns det ett alldeles klart behov av en ordentlig upprustning av vägväsendet. Vi har särskilt pekat på de stora missförhållanden som råder härvidlag i Norrland. Och som norrbottning har jag inte kunnat underlåta att åter framhålla vikten av att

Allmän översikt över beräkningen av vägenslagen m. m.

vi nu äntligen erhåller tillräckligt med pengar, så att också den nordligaste landsdelen kan få en mellanriksväg.

Vårt andra skäl är att den hittillsvarande åtstramningen också på detta område innebär en uppenbar risk för ökad arbetslöshet inom vägarbetarkåren. Vägmyndigheterna varslade för en tid sedan om att 400 vägarbetare skulle avskedas, och den risken finns fortfarande. Varje sådant nytt tillskott till de arbetslösa skara får ogynnsamma återverkningar också på andra områden.

Redan härav framgår att vi inte delar kommunikationsministerns och utskottets mening om vad som nu bör göras på detta område med hänsyn till läget på arbetsmarknaden. Vi är självfallet inte heller benägna att biträda utskottets mening på denna punkt efter de s. k. uttolkningar som har gjorts. Utskottets förslag innebär nämligen en alldeles uppenbar risk för att vägarbetare skall komma att avskedas, låt vara att man lovar att i stället skaffa dem sysselsättning genom beredskapsarbeten. Jag anser att detta är en fullkomligt bakvänd ordning. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen vill inte heller avskeda sina anställda, utan framhåller tvärtom att man nu bör använda den möjlighet som står till buds att öka väg- och brobyggnadsarbetena, så att de kan ge ytterligare 1 000 årsarbetare anställning. Vi instämmer helt i detta, och därför kan vi inte biträda det resonemang som förs i utskottets utlåtande — inte heller med de förändringar i motiveringen, som föreslagits av reservanterna.

Jag har på denna punkt bara velat göra denna korta deklaration. Beträffande vägbyggnadsanslagen för kommande år har vi väckt en motion, och till den skall jag återkomma, när en senare del av utlåtandet behandlas.

Herr von SETH (h):

Herr talman! I England talar man

ju mycket om vädret, och det brukar som bekant sägas där, att alla klankar på vädret men ingen gör något åt det. Det talesättet kommer mig på sätt och vis i tankarna, när vägfrågorna behandlas här i dag. Nu har kommunikationsministern tur sätillvida att vägarna ligger bundna av den kyla, som vi alla fortfarande lider under, och täckta av snö. Men när tjällossningen sätter in och sommartrafiken sedan börjar, kommer många, många att klanka på vägarna i landet.

Hur stor del den nuvarande kommunikationsministern kan ha i att läget är som det är, skall jag inte fördjupa mig i, men det måste naturligtvis sägas, att statsrådet Skoglund endast en kort tid sysslat med vägfrågorna, medan det i stor utsträckning är mångaåriga försyndelser som orsakat missförhållandena. Trafiken i vårt land har ökat explosionsartat och tillväxten av fordonsbeståndet har blivit mycket större än vad någon förutsett. Underhållet av våra vägar har samtidigt kommit i efterhand, och framför allt grusunderhållet har inte följt med trafikutvecklingen. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har i sina äskanden bland annat sagt: »Samtidigt som det ej är möjligt att hålla de starkt trafikerade grusvägarna i tillfredsställande skick, är det ur ekonomisk synpunkt ofördelaktigt att icke förse dem med en beläggning.» Med tanke på vad de rikt flödande bilskattemedlen ger finansministern i händerna, skulle det med en annan allmän politik säkerligen ha varit möjligt att ge tillräckligt med pengar såväl till byggande av vägar och upprustning av det redan befintliga nätet som till ordentligt underhåll.

Statsrevisorerna yttrade sig 1957 om vägbyggandet och pekade därvid på de besparingar som skulle kunna göras, om tillräckligt stora företag sattes i gång. Revisorerna exemplifierade sin framställning med noggranna kalkyler för ett vägbygge, omfattande cirka 30 kilo-

Allmän översikt över beräkningen av vägenslagen m. m.

meter, vilket skulle kosta omkring 35 miljoner kronor. Genom att utföra ett sådant bygge i en enda entreprenad skulle upp till 15 procent på kostnads-summan kunna sparas. 15 procent på 35 miljoner är ju en ganska stor slant i den kassa, som finansministern i dag har så stora svårigheter att få att gå ihop.

Över huvud taget är det en synnerligen dålig politik att eftersätta vägunderhållet, ty därigenom blir det totalt sett dyrare att hålla vägnätet i stånd. Jag har varit med om att väcka motionen II: 311. Just nu skall jag inte närmare gå in på denna, men jag vill påpeka att min medmotionär och jag yrkat, att ytterligare 30 miljoner kronor skulle ställas till förfogande för vägbyggande. Ett förbättrande av vägarna blir i längden det billigaste, och dessutom är det en mycket dålig politik att eftersätta vägunderhållet, med tanke på den ökande trafiken och det skrämmande antalet olyckor, som vi kan läsa om inte bara efter varje helg utan praktiskt taget dagligen — 1 000 dödsoffer skördade ju trafiken under 1957. Jag kan inte underlåta att anföra ett par siffror, som tydligare än långa utläggningar visar vilka svårigheter vägförvaltningarna ute i länen har att kämpa med och vilket slöseri som nedbantningen av vägenslagen i själva verket leder till.

Jag har framför mig en skrivelse till kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, ställd till dess byggnads- och underhållsbyrå och avsänd till styrelsen den 15 mars 1958. Den är således ganska färsk. Man konstaterar däri bland annat följande: »För budgetåret 1957/58 disponerar vägförvaltningen för underhållet på landsbygden 10 605 000 + 230 000 = 10 835 000 kronor. Enligt Styrelsens skrivelse den 6 februari 1958 skall för budgetåret 1958/59 räknas totalt med 10 470 000 kronor, alltså en minskning av 365 000 kronor.»

Men minskningen stannar ju ingalun-

da vid detta. Man klagar här hos väg- och vattenbyggnadsstyrelsen över att trots att styrelsen minskat anslaget med 365 000 kronor, skriver den så småningom en räkning på maskinhyror. Alla de större maskinerna handhas ju centralt av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och för disponerandet av dessa maskiner får vägförvaltningarna betala hyror, som när det gäller denna vägförvaltning under detta budgetår ökar med 750 000 kronor. Arbetslönerna ökar med 100 000 kronor och andra kostnader, framför allt för klorkalcium, som gått upp i pris, stiger också med 100 000 kronor. Det blir alltså kostnadsfördyringar på i runt tal en miljon kronor eller, om man skall precisera beloppet, 950 000 kronor.

Skall man då följa väg- och vattenbyggnadsstyrelsens direktiv — och det måste vägförvaltningen göra — minskas alltså anslaget för underhåll med inte mindre än 1 315 000 kronor. Då kan man fråga sig: Vad får detta för konsekvenser? På andra områden kan man spara och åter spara, och det kan vara nödvändigt att spara, men det finns områden, där det är dyrbart att göra detta. Denna vägförvaltning framhåller vidare i sin skrivelse: »Om underhållsmedlen skall nedskäras på detta sätt måste underhållets standard väsentligt försämrans — — —.» Sedan anges några exempel på vad som måste inskränkas. Grustillverkningen måste minskas, och krossverkens utnyttjningsgrad måste sänkas med 25 procent. Ett visst antal arbetare måste avskedas, och ett tiotal väghyvlar behöver sannolikt avställas.

Jag vet inte vilka ord man skall använda men orden mycket otillfredsställande är nog tillämpliga, då det gäller det förhållandet att ett tiotal väghyvlar skall behöva stå stilla. Dessutom vet jag, att just denna vägförvaltning hade flera väghyvelsförare, som gick igenom av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen bekostade utbildningskurser un-

Allmän översikt över beräkningen av väganslagen m. m.

der sensommaren och hösten 1957. Därtill kommer att vägförvaltningen fått order om att arbetare från byggnadsavdelningen inte kan överföras till underhållsavdelningen och vice versa.

Vägförvaltningen slutar sin skrivelse med att framhålla, att förvaltningen för närvarande har ett minimiantal underhållsarbetare för att hjälpligt (man använder ordet hjälpligt) kunna klara underhållet under påfrestande perioder. Denna vägförvaltning beräknar därför, att 20 man måste permitteras, trots att arbetsstyrkan får anses låg.

Nu vill jag, herr talman, omedelbart understryka och få till protokollet, att det här inte är fråga om någon kritik mot kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, som ju fått sina anslag beskurna i sådan utsträckning, att den måste se till, att de miljoner den får i sin hand inte överskrides. Kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har alltså varit nödd och tvungen att handla på sätt som skett.

I egenskap av ledamot i en länsvägnämnd skulle jag vilja tala om de problem, som man ideligen ställs inför vid länsvägnämndens sammanträden. Nämnden får ständigt gå ifrån de planer, som en gång har godkänts och som länsstyrelsen också sedermera har godkänt. De vägplaner, som en gång godkänts för åren 1958—1962 och som man trodde skulle kunna genomföras under bättre ekonomiska förhållanden, får nu ändras om. Vid de sammanträden, som hållits med länsvägnämnderna inom landet under slutet av februari och mars månader, har man ställts inför nödvändigheten av att ändra dessa planer, antingen så att man tvingas skära ned dem för varje väg eller också så, att man måste avstå från en hel del vägar, som man under många år väntat på att få bygga eller förbättra. Även genom det plottrande med anslagen, vilket grundar sig på att länsstyrelserna, länsvägnämnderna och vägförvaltningarna inte vill gynna bara en viss del av ett

län, blir många av de arbeten, som utföres inom länen, alldeles för små. Därigenom blir inte bara organisationskostnaderna utan även andra kostnader mycket högre än vad de annars skulle bli.

Herr talman! Jag har med dessa exempel försökt att visa, hur de alltför små anslagen till vägarna i praktiken tvingas att bli använda på ett sådant sätt att det sker ett slöseri, och att de inte i önskad utsträckning kommer vägar till godo.

När jag för en stund sedan lyssnade till finansministerns anförande, kunde jag inte undgå att göra den reflexionen, att om de tankegångar, han gav uttryck åt, skulle förverkligas, får vi sannoligen under många år — eller åtminstone så länge vi har denna regering — dras med dåliga vägar i vårt land, med allt vad detta innebär i ökade kostnader för människor, som har privatbilar liksom i ökade transportkostnader för alla de varor, som fraktras på vägarna. Detta kommer till syvende og sist att medföra prisfördyringar för folkhushållet, vilka är varken önskvärda eller nödvändiga.

Som jag nyss pekat på har i en motion framförts yrkande om utökning av det anslag som skall ställas till förfogande för byggande av vägar. Varken utskottet eller reservanterna har velat tillstyrka den motionen, men den faller närmast under den reservation, som är avgiven vid utskottets utlåtande p. 9 och betecknad med 1) a).

Jag ber att få yrka bifall till denna reservation.

Herr RUBBESTAD (cp):

Herr talman! Jag kan i mycket stora delar instämma i det anförande som herr von Seth nyss höll. Det anförande som finansministern här höll bebådade enligt min mening inget gott för vägarna i framtiden. Han tycktes vilja ha vägväsendet som en regulator, när det

Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

började bli svårigheter med ekonomien. Det fick man tydligt intryck av, när han talade om långtidsutredningen, som hade framhållit, att framför allt bostadsbyggandet skulle favoriseras och att andra saker skulle tillgodoses endast i mån av tillgång. Visserligen kan man kanske inte bygga på bestämda siffror för framtiden utan måste ta hänsyn till hur ekonomien utvecklas, men vägväsendet får inte bli den regulator, som skall sitta emellan, ty det är just, som herr von Seth framhöll, oerhört viktigt, att man har goda vägar för både transporter och andra ändamål. Det är därför av största vikt att vägarna hålles i gott stånd.

Denna uppfattning ligger till grund för de motioner som är framförda från bondeförbundshåll, nämligen motionerna I:222 och II:273. Vi vill ha en utökning av investeringsverksamheten på vägväsendets område och begär i dessa motioner 13 miljoner kronor i ökat anslag för byggande av vägar.

Det är inte tu tal om att vägbyggandet har blivit eftersatt under de senaste åren. Vi vill att denna eftersläpning skall inhämtas i någon mån. Riksdagen gjorde redan i fjol ett uttalande, att en förbättring borde ske i det hänseendet, och nu föreslås en anslagshöjning i detta syfte med cirka 30 miljoner kronor. Det är visserligen en del, men det behövs åtskilligt mer i det hänseendet.

När man lägger märke till att många miljoner skall investeras i den s. k. Halmsjövägen, ställer man ändå frågan, om det inte är minst lika viktigt att få till stånd ordentliga vägar i de avlägsna bygderna som att gå in för denna väg, som drar så mycket pengar.

Vi har menat, att om man anser denna motorväg från Halmsjön till Stockholm nödvändig, bör kostnaderna för densamma ligga utanför den ram som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har tänkt sig. Därför tycker vi att de 13 miljoner kronor vi begär i ökat anslag bör anvisas. Vårt krav är sålunda att

anslagsramen för investeringar höjs till 343 miljoner kronor i stället för angivna 330 miljoner kronor. Detta framgår av den reservation som är fogad till detta utlåtande av herrar Ivar Johansson m. fl. och som är betecknad med 1)a).

Jag ber, herr talman, att få yrka bilball till den reservationen.

Herr CARLSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag kan helt instämma i anförandena av såväl herr von Seth som herr Rubbestad, evad det gäller ökade anslag till byggande av vägar. Jag kan därför fatta mig mycket kort, men jag skall ändå säga några få ord.

Jag noterade med tillfredsställelse utskottets skrivning på sidorna 27 och 28, där utskottet i princip ansluter sig till den vägplan, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har framlagt och som till alla delar överensstämmer med den som delegationen för översiktlig vägplanering lagt fram. Men jag beklagar, att utskottet inte tar konsekvenserna av detta sitt ställningstagande och yrkar på motsvarande uppskrivning av anslaget, vilket hade varit, synes det mig, en naturlig följd av utskottets uttalande.

Jag har tillsammans med herr von Seth väckt en motion, som just tar sikte på detta och alltså går ut på höjning för 1959 av anslaget till byggande av vägar i enlighet med denna plan.

Riksdagen behandlade 1954 automobilskatteviden och anslag i anslutning därtill i princip en femårsplan för vägbyggandet. I dag kan vi konstatera, såsom här tidigare framhållits, att den planen inte har fullföljts. Man har under de år som har gått fått en eftersläpning av betydande omfattning, trots att trafiken ökat i mycket större utsträckning än man förutsåg 1954. Det går inte på lång sikt att ha en sådan eftersläpning, och det gäller särskilt stamvägnätet. Vägarna kan inte svälja den enorma trafikökning, som har skett och som mänskligt att döma kommer att ske un-

Allmän översikt över beräkningen av väganslagen m. m.

der de närmaste åren. För de år som gått skylldes man på att det inte fanns arbetskraft, att det inte fanns planering och att de maskinella resurser som fordras för ett modernt vägbyggande inte fanns i tillräcklig utsträckning. Ingenting av detta kan man väl skylla på i dag. Mig synes det därför att det är möjligt att genomföra en vägplan av den storleksordning, som man här presenterar och som i varje fall för de första åren är tilltagen i underkant med hänsyn till behovet.

Jag skall inte ta upp en ekonomisk debatt om bilskattemedlen och frågan var pengarna till det ökade vägbyggnad skall tas. Men jag vill säga att motorfolket är missbelåtet för att man på detta sätt i Sveriges riksdag gång efter annan lovar att de ordinarie bilskattemedlen, som flyter in, skall användas till vägarna, och så sker inte detta utan i stället fonderas större och större belopp år efter år. Man kan dock säga att detta är en kategori av vårt folk, som är självförsörjande och som alltså betalat sina kostnader för det man begär av samhället, och nog tycker jag att man med hänsyn till detta i varje fall skulle kunna gå in för det minimiprogram, som nu föreligger för stamvägnätets utbyggnad. Jag har avsiktligt inte yrkat någonting för städerna, som annars också skulle behöva betydande tillskott för utbyggnad av gator o. d., och jag har inte yrkat på något anslag ur bilskattemedel i övrigt, men just ett ökat vägbyggande anser jag på lång sikt vara nödvändigt för näringslivet, för motorfolket och för att över huvud taget trafiken skall löpa. Vi vet redan nu att det vissa tider är stockningar av sådan storleksordning att det blir förseningar och besvärligheter ur trafik-säkerhetssynpunkt och ur mänsklig synpunkt — man blir irriterad över att inte kunna komma fram på våra huvudvägar. Jag tycker att riksdagen skall vara litet mera generös för att klara upp denna sak.

Jag förstår emellertid att det är meningslöst att ställa yrkande om bifall till den motion, som innebär att denna vägplan skulle kunna påbörjas i hela sin utsträckning år 1959, och därför skall jag i likhet med herrar von Seth och Rubbestad nöja mig med att yrka bifall till reservation nr 1)a), som är fogad till utskottsutlåtandet. Den innebär ju, att den planerade vägen till Halmsjön inte går in i det ordinarie anslaget utan att de 13 miljonerna går utanför dessa ordinarie medel, och det tycker jag är fullt riktigt.

Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 1)a).

Herr andre vice talmannen MALMBORG (fp):

Herr talman! De anföranden, som har hållits sedan jag hade ordet förra gången, föranleder inte någon längre kommentar från min sida. Jag bara konstaterar vad vi visste förut, att det råder skiljaktiga meningar på denna punkt. Å ena sidan har utskottets ställningstagande föranlett reflexioner om att det innebär ett överdrivande av våra behov och möjligheter, och å andra sidan har de senaste talarna ganska hårt kritiserat utskottet för att det har presenterat ett underbud.

Till denna punkt i utskottsutlåtandet är fogad en reservation, nr 1)a), till vilken flera av de senaste talarna har yrkat bifall, och därför vill jag, herr talman, med några ord beröra just det avsnittet.

Det gäller, som av handlingarna framgår, en ökning av investeringskvoten för vägbyggnad med de 13 miljoner, som man beräknar att arbetena på riksväg nr 13 skulle kosta. Det är onekligen riktigt som sägs i reservationen, att om man inte lägger dessa miljoner ovanpå ramen 330 miljoner så blir det vissa rubbningar i den av den ansvariga vägmyndigheten fastställda femårsplanen. Vi har i utskottsutlåtandet medgivit att

Allmän översikt över beräkningen av väganlagen m. m.

vissa skäl talar för att dessa kostnader kan läggas utanför den ramen. Jag vill emellertid här poängtera — som vi också gjort i vårt utlåtande — att vad saken här gäller är ett tidigareläggande av arbetena på riksväg 13. De skulle enligt beräkning ha kommit till utförande åren 1960—61. Projektet är sålunda i och för sig inte nytt, vilket man i detta sammanhang bör observera.

Flerårsplanerna för riksvägar omsluter i stort sett 800 miljoner kronor, och det finns nog skäl att ställa de 13 miljonerna i relation till dessa 800 miljoner kronor, när man vill göra en avvägning av i vilken mån det kan bli en rubbning. Jag vill också erinra om att byggnadsobjekten när det gäller riksvägar är begränsade till ett fåtal platser under de närmaste åren. I Stockholms län har vi dels riksväg 1 och dels riksväg 13. Jag kan nämna, att man för dessa beräknar arbeten med en omslutning av 160 miljoner kronor. Även i relation till denna summa får de 13 miljonerna bedömas efter vad de innebär. Det kan inte bli tal om några så svåra rubbningar.

Herr talman! Detta är de skäl som förestavat utskottets ställningstagande, och jag ber i anslutning till det anförda att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr CARLSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag har mycket väl observerat att huvudparten av vägen till Halmsjön enligt beräkningarna ändå skall komma till utförande 1960—1961. Men detta utgör väl inte något hinder för att man under åren dessförinnan beviljar medel även för detta ändamål och spar motsvarande belopp de nämnda åren. Det kan inte vara riktigt att på det sätt, som här skulle ske, förrycka den plan som är uppgjord och som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen måste arbeta efter. Vid uppgörandet av planerna räknar man ju med de arbeten som

är mest nödvändiga, och rubbas sedan en plan genom att det inte beviljas tillräckligt med medel för just dessa arbeten, kan man komma i den situationen att en del av dessa arbeten icke kan färdigställas.

Vi måste alltså vid bedömningen av anslagsbehovet ta hänsyn till möjligheterna att över huvud taget fullfölja en plan.

Herr andre vice talmannen MALMBORG (fp):

Herr talman! Det som är relevant här är om man anser att man bör höja anslaget till 343 miljoner kronor eller stanna vid 330 miljoner. Utskottet har av de skäl, jag tidigare anfört, stannat vid 330 miljoner kronor. De rubbningar, som herr Carlsson i Stockholm talat om, är inte, såsom jag förut påvisat, av sådan omfattning att det finns speciella skäl att tillmötesgå framställningen om ett ytterligare anslag på 13 miljoner kronor.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen av herr Ivar Johansson m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Carlsson i Stockholm begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 9:o) i utskottets utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen 1) a) av herr Ivar Johansson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter

Byggande av vägar och broar

intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Rubbestad begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavos 109 ja och 81 nej, varjämte 11 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 10

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11**Byggande av vägar och broar**

Kungl. Maj:t hade (punkt 11, s. 66—68) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1958/59 till byggande av vägar och broar anvisa i statsrådsprotokollet angivna reservationsanslag å tillhoppa 238 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft fyra motioner.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Helmer Persson* och *Norling* (I: 12) och den andra inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (II: 11) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Byggande av vägar och broar för budgetåret 1958/59 anvisa följande reservationsanslag att avräknas mot automobilskattemedlen, nämligen till Byggande av riksvägar 101 mkr., Byggande av länsvägar 151 mkr., Byggande av ödebygdsvägar 9 mkr. och Byggande av storbroar 10 mkr.

Utskottet hemställde

I. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 12 och II: 11, nämnda motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1958/59 anvisa följande reser-

tionsanslag, att avräknas mot automobilskattemedlen, nämligen

- a) Byggande av riksvägar kr. 89 000 000
- b) Byggande av ödebygdsvägar » 7 000 000
- c) Byggande av storbroar » 9 000 000;

II. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 12 och II: 11 samt II: 310 och II: 386, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga, för budgetåret 1958/59 till Byggande av länsvägar anvisa ett reservationsanslag av 133 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **HOLMBERG** (k):

Herr talman! På denna punkt finns tre förslag: dels utskottets som innebär en kraftig nedskärning av de belopp, som vägmyndigheter i alla instanser har ansett oundgängligen nödvändiga, dels en folkpartimotion som syftar till att minska anslagen med ytterligare 6 miljoner kronor och slutligen den kommunistiska motionen. Vårt förslag innebär att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens plan skall genomföras så som har avsetts med början redan under det förestående budgetåret. Jag har tidigare anförd de viktigaste av våra argument.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till motionen nr 11.

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Med hänvisning till utskottets motivering ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till motionen II: 11 i motsvarande del; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Holmberg begärde emellertid votering,

Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.

i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 11:o) i utskottets utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den i ämnet väckta motionen II: 11 av herr Holmberg m. fl. i motsvarande del.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Därvid befanns, att flertalet av kammarens ledamöter röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 12—14

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 15

Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.

Kungl. Maj:t hade (punkt 15, s. 75 och 76) föreslagit riksdagen att dels till **Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.** för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 19 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen, dels ock medgiva att under budgetåret 1958/59 statlig lånegaranti måtte få beviljas för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar intill ett totalbelopp av 500 000 kr.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Jonasson* och *Axel Emanuel Andersson* (I: 166) och den andra inom andra kammaren av herr *Eriksson* i Bäckmora m. fl. (II: 189), i vilka hemställts att statsbidraget till underhåll av enskilda vägar m. m. måtte

utgå med 70 procent av den beräknade underhållskostnaden, dock i fall då synnerliga skäl därtill vore med 85 procent av sagda kostnad, samt anslaget i motsvarande mån uppräknas.

Utskottet hemställde

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 166 och II: 189, till **Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.** för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 19 500 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att riksdagen måtte medgiva, att under budgetåret 1958/59 statlig lånegaranti finge beviljas för lån avseende inköp av vägunderhållsmaskiner för vissa enskilda vägar intill ett totalbelopp av 500 000 kr.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr **ERIKSSON** i Bäckmora (cp):

Herr talman! När det gäller statens åtaganden och skyldigheter i fråga om vägpolitiken är det främst de allmänna vägarna som står i centrum för intresset och diskussionerna. Det synes mig som om man alltför lätt har glömt bort den stora del av vägnätet som representeras av de enskilda vägarna och vars kostnader i huvudsak får bäras av de enskilda människorna på landsbygden. Hur pass betungande detta kan vara framgår kanske bäst av att vi har många fler mil enskilda vägar än allmänna, som staten har att svara för.

I detta sammanhang finns det anledning att erinra om att framstegstakten och utvecklingen på landsbygden hör intimt samman med möjligheterna att ge landsbygden bättre vägar. Icke sällan får man bevittna hurusom bygder med dåliga vägar fördenskull även blir eftersatta i många andra hänseenden: när det gäller bättre kommunikationer, handeln, startandet av småföretag, ordnad postgång m. m. All erfarenhet har därför givit vid handen, att vägfrågornas lösande tillhör de mera ut-

Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m.

vecklingsbefrämjande och trivselskapande faktorerna för landsbygdens vidare framgång. Jag menar att statsmakterna vid sina vägpolitiska överväganden har att ta fortsatt hänsyn till detta.

Rättvisligen skall här erkännas, att vägförhållandena i dag är långt bättre än vad de tidigare varit. Att så är fallet torde i stor utsträckning få tillskrivas den stödande verksamhet som staten svarat för på detta område genom att lämna bidrag till såväl byggandet som underhållet av enskilda vägar. Tyvärr kan man emellertid också konstatera, att åtgärder av detta slag i många fall har kommit för sent. Den avfolkning som skett på landsbygden har haft till följd, att de få människor som nu finns kvar i de många väglösa bygderna saknar ekonomiska möjligheter att ordna sina vägfrågor även med statens medverkan.

Det är med kännedom om detta som vi tillåtit oss att i motion nr 189 hemställa om en ökad bidragsgivning från statens sida. Redan nu finns som bekant möjligheter att erhålla underhållsbidrag med upp till 65 procent av den godkända kostnaden — i vissa fall även upp till 80 procent. I dagens läge torde det vara motiverat att staten tar ytterligare ett steg på den inslagna vägen och höjer detta bidrag något.

Med hänsyn till det ansträngda finansiella läget har vi motionärer varit så återhållsamma, att vi endast begärt en höjning av 5 procent till sammanlagt 70. Trots denna moderation kan jag konstatera, att statsutskottet avstyrkt motionen med hänvisning till det budgetära läget. Jag kan vara överens med utskottet om att staten har det besvärligt finansiellt sett, men när det som i detta fall endast skulle betyda en merutgift på cirka 1 miljon kronor kan jag inte dela utskottets uppfattning.

Jag vill, herr talman, se denna fråga så, att en förbättring till de många människorna på detta område av samhällslivet är lika motiverad som ett in-

gripande på de många andra områden där riksdagen har fått vara med och ge ökade anslag. Jag förmodar att utskottet med sin motivering även har svårt att vinna gehör och förståelse hos människorna i de bygder det här gäller.

En annan omständighet som bör framhållas i detta sammanhang när det gäller det statliga underhållsbidraget är, att de 65 procent, som detta normalbidrag utgör, i verkligheten endast blir cirka 40—50 procent. Detta är en erfarenhet som vägsamfälligheterna genomgående får göra när de slår ut bidraget på de verkliga årskostnaderna. Jag kan vittna om detta eftersom jag ofta varit i tillfälle att ta del av de olika vägsamfälligheternas bokslut. Detta förhållande gör ju att staten kommer billigare undan än vad den rätteligen borde göra och att de enskilda delägarna får bära större kostnader än vad de rätteligen skulle behöva. Denna ogynnsamma förskjutning i kostnadsfördelningen till nackdel för de enskilda kan rimligen inte staten lastas för; den torde sammanhänga med tillämpningen av alltför låga normer vid uppskattningen av underhållskostnaderna. Eftersom denna uppskattning i regel sker vart femte år får detta som följd — vid stigande utgifter som vi nu haft under många år — att de beräknade kostnaderna ligger långt under de verkliga vid femårsperiodens slut. Mest rättvist skulle naturligtvis vara, att statsbidraget ginge ut i efterskott på grundval av varje års bokslut. Vilket skulle skapa garantier för att de enskilda väghållarna verkligen finge utlovade 65 % av kostnaderna. Jag förstår dock att detta möter sådana svårigheter — inte minst administrativt — att det kanske inte är möjligt att genomföra.

Utskottet har faktiskt uttalat sig mycket positivt i frågan, och jag noterar med stor tillfredsställelse att det insett det berättigade i kravet på ett ökat anslag till de enskilda vägarna. Av statsfinansiella skäl anser sig emellertid

Väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvar m. m.

utskottet inte kunna nu biträda motionen. Mot bakgrunden av den alltmer ökade betydelse som dessa enskilda vägar har för den allmänna samfärdseln samt deras tilltagande karaktär av allmänneligen befarna vägar torde man här kunna förutsätta, att det måste ingå i kalkylerna för statens vägpolitik att successivt öka sin andel till de enskilda vägarna och att slutmålet här måste vara att staden helt finansierar det enskilda vägnätet.

Det är, herr talman, mot den bakgrunden som vår motion kommit till, då vi ansett det skäligt att riksdagen redan i år tar ytterligare ett steg i den riktningen. Om det uppställda slutmålet skall nås inom rimlig tid och om detta skall ske etappvis — vilket är nödvändigt — då kan jag inte se några skäl varför inte riksdagen i dag skulle kunna bifalla vår motion.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till motionen nr 189.

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Innebörden av ett utskottsutlåtande bör bedömas inte bara med hänsyn till utskottets hemställan utan också med hänsyn till motiveringen. Herr Eriksson i Bäckmora har gett utskottets utlåtande det betyget, att skrivningen är positiv. Det vill jag starkt understryka. Motionärerna har i sin framställning erinrat om den stora trafikökningen även på de enskilda vägarna. När vi tidigare i liknande situationer haft att ta ställning har vi tillmätt just denna faktor avgörande betydelse. Vi har också i vår skrivning i år sagt att den kraftiga trafikökningen i och för sig är ett motiv för ökat bidrag. Men vi måste även på detta område ta hänsyn till de ekonomiska konsekvenserna. Jag tycker därför att det är riktigt att säga, att vi inte kunde på grundval av en enskild motion förorda bifall till så långtgående krav

som det här är fråga om utan att vi i stället förutsatte att det finge läggas i Kungl. Maj:ts skön att pröva denna sak. Vår skrivning innebär ett uttryck för utskottets uppfattning att en höjning kan anses berättigad.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen II: 189; och biföll kamraren utskottets hemställan.

Punkterna 16—18

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 19***Väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvar m. m.**

Kungl. Maj:t hade (punkt 19, s. 80) föreslagit riksdagen att till Väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvar m. m. anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kr., att avräknas mot automobilskatte-medlen.

I motionen II: 219 av herr *Löfgren m. fl.* hade, såvitt nu vore i fråga, hemställt att riksdagen måtte besluta att förevarande anslag uppfördes med ett formellt belopp av 100 kr.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 219, såvitt nu vore i fråga, till Väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvar m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 55 000 kr., att avräknas mot automobilskatte-medlen.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon, Jacobsson, Anders Johansson* och *Malmberg*, fröken *Elmén*, samt herrar *Widén* och *Löfroth*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 219, såvitt nu vore i fråga, till Väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvar m. m.

Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp

för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 100 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Punkten föredrogs; och yttrade därvid:

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! På denna punkt och några följande har jag tillsammans med några utskottskamrater reservationer som i allmänhet går ut på att i någon mån reducera anslagskraven.

Denna punkt gäller väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvaret. Man kan ur statsverkspropositionen inhämta att utgifterna för budgetåret 1956/57 uppgick till 52 800 kronor, att det vid budgetårets utgång förelåg en reservationsmedelsbehållning på 92 700 kronor och att det dessutom för innevarande budgetår har anvisats ett anslag på 55 000 kronor. Av dessa fakta har vi dragit slutsatsen att det inte är nödvändigt att nu bevilja det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet utan att man kan nöja sig med ett formellt anslag på 100 kronor.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen vid denna punkt.

Herr **ANDREASSON** (s):

Herr talman! Det är visserligen riktigt som herr andre vice talmannen säger att det här finns en anslagsreservation, men det förhåller sig också så, att en ny plan har upprättats för väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvaret. Den planen har man nu för avsikt att innevarande år börja genomföra. Den kommer att dra stora kostnader, och det föreslagna anslaget är därför erforderligt. Utskottet har inte velat ta på sig ansvaret för att skjuta anslagsbeviljningen till ett annat år, då det skulle medföra så stora kostnader att man vid det tillfället kanske skulle hesitera inför dem. Med hänsyn till det angelägna i att väg- och vattenbyggnadsverkets civilförsvaret försätts i tillfredsställande

skick har utskottet således förordat detta anslag på 55 000 kronor, vilket är lika med vad Kungl. Maj:t har föreslagit.

Med det sagda ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 20

Utskottets hemställan bifölls.

*Punkten 21***Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp**

Kungl. Maj:t hade (punkt 21, s. 81—84) föreslagit riksdagen att till Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft fem motioner.

I en inom första kammaren av herrar *Helmer Persson* och *Norling* väckt motion (I: 82) hade hemställts, att anslaget upptoges med 50 mkr. för nästa budgetår.

Utskottet hemställde

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 167 och II: 190 samt I: 82, till Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 30 000 000 kr.;

II. att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 47 och II: 56, medgiva, att från förenämnda anslag jämväl under budgetåret 1958/59 medel finge utgå till forsknings- och försöksverksamhet beträffande vatten- och avloppsfrågorna.

Efter punktens föredragning anförde:

Bidrag till anläggningar för vattenförsörjning och avlopp

Herr **HOLMBERG** (k):

Herr talman! För ett ökat anslag till vatten- och avloppsanläggningar kan man anföra i huvudsak detsamma som vi har anfört när det gäller vägarbetena: det finns dels stort behov av ytterligare anläggningar och dels är det nu god tillgång på arbetskraft.

Såväl departementschefen som utskottet säger sig dela kommunförvaltningsarnas bekymmer över att det har blivit en sådan oerhörd eftersläpning på det här området. Det kommer fler och fler framställningar som är starkt motiverade men som inte kan bifallas därför att det inte finns pengar, och kommunerna får vänta på statsbidrag i många år även för utförda arbeten.

Det råder alltså sämsta tänkbara balans mellan behov och resurser i det här fallet. Den olägenheten kan självfallet inte avhjälpas på en gång, men man behöver ju fördenskull inte resonera som kommunikationsministern och utskottet gör, att därför att man inte nu kan lägga fram en hållbar plan för att lösa problemet i dess helhet så skall man inte göra någonting alls. För vår del tycker vi att en liten förbättring dock är att föredra framför en fortsatt försämring. Vi har inte hoppats nå längre än så genom vår motion. Ett bifall till den skulle emellertid ge kommunerna en lättnad, och det skulle även bidra till att ge en del arbetslösa sysselsättning.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till motion nr 82 i första kammaren.

Herr **WIKLUND** (s):

Herr talman! Tillsammans med några andra ledamöter har jag väckt en motion på denna punkt. Den har rönt motioners sedvanliga öde och behandlats på sätt som riksdagen börjar bli van vid. Vi har yrkat att anslaget skulle höjas från 30 till 35 miljoner kronor. Denna ökning av anslaget har vi motiverat med den stora eftersläpningen och den

långa väntetid som gäller för kommuner som söker och erhåller byggnadstillstånd — den är i nuläget fyra å fyra och ett halvt år.

Om jag först skall anknyta till vad vi har anfört i motionen, börjar vi med att erinra om den stora betydelsen av 1944 års riksdagsbeslut om statsbidrag till kommunerna för vatten- och avloppsanläggningar. Detta har möjliggjort för landskommunerna att inom sina bebyggelseområden komma till rätta med de här problemen till en rimlig kostnad. Man avsåg och har i viss mån lyckats att möjliggöra för de små centralorterna på landsbygden att skapa bostadsförhållanden som i någon mån verkar som en uppdämning av strömmen till de stora städerna. Vi har sett detta statsbidrag som en delkostnad i bostadsförsörjningen. Det har möjliggjort för oss att bereda hyggliga bostäder för människorna dels genom förbättringar och ombyggnader av ett gammalt bostadsbestånd, dels genom nybyggnad av bostäder som i någon mån kunnat konkurrera med andra orters.

Om vi nu sålunda först slår fast, att vi uppskattar detta riksdagsbeslut om statsbidrag till detta ändamål, så måste vi också anmäla ett starkt missnöje med det sätt på vilket statsmakterna har fullgjort sina åtaganden. Efter vad jag förmenar är vi härvidlag i synnerligen gott sällskap; vi har sällskap både med statsutskottet och med riksdagen i dess helhet, som sedan flera år har instämt i de synpunkter som jag här har berört. I samband med framställningarna åren 1953, 1954, 1955, 1956, 1957 och även inför årets framställning har utskottet pekat på den bristande överensstämmelsen mellan tillstånd och medelsanvisning, men utskottet har slutat med att anföra, att det av statsfinansiella skäl ansett sig förhindrat att föreslå en höjning av medelsanvisningen. Den här posten har blivit något slags utjämningspost i budgeten, och det har medfört en stigande balans. Om man räknar med

Statens bilinspektion: Avlöningar

anläggningskostnaderna, har denna balans ständigt ökat: år 1956 var den 315 miljoner, år 1957 var den 405 miljoner, den beräknas den 1 juli i år vara 485 miljoner och den 1 juli 1959 väntas balansen på detta område bli 505 miljoner kronor. Det betyder att väntetiden, som nu är fyra å fyra och ett halvt år, kommer att bli fem år före nästa budgetår, och det innebär i realiteten en skuld till kommunerna på ungefär en tredjedel av det beloppet. Kommunerna får byggnadstillstånd beviljat men måste vänta på statsbidraget till dess riksdagen anvisar behövliga medel. Detta medför att statsbidraget, när det kommer, har reducerats med de räntekostnader som kommunerna får betala för detta förskott. Eftersom dessa lån i regel måste placeras efter kort ränta, innebär det stora likviditetssvårigheter och i vissa fall hinder för fortsatt verksamhet. Frågan är om icke dessa arbetens värde som beredskapsarbeten och sysselsättningsarbeten på något sätt borde kunna bli beaktat även vid statsbidragens beviljande. Även om, som den föregående talaren har anfört, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens hemställan i år om 50 miljoner kronor hade bifallits, skulle det ta fyra år för att hinna upp denna eftersläpning, att göra avbetalningar till kommunerna och slutligen reglera den brist som faktiskt kvarstår. Nu säger departementschefen att det i år inte är möjligt att framlägga en plan för en slutlig avveckling. Utskottets skrivning är i år också mycket välvillig. Det erinrar om tidigare utlåtanden om den bristande balansen mellan medelsbehovet och medelsanvisningen, och det vill »slutligen ånyo kraftigt understryka nödvändigheten av att frågan om här berörda bidragsgivning bringas till en snar och definitiv lösning och att i samband härmed anslagsanvisningen på ett bättre sätt anpassas till föreliggande bidragsbehov».

Ja, herr talman, då nu utskottet i år har enat sig om denna starka skriv-

ning, som dock utmynnar i avstyrkande av dessa motioner, är jag inte lika optimistisk som den föregående talaren att jag vill yrka bifall till vår motion. Jag vill bara understryka utskottets starka skrivning och uttala en förhoppning om att utskottet nästa år övergår från tomma ord till någonting mera.

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! De båda föregående talarna underströk kraftigt det berättigade i en höjning av här aktuella anslag. Av utskottets skrivning framgår, vilket också herr Wiklund erinrade om, att vi i sak är på samma linje men att vi under anförda motivering ej ansett oss kunna biträda kraven på höjning. Jag vill också understryka vad utskottet säger om eventuella möjligheter att i form av beredskapsarbeten utföra anläggningar i fråga om vatten och avlopp.

Som slutsats i sitt resonemang har utskottet kraftigt understrukt nödvändigheten av att frågan om berörda bidragsgivning bringas till snar och definitiv lösning och att anslagsanvisningen på ett bättre sätt anpassas till föreliggande bidragsbehov. Vi hoppas alltså att det skall bli möjligt att kunna tillmötesgå kraven på höjda anslagsbelopp.

Herr talman! Med detta ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen I: 82; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 22**Statens bilinspektion: Avlöningar**

Kungl. Maj:t hade (punkt 22, s. 85—90) föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen vidtaga i statsrådsprotokollet angivna ändringar, dels godkänna av

Statens bilinspektion: Avlöningar

departementschefen förordad avlöningsstat för statens bilinspektion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59, dels ock till Statens bilinspektion: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag om 3 008 300 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 223) och den andra inom andra kammaren av herrar *Östlund* och *Hedin* (II: 274), vari, såvitt nu vore i fråga, hemställt, att riksdagen måtte besluta att förevarande anslag uppfördes med 3 087 800 kr. samt att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om en höjning av avgifterna för kompetensprov för körkort med 10 kr.

Utskottet hemställde

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 223 och II: 274, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för statens bilinspektion vidtaga i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1958 förordade ändringar;

b) godkänna av utskottet framlagd avlöningsstat för statens bilinspektion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

c) till Statens bilinspektion: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 008 300 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att motionerna I: 223 och II: 274, såvitt de avsåge avgifterna för kompetensprov för körkort, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Ohlon*, *Ragnar Bergh*, *Hesselbom* och *Skoglund* i Doverstorp, fröken *Elmén* samt herrar *Nilsson* i Göingegården, *Löfroth* och *Heckscher*, vilka ansett att utskottet under II. bort hemställa,

att riksdagen måtte, med bifall till

motionerna I: 223 och II: 274, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en höjning av avgiften för kompetensprov för körkort med 10 kr.;

b) av herr *Anders Johansson*, utan angivet yrkande.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr **HECKSCHER** (h):

Herr talman! Under föreliggande punkt har en reservation avgivits av flera ledamöter i statsutskottet, tillhörande olika partier, där de på grundval av väckta motioner föreslår en höjning med 10 kronor av avgifterna för att ta körkort. Det rör sig härvidlag om mycket blygsamma avgifter. För närvarande utgör kostnaderna för ett traktor-körkort 5 kronor, för ett bil- eller motorcykelkörkort 15 kronor, för att få lärarkompetens 50 kronor och för att få instruktörskompetens 25 kronor. Det är alltså fråga om att räkna upp dessa belopp med 10 kronor.

I betraktande av att dessa avgifter sattes så tidigt som 1948, förefaller det oss rimligt att man gör denna uppräknings. Under den tid som gått har dels en allmän penningvärdeförsämring ägt rum, och dels har också en sådan utveckling inträffat inom verksamheten, att kraven på statens bilinspektion blivit mycket större än tidigare. Det kan därför inte anses vara annat än rimligt att de, som avlägger kompetensprov för körkort, också får bära sin del av dessa kostnader. Den höjning det är fråga om är i själva verket mycket liten för körkortstagarna; summan motsvarar kanske endast vad man gör av med i form av bensin under en enda dag eller vad man offrar för en bilutflykt utöver själva bilkostnaderna. Det kan alltså inte sägas vara någon nämnvärt tyngande börda det här är fråga om, och om avgiftshöjningen möjligen skulle avskräcka någon från vad man kan kalla »okynnestagande» av körkort — körkort för sådana som egentligen inte kör bil mera

Statens bilinspektion: Avlöningar

regelbundet — är därmed ingen större olycka skedd.

I verkligheten är det ju så att de stora kostnaderna för att få kompetensprov för körkort inte alls ligger i den utgående avgiften utan i den kostnad det innebär och den tid det tar att lära sig att köra bil. Det är på den punkten som den verkligt ekonomiska spärren finnes. När det finns möjligheter att genom en mycket blygsam avgiftshöjning förstärka resurserna för bilinspektionen, inte med att ytterligare utöka personalen utan med att skaffa medel för den utökning som en gång måste komma till stånd, tycker vi att detta är en rimlig åtgärd.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservationen av herr Ohlön m. fl.

Herr ANDREASSON (s):

Herr talman! Det är kanske riktigt, som herr Heckscher säger, att dessa 10 kronor inte är någon betydande del av kostnaderna vid tagande av körkort. Men det är ändå så, att en stor del av våra svenska medborgare nu är hänvisade till att för sitt förvärvsarbete skaffa sig körkort. Själva körkortsundervisningen medför, som herr Heckscher säger, en betydande utgift. Om kostnaden för själva körkortsprovet därtill skulle höjas, blir ju avgiften så dryg, att man blir tveksam om det verkligen kan vara berättigat. Även om penningvärdet har förändrats sedan den senaste gång, då dessa körkortsavgifter fastställdes, d. v. s. 1948, så har dock samtidigt körkortsundervisningsbeloppet också höjts så kraftigt, att det i dagens läge säkerligen är mera svåröverkomligt att skaffa sig ett körkort än det var tidigare. Utskottet har med anledning härav inte velat förorda den uppräknings med 10 kronor av körkortsavgiften, som reservanternas föreslår.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON i Göteborg (s):

Herr talman! Vad som anförts i reservationen anknyter i någon mån till vad statsrevisorerna uttalade i sin berättelse 1955. De nämnde visserligen ingenting om körkortsavgiften, men de ifrågasatte om inte en särskild avgift borde uttagas för de s. k. efterbesiktningarna. Före 1948 fick man erlägga en viss avgift för efterbesiktning, men det året bortogs avgiften, eftersom den ansågs erlagd i och med att bilskatten betalades. Nu är det emellertid så, att den skärpta trafikövervakning som sker medelst s. k. flygande inspektion medför ett betydligt ökat antal efterbesiktningar, s. k. kontrollbesiktningar av motorfordon, och det kan därför ifrågasättas, om inte kommunikationsministern borde ta under övervägande vad statsrevisorerna i det sammanhanget anförde i sin berättelse 1955.

Vidare gjorde revisorerna en rad erinringar mot stationsorternas utrustningar, som är otidsenliga och ofullständiga. Man rekommenderade därför att de skulle förbättras. På det har svarets, att det nu har byggts en ny station i Stockholm. Men om jag inte misstar mig, så har vi ytterligare 30 stationsorter, vilkas tekniska och övriga utrustning är rent ut sagt undermålig. Den saken rör dock reservanternas inte vid, men i övrigt är jag av den uppfattningen, att vad reservanternas anförts är så starkt sakligt motiverat, att riksdagen bör beakta det.

Den föreslagna ökningen av avgifterna för kompetensprov för körkort kan bland annat medföra, att körkortsaspiranten blir försiktigare med att i förtid »köra upp» för bilinspektör, och detta kan medföra att de körkortssökande inte fälles i slutprovet så ofta som nu är fallet.

Sedan skall man inte heller glömma, att körkortsinnehavet medför så stora förmåner, att den nu utgående avgiften på intet sätt motsvarar det värde körkortet representerar. Herr Andreasson

Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar

sade nyss, att man skall hålla avgifterna låga med hänsyn till vad detta betyder för dem som är beroende av körkortet vid sitt val av yrke, men jag vill då fråga, om det inte kan vara värt 25 kronor att få det yrke, som man eftersträvar.

Sedan förtjänar det också framhållas, att de ökade kostnader samhället förorsakas genom den ökade bilismen inte kan bestridas genom bilskatter, eftersom alla körkortstagare inte äger bil.

Herr talman! Jag anser reservanternas ståndpunkt vara starkt sakligt motiverad och ber därför att få yrka bifall till reservationen.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets i punkten gjorda hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till den vid punkten fogade reservationen av herr Ohlon m. fl.; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Heckscher begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 22:o) i utskottets utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till den vid punkten fogade reservationen av herr Ohlon m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om omröstningens resultat, vadan votering me-

delst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 91 ja och 101 nej, varjämte 7 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till den vid punkten fogade reservationen av herr Ohlon m. fl.

Punkterna 23—26

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 27***Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar**

Kungl. Maj:t hade (punkt 27, s. 95 och 96) föreslagit riksdagen att till Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehäft en inom andra kammaren av herr *Holmberg m. fl.* väckt motion (II: 304), vari hemställt att riksdagen måtte besluta, att förevarande anslag uppfördes med 2 600 000 kr.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 304, till Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 2 400 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr HOLMBERG (k):

Herr talman! Trafikolyckorna vid järnvägsövergångar får ju som regel mycket ödesdiga verkningar, och det blir därför alltid en mycket lidelsefull debatt efter varje sådan olycka. Folk frågar, om myndigheterna verkligen gjort allt som rimligen kan göras för att

Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning

åstadkomma största möjliga trafiksäkerhet. För min del anser jag, att allmänhetens skepsis därvidlag är både sund och berättigad. Det finns tyvärr alltför många exempel på bristande ansvar i detta hänseende. Ibland kan man t. o. m. tala om nonchalans. Det är bara ett år sedan vi behandlade ett förslag i riksdagen om ytterligare begränsningar i säkerhetsanordningarna vid järnvägarna med motivering att pengarna behövdes för rustningar.

Jag anser heller inte, att det finns någon hållbar motivering för den ståndpunkt utskottet intagit i år. Det handlar som bekant om att pruta ner det belopp, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ansett nödvändigt. Den motivering utskottet anfört är av sådan art, att jag även på denna punkt måste erinra om vad som har skett i fråga om läget på arbetsmarknaden. Utskottet tycks nämligen inte ha märkt vad som har tilldragit sig under de senaste månaderna.

Genom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning blev det bekant, att säkerhetsanordningar vid järnvägar under det sistförflutna året inte utförts i beräknad omfattning. Det finns därför pengar kvar av det som riksdagen anslagit. Jag har i motion uttalat den förmodan, att också olycksriskerna därför kvarstår i motsvarande grad. Jag tror att det förhåller sig så.

Anledningen till att arbetena inte blivit utförda torde med största visshet vara, att det under några år rått brist på arbetskraft. Men nu förhåller det sig ju inte längre så. Nu har myndigheterna tvärtom stora svårigheter att ordna med sysselsättning åt många tiotusentals arbetslösa. Att då uraklåta att använda den möjlighet, som finns på detta område, till att dels befrämja trafiksäkerheten och dels bereda sysselsättning åt en del av de arbetslösa, anser jag oklokt. Man borde tvärtom nu utnyttja tillfället att nå båda dessa syften, och detta är vad vi avsett med vår motion, som innebär ett bifall till vad väg- och vatten-

byggnadsstyrelsen ansett behövt att göra på detta område.

Jag hemställer om bifall till yrkandet i motion II: 304.

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Anslagsmetodikerna på detta område är sådan, att det skulle bli brist på medel, om järnvägarna under närmast föregående kalenderår hade färdigställt flera anläggningar än vad som uppgivits i de till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnade uppgifterna. Nu är förhållandet det motsatta. Järnvägsstyrelsen har tidigare alltför optimistiskt bedömt möjligheterna att kunna bygga ut anordningarna, och därför har vi kommit i den situationen, att behovet av nytt anslag är mindre. Det är därför riktigt, som det står i utskottets utlåtande, att sänkningen av anslaget på intet sätt innebär någon besänkning av möjligheterna att utföra berättigade säkerhetsanordningar.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 28—31

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 32**Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning**

Kungl. Maj:t hade (punkt 32, s. 112—116) föreslagit riksdagen att till Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehäft fyra motioner.

Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sveningsson* (I: 84) och den andra inom andra kammaren av herr *Lothigius m. fl.* (II: 66), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att anslaget uppfördes med 300 000 kr.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 48 och II: 57 samt I: 84 och II: 66, till Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Efter föredragning av punkten yttrade:

Herr **LOTHIGIUS** (h):

Herr talman! Frågan om trafiken på vägarna och trafikolyckorna upptager varje år en stor del av kamrarnas och utskottens arbete. Detta är ganska naturligt, ty trafiken ökar och ställer för varje år som går större anspråk på samhället. Det blir allt flera problem som skall lösas i detta sammanhang. Men samtidigt som trafiken ger samhället problem, väntar trafikanterna att samhället skall hjälpa till att lösa dessa problem. Det är en rimlig begäran från trafikanternas sida, eftersom trafiken betalar för sig och i många år inbetalat stora belopp i förskott.

Jag skall nu inte närmare gå in på detta tråkiga faktum, som är så välkänt för denna kammare. Det är emellertid, herr talman, en annan sak som jag skulle vilja peka på. Vi är, såvitt jag vet, överens om att kraftiga åtgärder måste vidtagas för att minska antalet olyckor. Vi är nu uppe i ett antal av 1 000 dödsfall om året, 2 250 invalidfall, 30 000 sjukdomsfall och 150 000 egendomsskador i samband med trafikolyckor. Dessa olyckor kostar enligt senaste beräkningar cirka en miljard kronor om året. Bara en procents minskning av olyckorna

skulle för samhället innebära en besparing på cirka 10 miljoner kronor.

Vad gör vi nu för att finna vägar att minska olyckorna? Jo, herr talman, vi har ständigt en utredning på gång, och så gott som varje förslag från någon av kammarens ledamöter för att positivt möta trafikolyckorna bemöts med beskedet, att vi bör vänta och se vad utredningen kommer till, innan vi går till beslut.

Vi har i andra lagutskottet i flera dagar penetrerat proposition nr 69, där kommunikationsministern lagt fram en del praktiska förslag för att förbättra trafiksäkerheten, förslag som utan tvivel är både riktiga och användbara. Men såväl detta förslag som de Mossbergska utredningarna och andra utredningar bygger i många fall på antaganden, och det gör våra bemödanden också. Detta beror på att vi inte haft en tillräcklig vetenskaplig forskning på trafiksäkerhetsområde. Enligt mitt förmenande är det slöseri med arbetskraft och pengar både när det gäller dessa utredningar och arbetenas utförande, att våra bedömanden inte är underbyggda med ett säkert material. Vi riskerar också att komplicera och fördyra vårt transportsystem, om vi vidtar åtgärder, som vi tror skall förbättra trafiksäkerheten men som i verkligheten i stället kan försämra den.

I somras uppvaktades departementschefen av en stor samling kvalificerade trafikexperter och forskare, vilka begärde ökade anslag ur automobilskattemedlen för att komma till rätta med de fruktansvärda olyckorna på gator och vägar. Man begärde 2 miljoner kronor eller en kvarts procent av alla de pengar, som bilismen betalar under ett år. På detta har departementschefen svarat med att ge forskningen samma anslag som förra året eller 100 000 kronor. Vidare har departementschefen sagt, att 4 procent av de 2,3 miljoner kronor, som utgår till de olika forskningsråden, skall få användas till trafiksäkerhetsforskning. Jag vill erinra om att departementschefen i anfö-

Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning

rande efter anförande i olika sammanhang hävdad nödvändigheten av en ökad forskning. Ingen människa kan väl påstå att detta rimmar med vart annat.

Jag är tacksam för vad som har kommit till uttryck i proposition nr 69, och jag är tacksam för den utredning som nu arbetar för en samordning, men när alla parter är på det klara med att det är forskningen som här måste arbeta för att rädda människoliv, så bör vi väl nu börja att litet kraftigare understödja denna forskning.

Med första kammarens förste vice talman Axel Strand i spetsen har man lagt fram ett forskningsprogram, upptagande de mest angelägna uppgifterna. Dessa forskningar ledes i många fall av professorer vid våra högskolor. De aktuella forskningsuppgifterna har redovisats tydligt och klart. Det talas t. ex. om att man måste företaga objektiva studier av förarnas beteende i olika risksituationer. Det måste göras ordentliga medicinska undersökningar, och det finns ett stort antal medicinska forskare som är villiga att ur olika aspekter undersöka trafikskadorna och möjligheterna att förebygga dem. Man vill undersöka bussars och lastbilars hastighetsgränser med hänsynstagande till olycksrisker och trafikekonomi. Vidare behövs en undersökning av konstruktionen av och normerna för lastbilarnas förarhytter; beträffande denna fråga föreligger det för närvarande en motion, som avlämnats av LO:s ordförande Geijer. Man vill också företaga forskningar på vägarnas område, vilket ju är oändligt viktigt för att skapa klarhet om hur vägar bör byggas ur trafiksäkerhetsynpunkt.

Trafiksäkerhetsrådet har för närvarande inte ens erforderliga medel för att kunna studera vad som i detta avseende göres på andra håll i världen, t. ex. i Amerika, England och Tyskland, där man har kommit ganska långt. Det finns inte ens pengar att anskaffa litteratur och annat studiematerial i ämnet.

I FN:s regi förekommer i Genève ett visst samarbete på detta område mellan olika länder, och vi har haft tillfälle att då och då sända dit våra experter för att ta del av resultaten, men det kan på grund av medelsbrist endast bli sporadiskt. Här skulle verkligen behövas åtminstone en undersökning av vad som sker i andra länder, så att vi kan ta vara på alla de erfarenheter som där vinnas. Vi har inte heller haft tillfälle att skicka våra experter till Amerika för att praktiskt följa de åtgärder som där vidtas.

Herr talman! Jag förstår helt statens trafiksäkerhetsråd då det begär två miljoner kronor, och jag sympatiserar starkt med de motionärer som vill höja anslaget till en miljon kronor. Jag tror emellertid att det är klokt att gå fram i sådan takt, att man kan vara säker på att de personella vetenskapliga resurserna kan utbyggas successivt. Jag vill därför yrka bifall till det förslag om en höjning av anslaget från 100 000 till 300 000 kronor, som framföres i motionerna I:84 och II:66. Det är väl det minsta man kan begära för att åstadkomma ett bättre skydd av bilisternas och andra trafikanters liv och egendom.

Häri instämde herrar *Munktell* (h) och *Gezelius* (h).

Herr CARLSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! I den under denna punkt behandlade frågan har jag framlagt en motion, vari hemställes om ett anslag av 1 miljon kronor för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning. Denna motion går sålunda något längre än de motioner herr Lothigius nyss yrkade bifall till. Jag skall emellertid inte yrka bifall till min motion utan ber att till alla delar få instämma i vad herr Lothigius sagt och vill därutöver endast tillägga några ord.

Den som — om än aldrig så litet — sysslats med trafiksäkerhetsarbete möter

Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning

ständig problemet om orsakerna till olyckorna. Det är dessa som på vetenskaplig väg måste utforskas, och det är där jag anser att huvudstöten skall sättas in för att därigenom skapa bättre förutsättningar för allt annat trafiksäkerhetsarbete. Statsmakterna bör på denna punkt vara så generösa som över huvud taget är möjligt. Jag tror att det är genom dylik vetenskaplig forskning vi skall komma till klarhet och därigenom också få möjligheter att bedriva det övriga arbetet på trafiksäkerhetens område.

För att det inte skall föreligga skilda yrkanden ber jag, herr talman, att med dessa ord få ansluta mig till det av herr Lothigius framställda yrkandet.

Herr andre vice talmannen MALMBORG (fp):

Herr talman! Jag har med största intresse lyssnat till de sakkunniga anföranden som hållits beträffande denna fråga, och jag kan försäkra herrarna att utskottet är ense med er om att starka motiv förefinnes för en anslagshöjning. Vi har i vår skrivning erinrat om att departementschefen i propositionen uttalat att »i årets statsverksproposition föreslagits väsentliga öknningar av medelsanvisningen till forskningsråden eller tillhoppa om 2,3 milj. kr.». Departementschefen anför vidare, att medel till trafiksäkerhetsforskningen i fortsättningen liksom hittills bör kunna utgå också ur de vetenskapliga forskningsrådets anslag. Vi har noterat, att det på detta sätt måhända kan erhållas ett visst tillskott. Vidare har vi erinrat om den utredning som igångsatts på detta område. Det är ju gammal praxis här i riksdagen att i allmänhet inte vidtaga några särskilda åtgärder då en utredning pågår.

Detta är, herr talman, ungefär vad utskottet anfört, och jag ber att i anslutning till utskottets skrivning få yrka bifall till dess hemställan.

Herr LOTHIGIUS (h):

Herr talman! Med anledning av andre vice talmannens synpunkter vill jag bara påpeka att detta belopp på 2,3 miljoner kronor, som föreslagits som bidrag till de olika forskningsråden, till mycket ringa del kommer att lämnas till trafiksäkerhetsforskning. Det är således inget riktigt argument i detta sammanhang.

Dessutom är det så, som jag förut framhöll, att den ena utredningen efterträder den andra på detta område, och utskotten skriver välvilligt varje år — så gjorde statsutskottet förra året, och så gjorde också allmänna beredningsutskottet, som behandlade vissa liknande frågor. Detta utskott framhöll, att man borde satsa mera på denna forskning.

Skall detta fortsätta år efter år utan resultat?

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels också på bifall till motionen II: 66; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Lothigius begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 32:o) i utskottets utlåtande nr 6, röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den i ämnet väckta motionen II: 66 av herr Lothigius m. fl.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom appresning.

Bidrag till Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Lothigius begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 131 ja och 56 nej, varjämte 11 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Punkten 33**Bidrag till Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande**

Kungl. Maj:t hade (punkt 33, s. 117 och 118) föreslagit riksdagen att till Bidrag till Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande (NTF) för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 450 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förbehått en inom andra kammaren av herr *Carlsson* i Stockholm väckt motion (II: 298), i vilken hemställdes att riksdagen måtte besluta att bevilja NTF ett till 700 000 kr. höjt statsbidrag för verksamheten under budgetåret 1958/59.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 298, till Bidrag till Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 450 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

Efter punktens föredragning anförde:

Herr CARLSSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag har även på denna punkt en motion, vilken motion syftar till en höjning av anslaget till National-

föreningen för trafiksäkerhetens främjande med 250 000 kronor, alltså från 450 000 kronor, som utskottet föreslår, till 700 000 kronor.

Man kan väl säga, att bakgrunden till hela vårt nuvarande trafiksäkerhetsarbete är kuslig. Varje dag omkommer 2—3 människor i trafiken, ett 10-tal invalidiseras och ett 50-tal skadas mer eller mindre svårt. Varje dag skadas också inemot 200 fordon. Ändå vill jag påstå, att man kan skönja en ljusning, vilket jag tror till inte ringa del får tillskrivas propaganda, upplysning och direkt trafikfostrande verksamhet. Vi måste dock betänka, som herr Lothigius nys nämnde, att trafiken ökar oroväckande — ökningen från 1950 är nära 200 procent.

Förutom att liv sparas och att mycket mänskligt lidande förhindras, är det av stor samhällsekonomisk betydelse, att trafikolyckornas antal nedbringas. Under fjolåret kostade oss trafikolyckorna enligt senaste uppgifter nära 1 miljard kronor genom direkta eller indirekta produktionsförluster. På grund av att nära 1 000-talet människor trafikdödades och 30 000—40 000 skadades gick cirka 1 miljon arbetsdagar förlorade. Samtidigt gick omkring 35 000 framtida arbetsår till spillo genom döds- och invalidfallen. Därtill kommer de indirekta produktionsförluster, som sjukvården av skadefallen, myndigheternas och försäkringsbolagens arbete med trafikolyckorna samt egendomsskadorna förorsakat. Även om inte trafikolyckornas konsekvenser blir större — och mycket tyder på att så inte kommer att bli fallet — räknar man ändock med att kostnaderna för samhället kommer att stiga i takt med nationalinkomsten.

Det säger sig självt, att varje insats för att få ned olyckskurvan är av värde. I ett sådant läge kan det inte vara försvarligt att snåla på anslaget till den organisation, NTF, som nu ändock är på väg att få allt större betydelse i kampen mot trafikolyckorna.

Bidrag till Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

Alla erkänner vi väl propagandans och upplysningens stora betydelse i detta sammanhang. En enhällig press, vågar man väl säga, har särskilt under de senaste månaderna kraftigt understrukt betydelsen av ett intensifierat arbete genom upplysning, forskning och propaganda inte minst bland skolbarnen, där NTF på ett så föredömligt sätt aktivt medverkar i de yngres trafikfostran. I Stockholm har vi ju s. k. skolpatruller, som givit ett mycket gott resultat. De har arbetat i fem år nu och firade för övrigt jubileum i går. Det kan konstateras, att barnolycksfallen i trafiken, med hänsyn tagen till trafikökningen, minskat avsevärt i Stockholm och nu visar en i förhållande till landet i övrigt mycket låg siffra.

Statens trafiksäkerhetsråd har gjort en undersökning rörande trafikolyckornas samhällsekonomiska konsekvenser och kommit fram till att dessa som jag nys nämnde kostar landet den enorma summan av 1 miljard kronor per år. Jag vill understryka detta och fråga: Är det försvarligt att knappa in på anslaget till upplysning och propaganda, medan trafiken ökar och riskerna för olycksfall därigenom blir större och större? Det anslag, som utskottet i dag föreslår riksdagen att besluta om — 450 000 kronor — är visserligen detsamma som i fjol, men det blir ändå de facto en minskning dels på grund av att man nu inte kan få fram lika mycket propaganda-medel för samma pengar som man fick i fjol, dels på grund av att NTF förmodligen inte får behålla ett anslag på 125 000 kronor från trafikförsäkringsbolagen, som man haft under innevarande budgetår.

Utskottet pekar i sitt utlåtande på att departementschefen framhållit, att föreningen bör söka att i ökad omfattning genom försäljning och erhållande av frivilliga ekonomiska bidrag få en del inkomster. Ja, denna verksamhet kan väl i viss utsträckning fortsättas genom att rekvisitioner kommer från bland an-

nat skolorna, men däremot går det nog inte att räkna med att de ideella organisationerna och andra som medverkar aktivt i arbetet skall ha samma möjligheter att köpa material i fortsättningen, då distributionen, det rena upplysningsarbetet och alla de instruktörer, som måste betalas av organisationerna, tar i anspråk allt större och större belopp av de medel, som står till organisationernas förfogande.

Alltså föreligger en direkt risk för minskning av anslaget. NTF håller ju på att byggas ut, genom samarbete med kommunerna och organisationer av olika slag, såväl lokalt som centralt. Man söker samla alla intresserade krafter — inte minst folkrörelserna — under en hatt för att bedriva ett gemensamt trafiksäkerhetsarbete. Därvidlag bör NTF vara den ledande och samlande organisationen.

Nu pågår visserligen en utredning om verksamheten på lång sikt, men jag kan — i likhet med vad herr Lothigius anförde då det gällde forskningen — gå med på att arbetet skall få stagnera under den tid frågan ligger under utredning. Även om man skulle bortse från det väsentliga, alltså att rädda människoliv och minska mänskligt lidande, och se saken endast ur rent ekonomisk synpunkt, är det inte försvarbart att vara för knapp med anslagen, ty varje krona som beviljas för detta arbete ger tio-, ja tjugofalt igen redan samma år som pengarna utbetalas. Alla är överens om att upplysning och propaganda på detta område ger resultat lättare än på något annat område. Jag tror mig med bestämdhet kunna säga, att den upplysningsverksamhet som medelst ett ökat anslag kan bedrivas exempelvis bland barnen i skolorna, och inte minst bland de gående, som är mest utsatta för dessa olyckor, kommer att ge direkt ekonomiskt utbyte, så jag anser att vi måste bedöma frågan även ur den synvinkeln.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till motionen i denna kammare

Bidrag till Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande

nr 298 om en ökning av anslaget till NTF med 250 000 kronor till 700 000 kronor.

Herr NILSSON i Göteborg (s):

Herr talman! Den motion, som herr Carlsson i Stockholm här har talat för, innehåller i huvudsak de framställningar, som Nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande framlade i sitt budgetförslag för nästkommande år till departementet.

Egentligen borde jag ha varit med på denna motion, men jag insåg det meningslösa i att i detta sammanhang slåss med övermakten — jag menar departementschefen och statsutskottet, fast i vissa fall kan ju också de betvingas. I denna fråga har inte statsutskottet tagit någon som helst hänsyn till de framställningar som har gjorts, och här tjänar ju långa tal ingenting till. Jag bara konstaterar i anslutning till vad herr Carlsson i Stockholm sade, att de mänskliga olycksskadorna i trafiken blottar ett samhällsproblem av betydande humanitär, social och ekonomisk räckvidd. Skadegörelsen är inte av övergående natur utan har skett och kommer att ske utan uppehåll år efter år inom överskådlig tid. Statsmakterna kan i längden inte underlåta att göra någonting mot den samhällssjukdom som trafikdöden innebär. Departementschefen har sagt och utskottet understrukt, att NTF bör söka erhålla frivilliga bidrag i ökad omfattning. Vi har i Nationalföreningen vidtagit alla de åtgärder, som kan vidtas för att skaffa medel till verksamheten. Herr Carlsson i Stockholm talade om att bidragen från trafikförsäkringsbolagen kommer att falla bort. Ja, det är ej underligt när de får betala 312 000 kronor enligt skattebestämmelserna för att Nationalföreningen skall få 125 000 kronor. Detta är enligt min mening en orimlighet, och det är helt naturligt att under sådana förhållanden Natio-

nalföreningen har fått ett meddelande från Trafikförsäkringsföreningen om att bidragen kommer att upphöra, om inte en tillfredsställande lösning av skattefrågan genomföres.

Här har jag åtskilliga gånger tigt och bett om att statsmakterna, departementschefen och statsutskottet, skall vara litet mera generösa med pengar åt de organisationer, som verkar för att åstadkomma en tryggare trafik. Det synes vara meningslöst. Jag respekterar den ekonomiska situation vi för närvarande befinner oss i, men jag skulle i hög grad ha uppskattat, om statsutskottet hade velat säga ett enda tröstande ord till de organisationer, som arbetar på detta område, så att de kunnat se litet ljusare på framtiden, när den ekonomiska situationen kanske blir bättre. Nu går det som det går ute på vägar och gator. Den kommande sommaren med den ökade trafiken på vägarna kommer att ytterligare ge belägg för att offren på våra vägar och gator i form av dödade och skadade människor inte kommer att minska. Det blir offer som vi får finna oss i, och därför menar jag att statsmakterna här måste gripa in med större kraft och energi än som hittills varit fallet.

Jag yrkar bifall till motionen.

Herr andre vice talmannen MALMBORG (fp):

Herr talman! Med anledning av de anföranden som här har hållits kanske det må tillåtas mig att erinra om att statsutskottet tidigare på grundval av väckta motioner ansett sig kunna tillstyrka högre bidragsanslag. Det kanske ändå belyser det faktum, att vi inte är så oförstående för denna uppgift som herr Carlsson i Stockholm velat göra gällande.

Med anledning av vad herr Nilsson i Göteborg sade om önskvärldheten av ett positivt inslag i statsutskottets skrivning kan jag personligen uttala den för-

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar

hoppningen, att vi skall komma i ett sådant gynnsamt utgångsläge, att vi kan ge högre bidrag till trafiksäkerhetsarbetet på alla fronter. Vi är ju alla medvetna om att det är en mycket angelägen uppgift. I dagens läge har vi ansett oss böra stanna vid det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr förste vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkten 34

Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar

Kungl. Maj:t hade (punkt 34, s. 119—121) föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59, dels ock till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 266 200 kr.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått tre motioner.

I en inom andra kammaren av herr *Löfgren m. fl.* väckt motion (II: 219) hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts att riksdagen måtte besluta att förevarande anslag uppfördes med 3 243 625 kr.

Utskottet hemställde

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 219, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna av utskottet framlagd avlöningsstat för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

b) till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar för

budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 266 200 kr.;

II. att motionerna I: 149 och II: 160 ej måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herrar *Jacobsson, Anders Johansson* och *Malmborg*, fröken *Elmén* samt herr *Widén* och *Löfroth*, vilka ansett att utskottet under I. bort hemställa att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 219, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i reservationen intagen avlöningsstat för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59,

b) till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 243 700 kr.

Efter punktens föredragning anförde:

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! På denna punkt behandlas avlöningsanslaget till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Av propositionen framgår, att Kungl. Maj:t tillsatt särskilda sakkunniga för att företa översyn av institutets arbetsuppgifter och organisation. Enligt direktiven för dessa sakkunniga innesluter översynen institutets hela verksamhetsfält.

Det är en gammal god regel här i andra kammaren, att när ett arbetsområde, institution eller vad det vara må, är föremål för prövning vidtar man inga åtgärder, som på något sätt kan föregripa utredningens resultat. Man bör väl i sådant sammanhang ålägga sig all tänkbar försiktighet. Det är det vi reservanter har tagit ad notam, då vi i vår reservation frambållit, att anslaget på avlöningsstaten bör kunna reduceras. Vi räknar således med att om man får ett teleprinterbiträde i stället för tre som departementschefen fö-

Byggnadsstyrelsen: Avlöningar

reslår, så skulle ingen större olägenhet inträffa. Det innebär en viss, inte större, men dock icke föraktlig besparing.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen vid punkten 34 av herr Jacobsson m. fl.

Herr ANDREASSON (s):

Herr talman! Den reservation som det här är fråga om gäller en anslagsminskning på 22 500 kronor. Den avser, att man inte skulle tillsätta av Kungl. Maj:t föreslagna tre stycken teleprinterbiträden, en expeditionsvakt och en telefonist i reglerad befordringsgång.

Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifter, som meteorologiska och hydrologiska institutet fått påta sig, och med hänsyn till den ökade säkerhet som följer med uppräkningsav anslaget och den effektivisering av institutets verksamhet som därigenom sker, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning gav herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som föranleddes av bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr andre vice talmannen Malmborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 34:o i utskottets utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den

ändring däri, som föranleddes av bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr andre vice talmannen Malmborg begärde emellertid röstärkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 141 ja och 51 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 35—43

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 44**Byggnadsstyrelsen: Avlöningar**

Kungl. Maj:t hade (punkt 44, s. 136—144) föreslagit riksdagen att dels be- myndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen vidtaga i statsrådsprotokollet angivna ändringar, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59, dels ock till Byggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 689 000 kr.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft tre motioner.

I en inom andra kammaren av herr *Löfgren m. fl.* väckt motion (II:219) hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts att förevarande anslag upptoges till 3 668 357 kr.

Utskottet hemställde

I. att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 219, såvitt nu vore i fråga,

Byggnadsstyrelsen: Avlöningar

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen vidtaga i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1958 förordade ändringar;

b) godkänna i utskottets hemställan intagen avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

c) till Byggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 689 000 kr.;

II. att motionerna I: 51 och II: 59 ej måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon*, *Jacobsson*, *Anders Johansson* och *Malmborg*, fröken *Elmén* samt herrar *Widén* och *Löfroth*, vilka ansett att utskottet under I. bort hemställa

att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen II: 219, såvitt nu vore i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen vidtaga i statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för den 3 januari 1958 förordade ändringar;

b) godkänna av reservanterna framlagd avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

c) till Byggnadsstyrelsen: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 668 400 kr.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Under denna punkt behandlas frågan om avlöningsanslag inom byggnadsstyrelsen. Vår reservation avser inrättandet av en amanuens tjänst vid intendentbyråns hyresavdelning. Vi vår prövning av detta ärende har vi funnit att motivet för inrättandet av denna tjänst knappast kan vara bärande. Dels får de hyresmål, som denne befattningshavare skulle handlägga, anses vara av övergående natur, dels är

det inte fråga om några särskilt komplicerade ärenden som nödvändigtvis behöver handhas av en speciell befattningshavare.

Jag ber med dessa ord, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Herr **OLOFSON** (fp):

Herr talman! I motion nr 59 i denna kammare har ett par motionärer tagit upp en punkt i det betänkande som statens byggnadsbesparingsutredning i december månad föregående år lade fram. Vi tror nämligen att saken har rätt stor betydelse för kommunerna. Det gäller en sammanslagning av byggnadsstyrelsens kulturhistoriska byrå och riksantikvarieämbetet. Därigenom skulle ifrågavarande ärenden samlas på ett ställe, och kommunerna skulle bara behöva ha med en myndighet att göra.

I sitt utlåtande meddelar nu statsutskottet, att statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ämnar tillkalla särskilda sakkunniga för att utreda frågan om byggnadsstyrelsens framtida organisation. Detta visste vi motionärer givetvis inte, när vi i januari månad skrev vår motion. I det läge, som saken alltså kommit, har jag ingen anledning att yrka bifall till motionen, men jag vill gärna ta tillfället i akt att uttala en förhoppning om att frågan om den för kommunerna värdefulla förenkling som det här gäller inte skall tappas bort under utredningskvarnens fortsatta malande.

Herr **ANDREASSON** (s):

Herr talman! Reservationen på denna punkt gäller en anslagsbegränsning. Reservanterna anser sig inte kunna vara med om att tillsätta en amanuensbefattning i byggnadsstyrelsen. Emellertid råder där, efter vad utskottet har fått sig bekant, en så stor eftersläpning, att det skulle föra med sig ytterligt svåra olägenheter, om man inte bifaller Kungl.

Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden
Maj:ts förslag. Det är mycket troligt, att vi redan nästa år får ta ett ytterligare tag på denna punkt.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid utlåtan- det fogade reservationen; och bifölls utskottets hemställan oförändrad.

Punkterna 45—48

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 49

Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden

Kungl. Maj:t hade (punkt 49, s. 148 och 149) föreslagit riksdagen att till Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Nihlfors* väckt motion (II: 312), i vilken hemställts att förevarande anslag måtte anvisas med ett till 10 000 kr. sänkt belopp.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 312, till Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon*, *Jacobsson*, *Anders Johansson* och *Malmberg*, fröken *Elmén* samt herrar *Widén* och *Löfroth*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionen II: 312, till Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vis-

sa strandområden för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 kr.

Punkten föredrogs. Därvid anförde:

Herr andre vice talmannen **MALMBORG** (fp):

Herr talman! Detta anslag gäller ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden. Anslaget avser ersättningar till enskilda personer enligt den s. k. strandlagen, som har varit i kraft sedan den 1 januari 1953. Ersättningsreglerna är verkligt restriktiva. Ett vittnesbörd härom är det faktum, att under fjolåret endast 600 kronor betalades ut för detta ändamål. Nu har departementschefen i sjätte huvudtiteln begärt 50 000 kronor för budgetåret 1958/59. Med hänvisning bl. a. till medeltilldelningen förra året tycker vi reserveranter, att det bör vara betryggande om man på denna punkt lämnar ett anslag om 10 000 kronor, och det är också vårt förslag.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen vid punkten 49 av herr *Ohlon* m. fl.

Herr **ANDREASSON** (s):

Herr talman! Det aktuella anslaget uppgår för innevarande budgetår till 100 000 kronor. Byggnadsstyrelsen har för kommande budgetår äskat ett anslag på 50 000 kronor, vilket departementschefen också har föreslagit och utskottet tillstyrkt.

Herr andre vice talmannen säger nu, att ersättningsbeloppen inte har varit så stora under innevarande budgetår. Det är riktigt, men jag vill erinra om att det ännu återstår mycket viktiga regleringar att göra och att dessa även kommer något ojämnt. Med ett anslag på 10 000 kronor, som reservationen förordar, kan man nog inte räkna med att kunna göra erforderliga regleringar.

Herr talman! Med det anförda yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Bidrag till televisionsverksamhetens driftkostnader

Efter härmed slutad överläggning gav herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr andre vice talmannen Malmberg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 49:o) i utskottets utlåtande nr 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr andre vice talmannen Malmberg begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 142 ja och 53 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 50—64

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 65***Bidrag till televisionsverksamhetens driftkostnader**

Sedan punkten föredragits, yttrade

Herr HECKSCHER (h):

Herr talman! Som det framhållits i utlåtandet står denna punkt i samman-

hang med vad som utförligt diskuterats i samband med statsutskottets utlåtande nr 9, nämligen angående kapitalbudgeten. Frågan gällde här bland annat om man skulle ha möjlighet till vissa kommersiella inslag i televisionen. Vi reser vanter, som önskar att detta skall bli möjligt, räknade också med att man under sjätte huvudtiteln då inte skulle behöva det anslag på 2,6 miljoner som här är föreslaget. Sedan riksdagen nu har beslutat att avvisa vår ståndpunkt i det förra fallet, skall jag inte besvära kammaren med någon ytterligare debatt i frågan utan vill bara konstatera, att dessa 2,6 miljoner kronor på driftbudgeten är den kostnad man får betala för att man inte vill gå med på kommersiella inslag i televisionen.

Herr talman! Jag har inget yrkande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 66—69

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 70

Lades till handlingarna.

§ 6

Föredrogos vart för sig statsutskottets utlåtanden:

nr 46, i anledning av väckta motioner rörande vissa timplaner för ämnet kristendomskunskap, och

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till de tekniska högskolorna, jämte i ämnet väckta motioner.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 7

Anslag till yrkesundervisningen

Föredrogos statsutskottets utlåtande nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts i

Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare

statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till yrkesundervisningen, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—23

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 24***Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare**

Kungl. Maj:t hade (punkt 284, s. 676—678) föreslagit riksdagen att till detta ändamål för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 125 000 kronor.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Arrhén* (I: 173) och den andra inom andra kammaren av herr *Gerhard Nilsson* i Gävle *m. fl.* (II: 196), i vilka hemställdes att riksdagen måtte till främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag beräknat att täcka minst 1 100 bidrag i enlighet med den konstruktion, som föreslagits i statsverkspropositionen.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 173 och II: 196, till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 1 250 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon*, *Boman*, *Ragnar Bergh*, *Jacobs-son*, *Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg*, *Ståhl*, *Staxäng*, *Widén* och *Nilsson* i Göingegården samt fröken *Vinge*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 173 och II: 196, till Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare för bud-

getåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 1 292 000 kronor.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr *NILSSON* i Göingegården (h):

Herr talman! Beträffande denna punkt föreligger delade meningar inom utskottet. Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen till främjande av lärlingsutbildningen föreslagit, att s. k. bidragsrum för hantverksmästare skall fr. o. m. nästa budgetår utgå till ett antal av 900. Överstyrelsen för yrkesutbildning har med anledning av antalet ökade ansökningar till denna utbildning hemställt om en ökning till 1 000. I motion har det hemställts om en ökning till 1 100 för att täcka behovet. Reservanterna har för sin del stannat för ett antal av 1 000 bidragsrum.

Bland de tre olika slag av yrkesutbildning som staten är direkt engagerad i genom stöd av något slag är utbildningen hos hantverksmästarna direkt den absolut billigaste formen, därom tror jag vi alla är ense. Enligt gällande bestämmelser beviljas nu statsbidrag för utbildning hos hantverksmästare med 1 500 kronor i s. k. grundbidrag plus 1 000 kronor till de hantverksmästare som samtidigt låter eleverna genomgå en teoretisk kurs i anslutning till den praktiska utbildningen. Detta bidrag kallas kurstillägg. Allt detta gäller för fullständig utbildning hos hantverksmästare under en tid av tre år. Det senare bidraget utgår i nämnd form först från och med den 1 juli 1958.

Rekryteringsbehovet av yrkeskunliga arbetare inom sektorn hantverk och småindustri beräknas uppgå till cirka 12 000 ungdomar per år. Beräkningar visar också att årskullarna i åldern 15—19 år under femårsperioden 1955—1960 ökar från 450 000 till 600 000. En stor del av dessa ungdomar måste givetvis söka sig till den praktiska yrkesutbildningen.

De i allmän regi drivna yrkes- och verkstadsskolorna liksom inom företa-

Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare

gen befintliga inbyggda verkstadsskolor är dock inte tillräckliga för att fylla behovet av yrkesutbildning. Här kommer yrkesutbildningen hos våra kunniga och dugande hantverksmästare till verklig hjälp.

Statsutskottet skrev också för sin del vid behandlingen av samma ärende vid 1955 års riksdag, att en ökad kapacitet av lärlingsutbildningen hos hantverksmästarna var av väsentlig betydelse för en tillräcklig utbyggnad av yrkesutbildningen. Det vore därför angeläget, sade man den gången, att denna utbildningsform verksamt främjades, och det borde också beaktas att lärlingsutbildningen hos hantverksmästare från det allmännas synpunkt vore betydligt mindre kostsam än lärlingsutbildning i yrkesskolor. Som utskottet den gången framhöll är det väl ingen tvekan om att det ekonomiskt sett är betydligt klokare att investera statsmedel i yrkesutbildningen på detta sätt — eller åtminstone minst lika klokt — än t. ex. i inbyggda verkstadsskolor, där kostnaderna för statens vidkommande f. n. för hel kurs med låt oss säga minst 8 elever är 14 500 kronor eller i runt tal 1 800 kronor per elev och år. Kostnaden per elev för fullständig treårig kurs hos hantverksmästare — således även med teoretisk kurs — uppgår till cirka 825 kronor per elev och år.

Vid en kostnadsjämförelse kan man heller inte undgå att göra jämförelse mellan de resurser de stora företagen har samt hantverkarnas och hantverksmästarnas resurser.

Sedan gammalt är hantverksmästarnas utbildning av lärlingar ansedd som en mycket gedigen form av utbildning. Jag är övertygad om att den lilla summa det här gäller — det rör sig om en kostnad av 40 000 å 50 000 kronor per år — är mycket väl använda pengar och en klok investering för vår ungdoms praktiska utbildning.

Herr talman! Med dessa få ord ber jag att få yrka bifall till den vid denna

punkt fogade reservationen av herr Ohlon m. fl.

Herr KARLSSON i Olofström (s):

Herr talman! Jag tror inte man får se denna fråga så isolerad som reservanterna och deras talesmän gör, utan jag tror att man får se den i ett större sammanhang, i samband med yrkesundervisningens olika områden.

Vi hade år 1950 ett antal av 300 bidragsrum, och sedan dess har antalet ökat i jämn takt successivt år från år för att nästa budgetår uppgå till 900. Detta innebär en ökning med 300 procent från 1950 och fram till nästa budgetår. Under innevarande budgetår har vi 800 bidragsrum, och ecklesiastikministerns förslag innebär därför en ökning med 100, vilket i pengar räknat betyder en ökning med 125 000 kronor.

Ser man på övriga områden som avser främjande av yrkesundervisningen, kan man utan tvekan säga att förslagen för nästa budgetår innebär en avsevärd upprustning. Jag vill ge ett par belägg för detta påstående. Anslagen till de centrala yrkesskolorna höjs till nästa budgetår med 4,1 miljoner kronor, och anslagen till de lokala yrkesskolorna ökar med 8 miljoner kronor. Detta är anslag som talmannen nyss har klubbat, och man kan väl säga att de beslutna innebär en avsevärd ökning.

Vad sedan gäller den punkt vi nu behandlar, nämligen lärlingsutbildningen hos hantverksmästare, bör vi icke bortse från att denna utbildning som regel är av praktisk art. Jag vill ingalunda underskatta betydelsen av densamma — tvärtom är jag fullt medveten om att den är värdefull och nödvändig — men vi bör i detta sammanhang icke bortse från att det med den utveckling som försiggår år för år ställs allt större krav på den enskilde och att den teoretiska undervisning som eleverna vid våra verkstads- och yrkesskolor får blir av allt större betydelse.

Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare

Jag tror mig kunna säga, att om ecklesiastikministern kan följa den utvecklingstakt som förslagen för nästa budgetår innebär, så har vi nog litet till mans anledning att vara nöjda.

Med dessa ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr NILSSON i Göingegården (h):

Herr talman! Jag förnekar ingalunda att det har skett en ökning av antalet bidragsrum under de senare åren. Den ökningen är bara tacknämlig, men den ändrar ju inte det förhållandet, att köerna av dem som söker yrkesutbildning ökar kraftigt.

Jag framhöll förut att detta är en billig form av yrkesutbildning och samtidigt gedigen, och mot detta påstående hade utskottets talesman inget argument att anföra. Jag vill minnas att kostnaden för en elev vid våra centrala verkstadsskolor för närvarande är i runt tal 4 000 kronor per år. Gör man en jämförelse med denna yrkesutbildning hos hantverksmästare, vilken åtminstone förr ansågs vara och säkerligen även nu är en gedigen utbildning, finner man att det är stor skillnad i kostnaderna för utbildningen.

Jag anser att utskottet mycket väl kunde ha gått till mötes åtminstone framställningen om en höjning av antalet bidragsrum till 1 000 — det är en medelväg mellan Kungl. Maj:ts förslag och det i motionen framställda yrkandet och sammanfaller med vad överstyrelsen för yrkesutbildning har krävt. Jag måste säga, herr talman, att utskottsmajoritetens förslag i viss mån innebär en undervärdering av denna form av utbildning hos våra hantverksmästare.

Herr KARLSSON i Olofström (s):

Herr talman! Av vad jag redan har sagt i mitt första anförande framgår, att jag på det bestämdaste vill avvisa på-

stående att vi inom utskottsmajoriteten underskattar den yrkesundervisning som äger rum hos hantverksmästarna. Därav framgår också, att den ökning som har skett i fråga om antalet bidragsrum inte skulle ha kommit till stånd, om vi hade underskattat ifrågasvarande utbildning. Påståendet får stå för herr Nilssons i Göingegården egen räkning.

Det finns många områden på vilka man skulle ha velat gå utöver vad Kungl. Maj:t har föreslagit, men riksdagen har ju inte bara till uppgift att besluta om utgifter utan även att skaffa inkomster, och detta gör, att vi inom utskottet har stannat för det förslag som departementschefen har framlagt. Jag vill erinra om att vi i utskottets utlåtande har skrivit att vi förutsätter att departementschefen följer denna fråga och i fortsättningen försöker tillgodose behovet så långt resurserna räcker.

Herr STENBERG (fp):

Herr talman! Frågan om lärlingsutbildningen hos hantverksmästarna har många gånger debatterats i riksdagen. Vi känner alla väl till varför man inom de olika partierna har en så positiv inställning till denna fråga. Jag är angelägen om att säga detta, eftersom jag tillhör motionärerna. Det är här fråga om en fyrpartimotion och sålunda inget initiativ från bara ett eller två partier.

Varför är vi nu så positivt inställda till denna utbildning? Jo, det är av den anledning, som vi framhållit i motionen, nämligen att ungdomskullarna växer mycket starkt. Vi har sagt, att samhället när det gäller denna utbildning får dela ansvaret med enskilda företag, med hantverksmästarna.

Jag är den förste att erkänna att man under de senare åren har gjort en hel del för att åstadkomma flera bidragsrum, och detta är vi tacksamma för.

Främjande av lärlingsutbildning hos hantverksmästare

Men när det gäller denna form av utbildning tycker jag inte att det är riktigt att på sätt som utskottsmajoriteten gör motsätta sig anslagshöjningen och samtidigt understryka betydelsen av denna utbildningsform och angelägenheten av att Kungl. Maj:t, så snart de ekonomiska resurserna medger, framlägger förslag om ytterligare ökning av antalet bidragsrum. Skillnaden mellan statsutskottsmajoritetens och reservanternas förslag är 42 000 kronor, och jag tycker nog att det skulle vara en besparingsåtgärd, om utskottsmajoriteten kunde tillstyrka det högre alternativet.

Av olika talare och inte minst från utskottsmajoritetens sida har framhållits att denna utbildningsform är den absolut billigaste i jämförelse med de centrala verkstadsskolorna och de kommunala yrkesskolorna. På den punkten har man gjort en jämförelse som visar att utbildningen vid verkstadsskolorna kostar 4 000—5 000 kronor, medan bidraget uppgår till 1 500 kronor, men härvid är att märka, att kostnaderna vid verkstadsskolorna beräknas per år, medan bidraget på 1 500 kronor för varje lärlingsrum för utbildning hos hantverksmästare sträcker sig över tre år. Det är alltså en långt billigare utbildning än vad denna jämförelse visar.

Det vore angeläget om vi här kunde gå ett litet steg längre än vad departementschefen och statsutskottet gjort, när de föreslagit en höjning från 800 till 900 bidragsrum. Vi motionärer yrkade på 1 100, men statsutskottets reservanter har stannat vid vad överstyrelsen för yrkesutbildningen begär i sina petita, nämligen 1 000. Denna kompromiss får vi motionärer vara nöjda med. Jag tycker att det skulle vara bra om riksdagen kunde ansluta sig till reservationen och ber att få yrka bifall till denna.

I detta anförande instämde herrar Carlsson i Tibro (fp) och Eriksson i Bäckmora (cp).

Efter härmed slutad överläggning gav herr förste vice talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr förste vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Stenberg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 24:o) i utskottets utlåtande nr 55, röstas

Ja;

Den, det ej vill, röstas

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr förste vice talmannen tillkännagav, att han funne ovisshet kunna råda om utgången av denna omröstning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgavs 97 ja och 100 nej, varjämte 3 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Härpå anförde

Herr SVENSSON i Krokstorp (h):

Herr talman! Jag ber att få anmäla att jag vid voteringen nyss av misstag råkade rösta ja i stället för nej.

Punkterna 25—28

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 29

Lades till handlingarna.

Kommerskollegium: Avlöningar

§ 8

Föredrogs utrikesutskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition om godkännande av handelsavtal mellan Sverige och Cuba.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 9

Utgifter under riksstatens tionde huvudtitel

Föredrogs statsutskottets utlåtande nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under tionde huvudtiteln, avseende anslagen inom handelsdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner.

Punkterna 1—3

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 4***Kommerskollegium: Avlöningar**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 4, s. 9—18) att dels godkänna av departementschefen förordade ändringar i personalförteckningen för kommerskollegium, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för kommerskollegium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59, dels ock till Kommerskollegium: Avlöningar för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 3 180 100 kronor.

Vidare hade i två likalydande motioner, I: 243 av herrar *Lindblom* och *Axel Johannes Andersson* samt II: 293 av herr *Nihlfors m. fl.*, hemställts, såvitt nu vore i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 3 165 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

I. bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för kommerskollegium

vidtaga de ändringar, som angivits i statsrådsprotokollet över handelsärenden för den 3 januari 1958;

II. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 243 och II: 293, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna av utskottet framlagd avlöningsstat för kommerskollegium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59;

b) till Kommerskollegium: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 180 100 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon*, *Ivar Johansson*, *Pålsson*, *Jacobson*, *Anders Johansson*, *Malmborg* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herrar *Rubbestad* och *Wedén*, vilka ansett att utskottet bort under II. hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 243 och II: 293, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i reservationen intagen avlöningsstat för kommerskollegium, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59;

b) till Kommerskollegium: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 3 165 100 kronor.

Punkten föredrogs. Därvid yttrade:

Herr STÅHL (fp):

Herr talman! Inom utskottet har det rätt delade meningar på denna punkt, trots att det rör sig om ett relativt litet belopp.

Önskemålet om inrättande av statistik över byggnads- och anläggningsverksamheten är inte nytt. Reservanterna har emellertid ansett, att eftersom vi nu befinner oss i ett statsekonomiskt ansträngt läge och då önskemålets förverkligande har kunnat anstå hittills, så kan vi alltjämt vänta ytterligare något år, utan att någon skada därmed sker.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen, vilken innebär en besparing på i runt tal 15 000 kronor.

Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

Herr THAPPER (s):

Herr talman! Utskottets majoritet har ansett att de 15 000 kronor som behövs för en förberedande undersökning om inrättande av statistik rörande byggnads- och anläggningsverksamheten, varigenom upplysningar skulle kunna vinnas bland annat om produktionens värde samt företagens antal, storlek, omsättning, kostnader och personal, är väl använda pengar. Jag understryker att det här är fråga om en förberedande undersökning.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Ståhl begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 4:o) i utskottets utlåtande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranledes av bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens leda-

möter hava röstat för ja-propositionen. Herr Ståhl yrkade likväl rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 124 ja och 67 nej, varjämte 8 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 5—13

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 14**Statens pris- och kartellnämnd:
Avlöningar**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 14, s. 26—30) att dels medgiva, att Kungl. Maj:t måtte låta bero vid för budgetåret 1956/57 verkställt överskridande med 5 603 kronor av den i avlöningsstaten för statens pris- och kartellnämnd upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, dels medgiva, att förenämnda anslagspost måtte få för budgetåret 1957/58 överskridas med 11 000 kronor, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59, dels ock till Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar för sistnämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 680 700 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehått

dels förenämnda båda likalydande motioner I: 243 av herrar *Lindblom* och *Axel Johannes Andersson* samt II: 293 av herr *Nihlfors m. fl.*, i vilka hemställdes, såvilt nu vore i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 1 660 100 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Mannerskantz* (I: 244) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedin* (II: 294), i vilka likaledes hem-

Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar

ställt, såvitt nu vore i fråga, att förevarande anslag måtte uppföras med 1 660 100 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

I. medgiva, att Kungl. Maj:t måtte låta bero vid för budgetåret 1956/57 verkställt överskridande med 5 603 kronor av den i avlöningsstaten för statens pris- och kartellnämnd upptagna anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t;

II. medgiva, att förenämnda anslagspost måtte få för budgetåret 1957/58 överskridas med 11 000 kronor;

III. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 243 och II: 293 samt I: 244 och II: 294, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna av utskottet framlagd avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59;

b) till Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 1 680 700 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon, Ragnar Bergh, Jacobsson, Anders Johansson, Skoglund* i Doverstorp, *Malmberg* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herrar *Nilsson* i Göingegården, *Wedén* och *Heckscher*, vilka ansett att utskottet bort under III. föreslå riksdagen att i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 243 och II: 293 samt I: 244 och II: 294, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i reservationen intagen avlöningsstat för statens pris- och kartellnämnd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1958/59;

b) till Statens pris- och kartellnämnd: Avlöningar för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 1 660 100 kronor.

Sedan punkten föredragits, yttrade:

Herr **STÅHL** (fp):

Herr talman! Även på denna punkt

är det fråga om en utökning av antalet befattningshavare. Här begäres en amanuens tjänst för att sköta kartellregistreringen inom statens pris- och kartellnämnd. Någon motivering för att detta skulle vara erforderligt just i år har inte från departementschefens sida anförts. Detta är så mycket märkligare som riskerna beträffande kartellering torde vara mindre ett sådant här år än annars, eftersom konkurrensen inom näringslivet givetvis nu måste bli betydligt hårdare. Låt vara att personalstatsberäkningarna kanske gjordes felaktiga, när nämnden för något över ett år sedan började sin verksamhet, men nödvändigheten att just i år göra denna utökning har inte på något håll kunnat visas.

Under sådana förhållanden ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen, som innebär en besparing på i runt tal 20 000 kronor.

Herr **THAPPER** (s):

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon diskussion med herr Ståhl om inställningen till kartellnämnden över huvud taget, ty jag utgår från att vi har olika uppfattningar i den frågan. Här är det emellertid så, att arbetskraftsbehovet blivit för lågt beräknat redan från början, och utskottsmajoriteten har ansett, att en viss förstärkning av den med kartellregisterverksamheten sysselsatta personalen bör komma till stånd. Detta har såväl statskontoret som statens lönenämnd tillstyrkt.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Jag skall följa herrar Ståhls och Thappers goda föredöme i fråga om korthet på anföranden och endast lämna en upplysning.

Visserligen innehåller inte proposi-

Bidrag till Institutet för konserveringsforskning

tionen någon utförlig motivering för denna tjänst, men i petitaskrivelsen från verket, vilken såvitt jag förstår varit tillgänglig för utskottets ledamöter, uppstår denna fråga ett par tre maskinskrivna sidor. Det är alltså inte endast på en höft som denna tjänst begärts. Jag vill inte att herr Ståhls anförande skall lämna kammarens ledamöter i den föreställningen.

Herr STÅHL (fp):

Herr talman! Till detta vill jag endast säga att det är en betydande personalökning som önskas i detta fall, men departementschefen har tillmötesgått önskemålen endast i denna detalj. Det finns ingen motivering för att rycka ut just denna fråga, och det är därför departementschefens förslag på denna punkt hänger i luften.

Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 15—44

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 45**Bidrag till Institutet för konserveringsforskning**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 46, s. 89—92) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 572 900 kronor.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Nord* och *Johan Persson* (I:102) och den andra inom andra kammaren av herr *Nilsson* i

Lönsboda *m. fl.* (II:82), hemställt, att riksdagen måtte besluta att höja förevarande anslag med 30 000 kronor till 602 900 kronor och att detta utökade belopp skulle anslås till juiceforskning.

Utskottet hemställde att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I:102 och II:82, till Bidrag till Institutet för konserveringsforskning för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 572 900 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlson*, *Jacobsson*, *Anders Johansson*, *Malmberg* och *Ståhl*, fröken *Elmén* och herr *Wedén*, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I:102 och II:82, till Bidrag till Institutet för konserveringsforskning för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 602 900 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr STÅHL (fp):

Herr talman! Institutet för konserveringsforskning har hemställt om ett anslag på 30 000 kronor till forskning beträffande tillverkning av alkoholfria fruktdrycker. Kungl. Maj:t och utskottet har gått emot detta anslag, medan reservanterna föreslagit att anslaget skall utgå. Reservanterna fasthåller därvid vid den inställning, som utskottet intagit två föregående år, då utskottet uttalat sig direkt positivt för detta anslag. Att Kungl. Maj:t och utskottsmajoriteten i år ändrat ståndpunkt har inte föranlett reservanterna att ändra mening, särskilt som det väl nu kanske mer än tidigare på grund av nykterhetsläget och ungdomens alkoholvanor är av behovet påkallat att vi får en forskning på detta område för att få fram allt bättre kvalitet på de alkoholfria fruktdryckerna.

Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

Jag ber att få yrka bifall till reservationen.

Häri instämde herr *Nilsson* i Lönsboda (fp).

Herr förste vice talmannen SKOGLUND (h):

Herr talman! Bidraget till forskningsinstitutet är grundat på ett avtal mellan å ena sidan staten och å andra sidan intressenter för trädgårdsnäringen och andra områden. Under sådana förhållanden kan det knappast vara riktigt att man höjer anslaget med mindre det varit en förhandling mellan dessa båda parter och man kommit överens om hur man skall fördela kostnaderna.

Utskottet har under nuvarande förhållanden icke ansett sig kunna bifalla motionen, och jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels och på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Ståhl begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 45:o) i utskottets utlåtande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen.

Herr Ståhl begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 149 ja och 47 nej, varjämte 5 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 46—48

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 49

Atomenergiverksamhet inom Aktiebolaget Atomenergi

Efter föredragning av punkten anförde:

Herr WEDÉN (fp):

Herr talman! Om angelägenheten av att så snabbt som möjligt och resurserna tillåter fortsätta utbyggnaden enligt det upplagda atomenergiprogrammet råder ju allmän enighet, och jag skall därför inte orda något om detta. Jag föreställer mig också att det råder en allmän enighet om att detta program skall baseras på en framställning inom landet av de båda väsentliga råvarorna, alltså av uran och tungt vatten. När det gäller uran innehåller Kungl. Maj:ts proposition, som tillstyrkes av utskottet, en hel del, och jag har ingen anmärkning att framställa på den punkten. I fråga om det tunga vattnet förhåller det sig delvis annorlunda. I det avseendet föreslår handelsministern att Aktiebolaget Atomenergi skall få använda 1,5 miljoner kronor för en fortsatt försöksverksamhet under nästa budgetår, och det säges något om att det är nödvändigt att överenskommelser träffas för att få till stånd en lämplig finansieringsmetod och organisationsform för denna tillverkning av tungt vatten.

Jag har en känsla av, herr talman, att det beträffande det tunga vattnet på något sätt stuckits en käpp i hju-

let. Jag vill inte alls säga att det är handelsministern som stuckit dit den, men jag har grundad anledning att tro, att dessa frågor skulle kunna föras fram mot en lösning på ett snabbare sätt än hittills skett. Det föreligger stora möjligheter att med en ganska måttlig ökning av kostnaden för detta ändamål under nästa budgetår — en ökning som i och för sig säkerligen skulle kunna ske genom en omdisponering inom ramen för det totala anslaget — ge programmet för det tunga vattnet en sådan start, att det inte blir fråga bara om en försöksverksamhet utan om att påbörja en utbyggnad för produktion i större skala. Det viktigaste är emellertid att dessa överenskommelser mellan de statliga kommittenterna å ena sidan och de enskilda å andra sidan verkligen kommer till stånd. Då jag anser denna sak betydelsefull för att produktionen av inhemska råvaror verkligen skall kunna ske enligt tidtabellen vill jag, herr talman, begagna tillfället att framställa en allvarlig och enträgen vädjan till handelsministern att göra vad han kan för ett mer effektivt och ett snabbare arbete i syfte att åstadkomma dessa överenskommelser. Jag hoppas livligt, herr talman, att handelsministern verkligen ägnar denna fråga en inträngande uppmärksamhet.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Utskottet har behandlat den motion, som herr Wedén i huvudsak stödde sitt anförande på, ytterst välvilligt. Utskottet framhåller angelägenheten av att man här kommer till en lösning så fort som möjligt och uttalar även att Kungl. Maj:t, om det befinner nödigt, skall kunna göra vissa överflyttningar av penningmedel. Vidare har utskottet bestämt understrukit vikten av allt intet onödigt dubbelarbete förekommer utan att ömsesidig

Bidrag till företagareföreningar m. fl.

kontakt så långt som möjligt upprätthålles mellan de statliga företagen och det enskilda näringslivet i atomenergi-frågor.

Jag anser alltså att herr Wedén i stor utsträckning fått sina synpunkter tillgodosedda, och jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 50 och 51

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 52

Bidrag till företagareföreningar m. fl.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 53, s. 106—112) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehåft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (I: 52) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson* i Uddevalla *m. fl.* (II: 60), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta dels att till Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 1 100 000 kronor, varav 600 000 kronor till administrationsbidrag, dels att mellanskillnaden av ränteinkomsten mellan den av företagareföreningarna å statliga lånemedel tillämpade räntesatsen och 5 procent skulle inlevereras till statsverket,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Torsten Andersson* och *Franzén* (I: 299) och den andra inom andra kammaren av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.* (II: 383), i vilka hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen måtte till Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 1 200 000 kronor, varav

Bidrag till företagareföreningar m. fl.

700 000 kronor till administrationsbidrag och 500 000 kronor som subventionsmedel,

dels en inom andra kammaren av herr *Stenberg* väckt motion (II: 299), vari hemställts att riksdagen måtte till Bidrag till företagareföreningar m. fl. för administrationskostnader för budgetåret 1958/59 anvisa 700 000 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Torsten Andersson* och *Franzén* (I: 300) och den andra inom andra kammaren av herr *Hansson* i Skegrie m. fl. (II: 384), beträffande vilka sistnämnda båda motioner utskottet gjort hemställan i sitt utlåtande nr 63.

Utskottet hemställde under denna punkt att riksdagen måtte

a) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag, med avslag å motionerna I: 52 och II: 60, I: 299 och II: 383, samtliga dessa motioner såvitt nu vore i fråga, samt i anledning av motionen II: 299, till Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kronor;

b) avslå motionerna I: 52 och II: 60, i vad de avsåge inleverering till statsverket av viss del av ränteinkomster.

Reservation hade avgivits av herrar *Ohlon*, *Ivar Johansson*, *Pålsson*, *Söderberg*, *Jacobsson*, *Anders Johansson*, *Malmborg* och *Ståhl*, fröken *Elmén* samt herrar *Rubbestad*, *Widén*, *Andreasson* och *Lassinantti*, vilka ansett att utskottet bort under a) hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 52 och II: 60, I: 299 och II: 383, samtliga dessa motioner såvitt nu vore i fråga, samt med avslag å motionen II: 299, till Bidrag till företagareföreningar m. fl. för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

Punkten föredrogs. Därvid yttrade:

Herr **STÅHL** (fp):

Herr talman! Denna punkt gäller bi-

draget till administrationskostnader och subventioner i våra företagareföreningar. Om jag under argumenteringen för den uppfattning, som jag härvidlag har och vilken anges i reservationen, även råkar snudda vid de frågor, som berörs i den följande punkten, 53, hoppas jag att herr talmannen finner detta ursäktligt. De frågor som behandlas i dessa båda punkter hör ju nära samman.

Kungl. Maj:ts förslag sådant det föreligger innebär en icke oväsentlig nedskärning av anslaget till administrations- och subventionskostnader — i runda tal rör det sig om en prutning från 1 400 000 kronor till ungefär hälften av detta belopp. Att verkningarna härav måste bli menliga för företagareföreningarna behöver det inte råda någon tvekan om, och för företagareföreningarna och deras topporganisation, Företagareföreningarnas förtroenderåd, är saken naturligtvis alldeles klar. Meningen med den statliga verksamheten på detta område har varit att, speciellt när det gäller det riskvilliga kapitalet för toppinvesteringar som behöver göras inom småindustrien och hantverket, hjälpa småföretagsamheten, som har betydligt svårare att skaffa krediter än de större företagen. Dessa statliga stödåtgärder har tillkommit för att man via företagareföreningarna skall kunna skapa ökad sysselsättning inom de delar av landet och länen, där så är särskilt nödvändigt och där viss företagsamhet av olika skäl behöver komma i gång.

Tillräckligt med kapital för sådan här verksamhet är det ju knappast möjligt att få, och det har staten inte heller tänkt sig att lämna. Men genom de under senare tid vidtagna förändringarna — framför allt genom den betydande statliga lånegarantien — har väsentliga förbättringar skett. Man måste emellertid ha anslag härutöver dels till administrationsverksamheten dels till subventionerna för förlusttäckningen. Till administrationen måste man ha anslag helt enkelt därför att företagareför-

eningarna inte får bli något slags bankinrättningar, kreditinstitut som huvudsakligen förmedlar lån till företagen inom respektive förenings verksamhetsområde. De skall i stället huvudsakligen utöva rådgivande och upplysande verksamhet såväl i tillverkningsspörsmål som i lokaliseringsfrågor.

Riskerna för förluster har hittills varit mycket små. Jag ber kammaren observera, att man räknar med att förlusterna på långivningen endast utgör 1,5 procent. Då säger Kungl. Maj:t att vi under dessa förhållanden nu i det väsentliga kan ta bort administrationsbidraget och låta företagareföreningarna behålla räntemarginalen, d. v. s. skillnaden mellan den ränta de betalar till staten — för närvarande 3,5 procent — och de 6,5 procent som man tar ut av låntagarna-företagen. Dessa 3 procent borde räcka för att klara administrationskostnaderna, anser Kungl. Maj:t, och detta har varit departementschefens motiv för den kraftiga nedskärningen på administrationssidan.

Häremot invändes mycket kraftigt från företagareföreningarnas sida — en synpunkt som reservanterna inte haft anledning bestrida riktigheten av — att räntemarginalen för närvarande visserligen är ganska betydande men att ingen vet hur länge den kommer att vara. Görs nu en mycket hård beskärning av administrationsbidraget, kan företagareföreningarna helt enkelt bli strandsatta. Vidare är det inte på det sättet, som man har antagit i propositionen, att hela kapitalet ständigt ligger utlånat. Därför blir också ränteinkomsterna, som inflyter till företagareföreningarna, betydligt lägre än vad som beräknats i propositionen.

Det är också så — och det är ett starkt skäl emot den av regeringen förordade förändringen i detta fall — att utlåningsbeloppen är mycket olika i olika län. Jag kan hänvisa till vad herr Söderberg från Västmanlands län på den punkten har använt som argument

Bidrag till företagareföreningar m. fl.

i första kammaren. Han har anfört att man i Västmanland har en relativt nystartad, ganska liten företagareförening med litet utlåningskapital. Det gör att den skillnad i räntebelopp, som kommer företagareföreningen till handa i ett sådant län, givetvis måste vara mycket litet, medan man däremot i län med stora företagareföreningar, som arbetat i många år och bedrivit utlåningsverksamhet under den tiden, naturligtvis har ett helt annat belopp att röra sig med. Vore det nu så, att man kunde cleara över från en större till en mindre företagareförening, skulle det finnas något starkare fog för departementschefens resonemang på denna punkt. Men det kan man inte. Får man inte tillräckligt administrationsbidrag, kan man heller inte få räntebidrag från andra företagareföreningar, och detta gör att speciellt de mindre föreningarna kommer att drabbas av svårigheter, om den linjen följes.

Slutligen vill jag som ett skäl emot den av departementschefen föreslagna anordningen på denna punkt upprepa vad jag nyss sade, nämligen att företagareföreningarna skall ha till huvudsak en annan verksamhet än den att låna ut pengar; de skall driva en upplysande och rådgivande verksamhet. Även av den anledningen är jag rädd för att komma över på den av departementschefen anvisade linjen.

Jag skall därvidlag be att få återropa ordföranden i Företagareföreningarnas förtroenderåd, landshövding Danielson i Stockholm, som med mycken skärpa har understrukit det betänkliga i att flytta över tyngdpunkten, så att inkomsterna främst erhålles genom den räntegottgörelse det här kan bli fråga om.

Det är även en annan synpunkt, herr talman, som jag i detta sammanhang vill erinra om. I ett uttalande på sid. 111 i statsverkspropositionen heter det: »Föreningarna bör sedan få hos Kungl. Maj:t i särskild ordning göra framställning om medelstilleddning för täckande

Bidrag till företagareföreningar m. fl.

av förluster, i den mån hos dem tillgängliga subventionsmedel och överskott av ränteinkomster visar sig otillräckliga härför.»

Jag kommer härmed över till frågan om subventionsbidraget och vill säga, att om detta uttalande kommer att följas, innebär det en principiell förändring och omläggning av verksamheten. Om jag tolkat uttalandet rätt, skulle man få en central myndighet, som skulle ha hand om anslagsverksamheten och bevilja subventionsanslag först sedan förlusterna uppkommit. Så långt jag har följt företagareföreningarnas verksamhet har den i stället varit upplagd på det sättet, att man smidigt och effektivt har försökt att lämna stöd genom kreditförstärkningar i de fall, där man sett att det funnits risker för förluster. Man har därmed kunnat ge injektioner och stöd till de hotade företagen, utan att först avvakta uppkomsten av förluster. Dessa företagare har därigenom kunnat få förnyade krafter till fortsatt verksamhet. Betydande förluster har ofta kunnat undvikas.

Inte minst ur den synpunkten är det nödvändigt med de högre anslag till subventioner och administration, som reservanternas här har förordat. Skillnaden är 300 000 kronor, och jag vill rikta kammarens uppmärksamhet på att även några socialdemokratiska ledamöter i utskottet står bakom denna reservation.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till den vid punkten 52 fogade reservationen, som innebär ett reservationsanslag på en miljon kronor.

Herr THAPPER (s):

Herr talman! Jag skulle först i anledning av vad herr Ståhl anförde vilja konstatera, att det mellan utskottsmajoriteten och dem som står för reservationen inte råder några delade meningar om betydelsen av företagareföreningarnas arbete. Jag kan i detta sammanhang avslöja att både herr Ståhl och jag

tillhör styrelser för företagareföreningar i våra län. Jag är angelägen om att slå fast att det alltså inte råder någon meningsskiljaktighet i detta hänseende.

Meningsskiljaktigheten gäller endast hur stora belopp som behövs för finansieringen, framför allt av den administrativa verksamheten. Utskottsmajoriteten är ense med departementschefen om att företagareföreningarna i viss utsträckning kan täcka även sina administrationskostnader med ränteinkomster. Utskottsmajoriteten har emellertid framför allt tänkt på de nystartade föreningarna, som givetvis inte kan ha så stora sådana inkomster.

Utskottet har därför föreslagit sådan omfördelning att i stället för att enligt departementschefens förslag 200 000 kronor skulle anvisas till administration och 500 000 kronor till subvention, skulle anslaget fördelas på det sättet, att för administration anslås 400 000 kronor och för subvention 300 000 kronor. Utskottet kommer alltså fram till samma totalbelopp som departementschefen föreslagit eller 700 000 kronor. Utskottet har således inte velat föreslå någon ökning av anslaget, detta med hänsyn till det statsfinansiella läget och nödvändigheten att så långt som möjligt begränsa statens utgifter.

Jag är också villig att erkänna att, såsom departementschefen framfört, föreningarnas ränteinkomster kan användas i sådan utsträckning att en höjning av bidraget på denna punkt inte behöver ske.

Jag ber, herr talman, att med det nu anförda få yrka bifall till utskottets förslag.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Tillåt mig till en början bara understryka vissa allmänna synpunkter i anledning av vad som anförts i debatten.

För det första har riksdagen nyligen,

Bidrag till företagareföreningar m. fl.

såväl 1956, i samband med anvisande av det stora anslaget på 30 miljoner kronor, som 1957 uttryckligen förutsatt, att företagareföreningarna i sin utlåningsverksamhet skall anpassa räntan till marknadsläget. Det var ett klart uttalande i den riktningen. Om man nu gör gällande någonting annat, betyder det, att man anser tiden vara mogen att ändra på denna princip.

För det andra är det alldeles klart, som utskottets talesman herr Thapper nyss betonade, att dessa ränteinkomster bör kunna användas för olika administrativa kostnader, däribland också att bidra till att bestrida kostnaderna för den mycket gagneliga verksamhet på upplysnings- och rådgivningsområdet, som företagareföreningarna har till uppgift att bedriva.

För det tredje behöver, såvitt man kan bedöma för närvarande, av ränteinkomsterna icke några särskilda medel tas i anspråk för att täcka förlusten på låneverksamheten, eftersom i subventioner av statsmedel anvisats belopp motsvarande ungefär fem procent av utlånade lånemedel och en del av dessa medel finns fonderade hos företagareföreningarna.

Emellertid var det, herr talman, inte bara för att säga detta som jag tog till orda här. Jag tror att det kan vara av vikt, att kammarens ledamöter får ta del av vissa uppgifter beträffande föreningarnas ekonomiska ställning, som kommit mig till handa så sent som i dag på morgonen. Jag tror det kan vara av värde att dessa uppgifter får anföras, eftersom de kan vara av viss betydelse för ett ställningstagande i denna fråga.

Jag vill först framhålla att efter en undersökning kommerskollegium i dagarna gjort uppgår enligt föreningarnas egen bedömning de ränteinkomster som föreningarna sammanlagt har att röra sig med till 1 628 000 kronor. Detta belopp är högre än vad som kommerskollegium ansett vara möjligt att ta ut vid en fullständig anpassning av

räntan till marknadsläget. Då skulle man få ytterligare 1 000 000 kronor. I marginalen ligger sålunda dels hänsyn tagen till att vissa föreningar inte justerat upp räntan i den utsträckning som i och för sig skulle vara möjligt med hänsyn till marknadsläget, dels ock visst hänsynstagande till var herr Ståhl i sitt anförande berörde, nämligen att vissa föreningars verksamhet kommit i gång så pass sent, att några sådana inkomster kanske inte nu kommer att stå till förfogande i den utsträckning som längre fram kan bli fallet.

De 1 628 000 kronorna är inte de enda medel som står till förfogande för administrationsverksamhet. Härtill kommer, enligt vad föreningarna uppgivit, hos föreningarna den 31 december 1957 behållna medel på över en miljon kronor. Läger man därtill de belopp, varmed landstingen på de flesta håll bidrar till administrationsverksamheten, kommer man upp ytterligare en miljon kronor. Sammanlagt skulle sålunda för administrationskostnader stå till föreningarnas förfogande 3,5 miljoner kronor. Föreningarna beräknar själva att deras administrationskostnader inte skall överstiga 2,5 miljoner sammanlagt. Det varierar från län till län. Såsom här påpekats föreligger naturligtvis vissa ojämnheter mellan utgifter och inkomster. Men då finns det anslagsbelopp, som föreslagits i första hand i propositionen och i andra hand genom den av majoriteten i utskottet förordade uppräknigen av anslaget. Jag tror därför att situationen är en helt annan än den man kunde få intryck av, när man lyssnade till herr Ståhls anförande.

Jag vill också med anledning av en passus i herr Ståhls anförande säga, att det inte är avsett att på något sätt centralisera utdelningen av medel för företagareföreningarnas förlustrisker. Denna verksamhet är inte av så gammalt datum. Därför kan det beräknas att vissa förluster kommer att stiga, bland annat

Bidrag till företagareföreningar m. fl.

för de engagemang, som företagareföreningarna i översta Norrland iklätt sig. Där kommer förlustsiffrorna i något fall att uppgå till belopp, som väsentligt överstiger och över huvud taget inte kan jämföras med de mera normala förlustriskerna. Det är med hänsyn därtill som det av herr Ståhl citerade uttalandet i propositionen har gjorts. Detta bör Kungl. Maj:t få tillfälle att särskilt beakta och bör där anvisa särskilda medel, som inte är att jämställa med dem som kan anvisas för de mera normala förlustriskerna i denna verksamhet.

Herr STÅHL (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag ber först att få med tillfredsställelse ta fasta på vad handelsministern i slutet av sitt anförande förklarade om innebörden av det av mig citerade uttalandet i propositionen. Det förefaller ju vara alldeles självklart, att de lokala krafter — ofta i nära anslutning till orternas och bygdernas näringsliv — som står i ledningen för företagareföreningarna och som består av folk ur näringslivet, landshövdingar och andra, måste ha en betydligt bättre förmåga att bedöma dessa frågor och på närmare håll följa utvecklingen än vad man kan i centrala ämbetsverk. Därför tror jag det är lyckligt att handelsministern fullföljer de intentioner han här gav uttryck åt.

Vad beträffar kostnadsramarna vill jag inte överdriva skillnaderna, men å andra sidan vill jag heller inte underskatta dem, ty man gör sig väl ändå skyldig till en rätt optimistisk bedömning när man utgår ifrån att förlustriskerna i fortsättningen skall kunna vara lika låga som de är för närvarande. Det är ju givet, att om man kommer in i en pressad konjunktur med ökade sysselsättningssvårigheter, måste och bör företagareföreningarna ta större risker, och då måste vi också räkna med betydligt större behov av subventioner för att täcka de uppkomna förlusterna.

Beträffande administrationskostnaderna konstaterar jag att handelsministern erkänner, att man icke på den väg han anvisar kan klara behovet i samtliga län. I de större länen med betydande ränteinkomster går det, men det är ingalunda säkert att det räcker till i de län, som har nystartade och mindre föreningar med relativt litet utlånat kapital och därför mindre ränteinkomster.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet LANGE:

Herr talman! Det är klart att förlustriskerna kan bli större; det har jag ju redan i mitt föregående anförande framhållit. Men då skall man betänka att föreningarna för närvarande, d. v. s. den 31 december 1957, i behållna subventionsmedel hade 2 024 000 kronor. Det är ju en siffra som talar sitt tydliga språk.

Vad slutligen beträffar det sista som herr Ståhl här framhöll vill jag bara betona, att det redan i anslagsberäkningen ansetts att 200 000 kronor bör ställas till förfogande för dessa administrationskostnader. Jag hyser den uppfattningen att dessa 200 000 kronor är tillräckliga. Jag vill inte säga att det inte ändå kan finnas visst fog för utskottsmajoriteten att räkna upp dem till 400 000 kronor. Utvecklingen får sedan visa vem av oss som har rätt, men detta är av ringa betydelse i dag. Här är det ju i själva verket fråga om huruvida anslagsramen skall höjas från 700 000 till en miljon, och därvidlag tror jag nog att utskottsmajoriteten har de bästa skälen för sin ståndpunkt.

Herr STENBERG (fp):

Herr talman! Jag tog tillfället i akt redan under remissdebatten att uttala mig om de ändrade principerna för bestriktande av kostnaderna för den konsulterande verksamhet, som företagareför-

Bidrag till företagareföreningar m. fl.

eningarna bedriver, och skall därför inte beröra den saken nu.

Vad det nu aktuella anslaget beträffar har jag tillåtit mig att motionera om att man skulle använda de av Kungl. Maj:t föreslagna medlen så, att hela anslaget på 700 000 skulle utgå för administration, alltså för den konsulterande verksamheten, och man skulle inte använda någon del till den subvention man kanske får lov att räkna med för de lån, som inte blir infriade till fullo. Nu visar det sig att det finns gott om medel för att klara den subventionen. Det är mycket få av de av företagareföreningarna förmedlade lånen som över huvud taget inte blir infriade, och därför har man för närvarande tillräckligt med medel för denna verksamhet.

Jag ville att man skulle ta hela anslagsposten till administration av den anledningen, att vi alla får vara överens om att företagareföreningarnas verksamhet inte skall vara baserad på den långivande verksamheten och att vi därför inte heller skall göra den konsulterande verksamheten beroende av de ränteinkomster föreningarna kan få på denna långivning. Långivningen anser jag vara ett komplement till den långt viktigare verksamhet som företagareföreningarna har, nämligen den rådgivande verksamheten. Det är företagsekonomisk rådgivning, teknisk rådgivning, verkstadsplanering, inköps- och försäljningsplanering, reklam m. m., som de kan behöva hjälpa den mindre företagsamheten med. Det bör vara företagareföreningarnas främsta och viktigaste uppgift. Så är det också för närvarande, och vi får hoppas att det skall förbli så. Då menar jag att man gott och väl i år kunde använda hela anslaget på 700 000 kronor till den verksamheten. Alla som har litet med denna sak att göra måste säkerligen erkänna, att trots stöd från landstingen, trots stöd från staten och trots egna medlemmars avgifter i ersättning för den konsulterande verksamhet de får hjälp med,

har man ännu inte kunnat bygga ut företagareföreningarna just på detta område på det sätt som skulle vara önskvärt och nödvändigt för att de rätt skall kunna fullgöra sin uppgift.

Att man nu i utskottet har gått mig halvvägs till mötes — eftersom man har höjt anslaget från 200 000 till 400 000 kronor — är jag givetvis tacksam för, men jag skulle ha önskat att man tagit steget fullt ut och beviljat hela anslaget till denna administrativa verksamhet. När man inte gjort det måste jag tyvärr känna mig föranlåten att rösta för reservationen, som ändå vill ge 700 000 kronor. Om det kommer att visa sig, att de 300 000 kronor, som lagts på till subventioner, inte behöver användas, är pengarna ändå inte bortkastade. Hittills har nämligen de som har lån inom företagareföreningarna — även om det i viss mån är fråga om riskkrediter — så väl fullgjort sina skyldigheter, att man troligen inte behöver ha några större anslag för subventionering.

Jag ansluter mig alltså till reservationen, men jag vill inte, herr talman, som herr Ståhl uttala någon förvåning över att det finns socialdemokrater bland reservanterna. Jag anser det mera anmärkningsvärt, att ingen högerman funnit anledning att reservera sig.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Jag tror inte, att det råder några delade meningar om önskvärdheten av den företagsamhetsform, som det här gäller att stödja. Frågan gäller väl bara hur mycket pengar som av statsmakterna lämpligen bör ställas till förfogande. Vi som står för utskottsutlåtandet har den uppfattningen, att 700 000 kronor kommer att räcka mycket långt, när man därtill får räkna med de ränteinkomster som sedan kommer till. Vi har inom utskottsmajo-

Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m.

riteten — såsom herr Stenberg mycket riktigt omnämnde — ökat den summa, som skulle gå till administrativa omkostnader, och sänkt det belopp som skulle vara beräknat för subventioner. Jag skulle tro, att 400 000 kronor kommer att vara tillräckliga för att inga favor skall uppstå. Jag har därför ingen anledning att frångå mitt ställningstagande i utskottet utan yrkar bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Ståhl begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 52:o) i utskottets utlåtande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranledes av bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om utgången av denna omröstning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 104 ja och 93 nej, varjämte 6 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkten 53

Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 54, s. 112 och 113) att dels till Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor, dels medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag måtte få under budgetåret 1957/58 beviljas med 5 000 000 kronor utöver tidigare medgivet belopp, dels ock medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag skulle få under budgetåret 1958/59 beviljas intill ett belopp av 20 000 000 kronor.

I detta sammanhang hade utskottet till behandling förehaft sex motioner.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Kronstrand* och *Danmans* (I: 171) och den andra inom andra kammaren av herr *Stenberg m. fl.* (II: 194), hade hemställts att riksdagen måtte besluta medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag måtte få under budgetåret 1958/59 beviljas med — i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 20 miljoner kronor — ett intill 25 miljoner kronor förhöjt belopp.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Domö* och *Arrhén* (I: 172) och den andra inom andra kammaren av herr *Gerhard Nilsson* i Gävle m. fl. (II: 195), hade hemställts att riksdagen måtte medgiva, att statsgarantier för lån till hantverks- och småindustriföretag skulle få under budgetåret 1958/59 beviljas intill ett belopp av 30 miljoner kronor.

Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte

a) till Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 299 och II: 383, såvitt nu vore i fråga, medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag måtte få under budgetåret 1957/58 beviljas med 5 000 000 kronor utöver tidigare medgivet belopp;

c) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 172 och II: 195 samt med bifall till motionerna I: 171 och II: 194, medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag skulle få under budgetåret 1958/59 beviljas intill ett belopp av 25 000 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar *Näsström, Gustaf Andersson, Birger Andersson, Thun, Bergman, Holmqvist, Rickard Svensson, Hesselbom, Petterson* i Degerfors, *Thapper, Gustafsson* i Stockholm, *Karlsson* i Olofström och *Andreasson* samt fru *Sjövall*, vilka ansett att utskottet under c) bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 171 och II: 194 samt I: 172 och II: 195, medgiva, att statsgaranti för lån till hantverks- och småindustriföretag finge under budgetåret 1958/59 beviljas intill ett belopp av 20 000 000 kronor.

Punkten föredrogs; och anförde därvid:

Herr CARLSSON i Tibro (fp):

Herr talman! De mindre företagens stora betydelse för vårt lands näringsliv behöver väl inte här påtalas. Vi är säkert alla överens om deras viktiga insats för vår försörjning. Att många

inom denna grupp av människor i dagens läge är i behov av samhällets stöd, synes de flesta också vara eniga om. Frågan är hur man på bästa sätt kan hjälpa dem och i vilken omfattning staten bör medverka därtill. För min del har jag den uppfattningen, att staten i första hand bör ge vad vi brukar kalla hjälp till självhjälp. Att underlätta att behövliga lån kan erhållas för att starta eller rationalisera dessa företag är enligt min mening den rätta vägen.

Vad vi här har att ta ställning till är frågan i vilken utsträckning staten skall bevilja s. k. garantilån. Företagareföreningarnas förtroenderåd har föreslagit, att statsgaranti för lån till de mindre företagen under budgetåret 1958/59 bör beviljas intill ett belopp av 25 miljoner kronor. Det kan synas vara en stor summa, men om man betänker det väldiga kreditbehov, som för närvarande finns, och att låneansökningarna på sista tiden ökat väsentligt, bör man tillmötesgå förtroenderådet, vilket också utskottsmajoriteten gjort.

Med dessa få ord ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr THAPPER (s):

Herr talman! På denna punkt vill vi reserveranter i likhet med Kungl. Maj:t sätta anslaget till 20 miljoner kronor i stället för utskottets 25 miljoner kronor. Jag är angelägen att betona, att även de 20 miljonerna innebär en mycket stark höjning. Den nuvarande årliga bemyndiganderamen för den statliga kreditgarantivivningen är ju 10 miljoner kronor. Den föreslås alltså av departementschefen ökad till 20 miljoner kronor, medan utskottsmajoriteten vill gå ännu längre.

Med hänsyn till att redan Kungl. Maj:ts förslag — som reserveranterna stannat för — betyder en mycket kraf-

Täckande av förluster i anledning av statlig garanti för lån till hantverks- och småindustriföretag m. m.

tig höjning, ber jag att få yrka bifall till den vid denna punkt fogade reservationen, av herr Näsström m. fl.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Jag kan instämma med herr Carlsson i Tibro. Jag tror att det är en riktig väg som man går, när man genom statlig garanti för lån ger företagen möjlighet att klara sig själva och slippa någon form av direkt understöd. Jag har därför biträtt utskottets utlåtande som går ut på att det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet, 20 miljoner kronor — vilket i och för sig är ett aktningsvärt belopp — höjes till 25 miljoner kronor.

När jag gjort detta har det emellertid skett i den förhoppningen att det emissionsinstitut, som affärsbankerna enligt uppgift i tidningarna planerar i syfte att överta och lämna lån av det slag det här gäller, skall vara verklig het ett kommande år. Jag tycker att detta skulle vara en mycket lämplig form för denna låneverksamhet, och vi får därför som sagt hoppas att institutet kan komma till stånd. Intill dess har jag emellertid ansett mig böra gå med på en höjning av det statliga kreditgarantibeloppet till 25 miljoner kronor.

Herr **STAHL** (fp):

Herr talman! Jag kan helt instämma med både herr Carlsson i Tibro och herr förste vice talmannen. Jag vill bara i anledning av herr Thappers anförande tillägga, att när vi inom utskottsmajoriteten förenat oss om en höjning av Kungl. Maj:ts förslag, har det självklart skett under hänsynstagande till de förändrade konjunkturer, inte minst för den mindre företagsamheten, som inträffat sedan statsverkspropositionen avlämnades. Jag tror att det är av stor betydelse för sysselsättningen här i landet att det lämnas yt-

terligare stöd i form av statlig kreditgaranti åt de företag som i ett pressat konjunkturläge kan komma i svårigheter.

Jag har alltså bara velat redovisa, att det närmast är denna tankegång som legat till grund för utskottsmajoritetens ställningstagande.

Herr **THAPPER** (s):

Herr talman! Jag vill ytterligare understryka vad jag tidigare sagt, att departementschefens, av reservanterna tillstyrkta förslag innebär en fördubbling av garantibeloppet jämfört med tidigare.

Samtidigt som jag begagnar tillfället att nämna att första kammaren redan beslutat i enlighet med reservationen, ber jag att än en gång få yrka bifall till denna.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! När man år 1954 första gången fattade beslut om denna stödverksamhet sattes garantiramen till 10 miljoner kronor. Det tog några år innan ansökningar kunde beviljas till detta belopp. Både vid verksamhetens igångsättande och senare gjordes också det uttalandet, att man borde avvakta erfarenheterna av verksamheten, innan en mera bestämd låneram fastställdes. Jag kan vidare nämna att för närvarande pågår på initiativ av den utredning, som arbetar med dessa frågor, en insamling av uppgifter, avsedda att belysa de erfarenheter man hittills haft av verksamheten.

Jag skulle därför vilja starkt ifrågasätta det välbetänkta i att så kraftigt höja anslaget för nästkommande budgetår som utskottsmajoriteten vill göra. Det är väl rimligt att först avvakta resultatet av den pågående utredningen. Jag har således ganska stor förståelse för reser-

Sjöbefälsskolorna: Materiel, böcker, m. m.

vanternas ståndpunkt, när de stannat vid ett belopp som i förhållande till det för innevarande år ursprungligen beviljade anslaget innebär en ökning till det dubbla.

Vad beträffar ianspråktagandet av årets garantibelopp kan jag nämna, att hittills har beviljats ansökningar avseende sammanlagt 10,5 miljoner kronor. Med de 5 miljoner kronor, som begärts på tilläggsstat, skulle sålunda för innevarande år återstå ett belopp på 4 à 5 miljoner kronor. Det kan nämnas att de ansökningar, som hittills behandlats detta år, avsett lån på ungefär 20 miljoner kronor. Den reducering, som skett när garantilån endast beviljats för 10,5 miljoner kronor, har helt motiverats av sakliga skäl. För närvarande finns enligt uppgift hos kommerskollegium inneliggande ytterligare ansökningar endast beträffande 1 à 1,5 miljon kronor. Det är därför inte säkert att de medel, som kommer att stå till förfogande för nästa budgetår, ens i sin helhet behöver tas i anspråk. Detta tycker jag är ytterligare ett skäl som talar för det välbetänkta i reservanternas ståndpunkt.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranledes av bifall till den vid punkten fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Thapper begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 53:o) i utskottets utlåtande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som föranledes av bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda om utgången av denna omröstning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 102 ja och 95 nej, varjämte 4 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

Punkterna 54—64

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 65***Sjöbefälsskolorna: Materiel, böcker, m. m.**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 67, s. 136 och 137) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

Vidare hade i en inom andra kammaren av herr *Königson m. fl.* väckt motion (II: 81) hemställts, att förevarande anslag måtte uppföras med 135 000 kronor.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen II: 81, till Sjöbefälsskolorna: Materiel, böcker m. m. för budgetåret 1958/59 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

Reservation utan angivet yrkande hade avgivits av herr *Ståhl*.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr KÖNIGSON (fp):

Herr talman! Jag vill säga några ord

Sjöbefälsskolorna: Materiel, böcker, m. m.

med anledning av den motion vi väckt på denna punkt. Kungl. Maj:t har här föreslagit ett anslag på 60 000 kronor. Sjöfartsstyrelsen har begärt 200 000 kronor. Jag tycker det önskemålet var väl-motiverat, men vi har i vår motion likväl inte velat gå så långt utan har stannat vid att räkna upp anslaget med 75 000 kronor till 135 000 kronor. Detta har avstyrkts av utskottet, och det går väl inte att få någon ändring på den punkten. Men det är ändå litet förvånande, att utskottet tagit så kallt på saken.

Budgetåret 1951/52 utgick för detta ändamål 46 000 kronor. Alltså har från 1951/52 till 1958/59 höjning endast skett från 46 000 till 60 000 kronor. Anslaget har nu i fyra år legat fast vid 60 000 kronor. Under denna tid har den tekniska utvecklingen av fartygen och deras utrustning gått mycket snabbt, vad det gäller både bryggan och maskinen.

Vi motionärer har dock som jag sade inte velat sträcka oss till den summa som sjöfartsstyrelsen begärt utan inriktat oss särskilt på däcksbefälsutbildningen, i synnerhet radarutbildningen, som också sjöfartsstyrelsen särskilt har pekat på. Man behöver bara nämna Andrea Doria-katastrofen för att ni allesammans skall förstå vilken betydelse det har att vårt sjöbefäl verkligen begriper sig på att använda den utrustning som nu finns ombord på fartygen. Det är då förvånansvärt, att utskottet avslår det hela med hänvisning till att en pågående utredning är inne på tanken att flytta över maskinbefälsutbildningen till de tekniska läroverken. Det är inte maskinbefälsutbildningen vi tänker på i första hand utan däcksbefälsutbildningen, och de pengar vi begär skulle i första hand gå till två plottingbord som sjöfartsstyrelsen begär och till en Deccanavigator.

Det är bra att vi fått denna tekniska utveckling och att dessa instrument finns ombord i båtarna, men det är ringa nytta med detta, om inte sjöbefä-

let kan få den utbildning som de behöver för att sköta anläggningarna.

Det är beklagligt, att sjöbefälsskolorna behandlas som nu sker. Jag är övertygad om att de skulle ha fått del i den allmänna upprustningen av vårt undervisningsväsende om de legat under den åttonde huvudtiteln, men nu när de ligger under den tionde huvudtiteln får de inte följa med. Jag förstår inte varför sjöfartsnäringen och det som hör samman med den skall behandlas så styvmoderligt.

Det finns ett annat exempel, som kommit fram just i dagarna och som visar hur man går till väga från det allmännas sida. Redareföreningen har tagit ett initiativ för radarutbildningen som är väl värt att prisa. Föreningen har anordnat utbildningskurser i radarkunskap vid sjöbefälsskolan i Göteborg för aktivt sjöbefäl. Staten hade bort stöda dessa kurser mer än den gör, tycker jag, men det var inte detta jag skulle tala om nu. Vad jag ville säga var, att man kräver tull för det plottingbord, som Redareföreningen har köpt som gåva åt sjöbefälsskolan för att användas i dessa kurser.

Skall sjöfartsnäringen bara vara en mjölkko? Vi skulle inte ha kunnat klara vår samhällsekonomi under åren efter kriget om vi inte haft vårt sjöfartsnetto. Bara i fyr- och båkavgifter samt lots-pengar tar staten in 27 miljoner kronor om året. Men det mesta på sjöfartsnäringens område eftersätts.

Men, som jag sade, jag tror inte att det finns så stor anledning att tala om detta. Sjöbefälsskolorna kommer inte att få de pengar vi begär, utan sjöbefälsutbildningen kommer på efterkälken. Den enda ljuspunkten är väl den, att rederierna till viss del har tagit saken i egna händer. Jag tycker att det är glädjande att rederierna skapat seglande sjöbefälsskolor. Hade handelsministern sett några av dessa — själv har jag bara sett Transatlantics C. G. Kennedy — med den utbildning de ger och den utrust-

Mättnings- och rekognosceringsverksamhet

ning de har, då skulle han skämmas för utrustningen vid statens sjöbefälsskolor.

Jag vill, herr talman, i alla fall yrka bifall till den motion vi väckt, nr 81 i andra kammaren, vilken innebär att sjöbefälsskolorna skall få ytterligare 75 000 kronor, som närmast skulle användas till att skaffa den utrustning som behövs för radarundervisningen.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Jag tror inte att det är riktigt att beskylla utskottet för att vara kallsinnigt för eller ointresserat av sjöfartsnäringsen. Vi har på flera andra punkter visat, att vi noga följer vad som sker på detta område. Vi har även beaktat denna fråga. Vi ansåg dock, att eftersom en utredning inte bara skall undersöka frågan om hur många skolor som behövs utan även undervisningsplaner och utbildningstidens längd, så kan vi inte gå emot Kungl. Maj:t och nu begära ett högre belopp. Vi utgick nämligen ifrån att Kungl. Maj:t måste ha bildat sig ett omdöme om hur det verkligen ligger till, och vi litade på detta.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr **KÖNIGSON** (fp):

Herr talman! Herr förste vice talmannen talade om sjöbefälsutredningen, och jag tror att det är ett gott arbete den gör. Jag tror också, att det är behövligt att man rationaliserar på sjöbefälsutbildningens område, men det kan väl ändå inte ligga till på det sättet, att vi vid en omläggning av själva utbildningen inte skulle behöva den undervisningsmateriel som vi talar om. Det kommer att behövas hur man sedan än ordnar utbildningen.

När sedan herr förste vice talmannen säger, att departementet känt sitt ansvar och att man litar på vad departementet säger, så vill jag bara påpeka en sak.

Förra året sade departementschefen, att om inte de 60 000 kronorna skulle räcka till skulle man få fondmedel. Den lilla passusen har också försvunnit i år.

Chefen för handelsdepartementet, herr statsrådet **LANGE**:

Herr talman! Jag vill endast lämna en uppgift, som kan vara ägnad att belysa vederhäftigheten i herr Königsons anförande. När nu Redareföreningen skänker ett plottingbord till sjöbefälsskolan så klagar han över att skolan åläggs att betala tull. Det är riktigt, herr Königson. Det är dock inte regeringen, som kan befria vederbörande från tullavgiften vid införandet av detta bord, utan den saken får prövas av regeringsrätten. Kungl. Maj:t har dock redan på min föredragning beslutat medge överskridande av anslaget till sjöfartsstyrelsen för att man skall kunna erlagga denna tullavgift. Visserligen har kanske denna uppgift inte varit synlig i pressen, men det är ju inte endast där som man har att söka fakta.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den i ämnet väckta motionen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

Punkterna 66—75

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 76

Mättnings- och rekognosceringsverksamhet

Punkten föredrogs. Därvid anförde

Herr **STÅHL** (fp):

Herr talman! Den blanka reservation som jag har fogat till denna punkt har sin grund inte i missbelåtenhet med vad departementschefen har gjort i år, ty han har faktiskt höjt anslaget ganska väsentligt, utan i att jag vill understryka hur otillräckligt anslaget fortfarande är.

Avsättning till fonden för idrottens främjande

Jag kan påpeka att anslagen tills nu har varit så pass små, att sjömätning utefter norrlandskusten endast kan bedrivas under fem månader av året. Genom det tillägg vi nu får kan man utöka denna verksamhet till sex månader, men det är fortfarande otillräckligt. I Nautisk Tidskrift, som jag har här på min bänk, påpekas att fartygen till följd av landhöjningen fortfarande inte kan gå med någon säkerhet inom lotsverkets rännor därför att djupen är okända. Detta gäller speciellt efter norrlandskusten och har sin orsak i den bristande sjömätningen. Jag kan påpeka, och jag gör det med dubbel energi eftersom departementschefen befinner sig i kammaren, att i våra stora insjövattnen, exempelvis Vänern, har sjömätning icke förekommit sedan början av detta sekel. Den senaste sjömätningen företogs 1915. Året därefter utbyggdes Trollhätte kanal, och vi fick mera djupgående fartyg, men under hela tiden sedan dess har icke någon sjömätning verkställts där. Följden har också varit en rad olyckor, som inträffat speciellt under lågvattensperioder, exempelvis sommaren 1955. Det är klart att detta är ett ganska oeffektivt tillstånd. Jag vill till handelsministern säga, att det är absolut oundgängligt att vi får fram anslag av sådan storleksordning till sjömätning och säkerhetsanstalter över huvud taget för handelssjöfarten, att man kan bedriva denna med en helt annan grad av trygghet än vad som för närvarande är fallet. Det gäller många punkter i huvudtiteln. På grund av tidsnöden kan jag här inte beröra dem alla. Jag skall bara inskränka mig till att rikta en energisk hemställan till handelsministern att efter konferens med sjöfartsstyrelsen se till att här blir någonting gjort både för kustsjöfarten och insjöfarten i landet.

För dagen och för året nöjer jag mig med att på grund av det läge vari vi befinner oss uttala detta önskemål och yrkar i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Herr *Johansson* i Öckerö (fp) instämde häri.

Vidare yttrades ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 77—117

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 118

Avsättning till fonden för idrottens främjande

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen (punkt 127, s. 225—228) att till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 10 300 000 kronor.

Vidare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Norling m. fl.* (I: 175) och den andra inom andra kammaren av herr *Johansson* i Stockholm *m. fl.* (II: 198), hemställts att riksdagen måtte besluta att till avsättning till Fonden för idrottens främjande för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 16 906 850 kronor samt att därutöver ett belopp som motsvarade ett anslag av tio kronor per år och aktiv medlem ställdes till de lokala idrottsföreningarnas förfogande.

I utskottets utlåtande anfördes bland annat:

Mot det av Kungl. Maj:t äskade anslaget har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 175 och II: 198, till Avsättning till fonden för idrottens främjande för budgetåret 1958/59 anvisa ett anslag av 10 300 000 kronor.

Efter punktens föredragning yttrade:

Herr **HAMRIN** i Jönköping (fp):

Herr talman! Det har syntts mig inte vara möjligt eller rimligt att gå förbi den här punkten utan att fästa upp-

Avsättning till fonden för idrottens främjande

märksamheten på det anmärkningsvärda förhållandet, att när vi nu går att besluta om dessa 10 300 000 kronor, så innebär det, om utskottets förslag godtages, att vi därmed också ger ett handtag åt den avart av idrott som heter boxning. Jag har tidigare vid flera tillfällen besvärat kammaren med påminnelser i denna sak, och jag tänker faktiskt fortsätta därmed så länge jag har möjlighet och anledning till detta.

I fjol hade riksdagen att ta ställning till ett motionsyrkande — det avslogs tyvärr — med innebörden att ingen del av idrottsanslaget skulle få disponeras till stöd för boxningssporten, och jag tänker upprepa detta yrkande här i dag. Det kan, föreställer jag mig, inte ha undgått någon, att oppositionen mot boxningshanteringen, denna djupt inhumana och på medicinska grunder eftertryckligt diskvalificerade verksamhet, som i sig innebär en grov förnekelse av allt vad kultur och människovärde heter, stadigt har vuxit i styrka, och bestämda krav har också rests på att samhället så långt ifrån att subventionera verksamheten i fråga tvärtom skulle se till att den om möjligt bringades att alldeles försvinna.

Jag skall skynda mig att här gardera mig mot varje ansats till missförstånd och vill alltså uttryckligen säga ifrån, att jag betraktar det såsom alldeles självklart att idrottsrörelsen eljest i alla dess mångskiftande uppenbarelseformer bör kraftigt uppmuntras och generöst stödjas av det allmänna. På den punkten finns således från min sida inte minsta tvekan, men jag kan omöjligt finna att den verksamhet som boxningen representerar — det gäller den amatörmässigt bedrivna lika väl som den professionella — över huvud taget hör hemma under rubriken idrott. Här är det faktiskt fråga om rå och hänsynslös misshandel, som varken i princip eller till sina yttringar det minsta skiljer sig från de våldshandlingar, som när de förekommer i

andra sammanhang än i boxningsringen behandlas och betraktas som klara polisfall och i vanlig ordning blir föremål för de allra strängaste straffreaktioner.

För inte länge sedan hade svensk radio den i mitt tycke sällsynt dåliga smaken att i en timslång utsändning skildra en sådan där blodig uppgörelse. Det säger väl egentligen allt som behöver sägas till karakteristik av vad det här är fråga om, att radioreportern — av ren skonsamhet emot lyssnarna — tvingades att ge ett tillrättalagt, inte helt korrekt utan väsentligt nedtonat referat av slagväxlingen den gången. Så motbudande var skådespelet.

Tyvärr kan jag inte just nu upptäcka inrikesministern i kammaren. Över huvud taget tycker jag att vi ser statsrådet Rune Johansson blott alltför sällan i denna plenisal — han är allmänt taget en så sympatisk person, att man ville träffa honom något oftare. Hur som helst skall jag ändå rikta mig till honom med en enträgen vädjan att äntligen på allvar ta upp frågan om boxningshanteringen och dess skadeverkningar. Riksdagen har ju en gång enhälligt begärt en utredning rörande denna sak, och jag måste fråga, varför man inte gör någonting åt den. För varje år som går utan att något sker i detta avseende måste man tyvärr räkna med att boxningens offerväsen kräver en ständigt ökad tribut i form av unga fysiskt och psykiskt invalidiserade människor. Jag frågar: Har vi råd med det? Står vi till svars med det?

Det har ju också nyligen inträffat, att landets högsta medicinska myndighet bestämt avrått statsmakterna från att ge boxningen något som helst ekonomiskt stöd. Strängt taget borde det väl vara en bjudande plikt för idrottsrörelsen att utan några ytterligare pek-pinnar föranstalta om den självsanering, som det skulle innebära, om man resolut avklippte förbindelsen med boxningssporten. Så länge man under-

Avsättning till fonden för idrottens främjande

låter att göra det, så länge seglar man faktiskt med lik i lasten.

Herr talman! Av vad jag här har sagt hoppas jag framgår, att jag helt ansluter mig till utskottets förslag i stort, med det enda förbehåll som jag här något utvecklat. Det betyder att de pengar, som skulle undantas boxningen, i stället kommer någon annan eller några andra idrottsgrenar till godo. Varför inte t. ex. den allmänna idrotten?

Jag yrkar alltså, herr talman, att det stycke i utskottets motivering, som börjar med orden »Mot det av Kungl. Maj:t äskade anslaget», erhåller följande lydelse:

»Mot det av Kungl. Maj:t äskade anslaget har utskottet icke något att erinra. Dock förmenar utskottet, att ingen del av anslaget bör tagas i anspråk för stöd åt boxningssporten.»

I detta anförande instämde herrar *Rimmerfors* (fp), *Boija* (fp), *Gustafsson* i Kärby (cp), *Löfgren* (fp), *Johansson* i Öckerö (fp), *Svensson* i Kungälv (s), *Rubbestad* (cp) och *Königson* (fp), fröken *Elmén* (fp), herrar *Widén* (fp), *Norén* (s) och *Ågren* (fp), fröken *Höjer* (fp) samt fru *Torbrink* (s).

Herr JOHANSSON i Stockholm (k):

Herr talman! Med samma envishet som herr Hamrin i Jönköping bekämpar boxningen återkommer den grupp som jag tillhör varje år med förslag, att en större del av tipsmedlen skall gå tillbaka till den rörelse, på vilken Tips-tjänst bygger sin profitgivande verksamhet, nämligen till den aktiva idrottsrörelsen. Lika regelbundet återkommer utskottets kalla nej till det mesta av vad vi föreslår. Det är bara när det förekommer olympiader eller någonting i den stilen som det kan bli en liten höjning. Avslagen presenteras alltid under mycket djupa bugningar och tal om det i och för sig önskvärda i att dessa anslag beviljas, men sedan kommer det oundvikliga påhänget att i

nuvarande ansträngda statsfinansiella läge är det tyvärr omöjligt att gå längre.

I år har visserligen departementschefen och utskottet gått med på en höjning av de tio miljonerna med 300 000 kronor. Det bör i rättvisans namn tilläggas, att det på grund av anhopningen av extraordinära anslagskrav också slumpat sig så gynnsamt, att det i år kan bli två extra tipsomgångar utöver de 43 vanliga — i varje fall blir det en. Utskottet förutsätter, att av dessa extra tipsomgångar 300 000 kronor skall gå till världsmästerskapen i fotboll, resten av den första tipsomgångens inkomster och även en del av den andra till den fortsatta ombyggnaden av Stockholms Stadion, som alljämt slukar en hel del pengar. Sedan kan det kanske bli litet pengar över till vissa angelägna nybyggnadskrav, av vilka man nämnt stora arbeten i Göteborg, Malmö och Norrköping.

Men även om jag tar detta i betraktande, är det ju tillfälliga möjligheter för att täcka extraordinära engångsbehov och ger ingenting mer till den ordinarie verksamheten.

Den reella höjningen med 300 000 kronor ställer jag i belysning av att Riksidrottsförbundets verkställande direktör Torsten Wiklund förklarar, att varje höjning med mindre än 500 000 kronor är en klar försämring. Jag ställer även siffran i relation till vad staten årligen tar in på tipsmedel. Som bekant var från början lovat att 70 procent skulle gå till idrotten. Nu går inte ens 10 procent dit. I år tog man in 61,27 miljoner kronor direkt på Tips-tjänsts verksamhet, 27,87 miljoner kronor på radskatten och 14,89 miljoner i beskattning av tipsvinster. I raden av nya punktskatter för upprustningen ingick också som bekant en 50-procentig höjning av tips- och lotterivinster. Under förutsättning att denna verksamhet får samma omfattning som förut tar man alltså nästa år in ytterligare 7,5

Avsättning till fonden för idrottens främjande

miljoner kronor i tipsmedelsvinst. Av dessa 7,5 miljoner får idrotten 300 000 kronor mer. Det belyser utmärkt disproportionen mellan en gång givna löften och vad man i dag ger.

Jag skall endast helt kort upprepa våra argument för att denna höjning bör ske.

Idrottsrörelsen fångar i alldeles särskild grad ungdomens intresse. Den är ett utmärkt medel vid bekämpandet av ungdomssuperi, ungdomsbrottslighet och andra företeelser, som bekymrar kammaren. Det vore därför säkerligen en god investering att återbetala mera av de pengar man tjänar på idrotten till den aktiva idrottsrörelsen. Det sägs ibland, att idrottsorganisationerna tar in mycket pengar på sina stora evenemang. Ja, det inträffar ibland, att något större evenemang, kanske världsmästerskapen i år, går med god förtjänst eller i varje fall går ihop. Men det är inte toppidrotten vi i första hand tänker på, utan det är på de små idrottsorganisationerna, där många människor gratis utför ett mycket värdefullt arbete. I dessa små klubbar kämpar man en hård kamp, därför att det råder brist på ledare, tränare, lokaler och nödig idrottsutrustning. På grund härav måste man i klubbarna försöka finansiera verksamheten med basarer, lotterier, tiggeri- och tombuteljinsamlingar o. s. v. Vi menar därför, att det snart blir omöjligt för svensk idrott att hävda sig i internationella sammanhang i samma utsträckning som förr, om det inte sker en förändring och om inte statsmakterna i samma grad som en rad andra stater — även våra närmaste grannländer — intresserar sig för idrottsungdomens verksamhet och ger den frikostigare ekonomiska anslag. Idrotten i Sverige är dock inte bara en fråga om att få fram toppidrottsmän, ty det är från bredden, de många små organisationerna, som toppidrottsmännen kommer.

Slutligen vill jag också — även om

det inte helt hör ihop med den fråga vi nu behandlar — belysa den oerhörda eftersläpning som uppstått under de gångna åtstramningsåren, när det gällt att bygga idrottshallar och även gymnastiksalar vid skolorna. I Per Henrik Lings hemland har under de senaste tio åren knappast byggts en enda gymnastiksal, och att det har försvårat ungdomens fysiska fostran och hindrat idrottsutövningen, förstår vi litet var.

Vi går nu mot en åtstramning på arbetsmarknaden. Byggandet av gymnastiksalar och idrottsanläggningar för inomhus- och utomhusidrott borde då vara mycket värdefulla arbetsobjekt att ta till, när det blir fråga om att sysselsätta människor som blir arbetslösa.

Herr talman! Jag yrkar bifall till motionen nr II: 198.

Herr förste vice talmannen **SKOGLUND** (h):

Herr talman! Låt mig göra den lilla personliga bekännelsen, att jag inte är helt främmande för de synpunkter, som herr Hamrin i Jönköping här har anfört. Det vill jag gärna erkänna. Men jag anser mig ändå, i varje fall i dag, böra yrka bifall till utskottets hemställan.

Beträffande herr Johanssons i Stockholm propå om ett ytterligare anslag till idrotten på 6 miljoner kronor, har ingen inom utskottet ansett sig kunna stödja det yrkandet. Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen gav propositioner på 1:o) bifall till utskottets hemställan; 2:o) bifall till utskottets hemställan med den ändring av motiveringen som under överläggningen föreslagits av herr Hamrin i Jönköping; 3:o) bifall till motionen II: 198; och fann herr talmannen den förstnämnda propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Hamrin i Jönköping begärde likväl vo-

Högre utbildning av sjuksköterskor

tering, i anledning varav och sedan till kontraposition antagits den med 2:o) betecknade propositionen följande voteringsproposition efter given varsel upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 118:o) i utskottets utlåtande nr 10, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit utskottets berörda hemställan med den ändring av motiveringen, som under överläggningen föreslagits av herr Hamrin i Jönköping.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne tvekan kunna råda angående omröstningens resultat, vadan votering medelst omröstningsapparat anställdes. Därvid avgåvos 88 ja och 97 nej, varjämte 14 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan med den ändring av motiveringen, som under överläggningen föreslagits av herr Hamrin i Jönköping.

Punkterna 119—123

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 124

Lades till handlingarna.

§ 10

Föredrogos statsutskottets utlåtanden: nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1958/59 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementets verk-

samhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner,

nr 64, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen om upprättande av ett europeiskt bolag för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic), och

nr 65, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående högre utbildning av sinnessjukvårdspersonal.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 11**Högre utbildning av sjuksköterskor**

Föredrogos statsutskottets utlåtande nr 66, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående högre utbildning av sjuksköterskor jämte i ämnet väckta motioner.

Kungl. Maj:t hade i propositionen nr 66, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 31 januari 1958, föreslagit riksdagen att dels godkänna av departementschefen förordad personalförteckning för högre utbildning av sjuksköterskor, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för högre utbildning av sjuksköterskor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59, dels ock till Högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar och Omkostnader för budgetåret 1958/59 under elfte huvudtiteln anvisa två förslagsanslag av 235 000 och 25 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Aman m. fl.* (I: 330) och den andra inom andra kammaren av fröken *Höjer m. fl.* (II: 425), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta följande ändringar i av Kungl. Maj:t i proposition 66 framlagt förslag angående högre utbildning

Högre utbildning av sjuksköterskor

av sjuksköterskor, nämligen inplacement av rektor i lönegrad A 26 och fyra studieledare i A 19, innebärande en ökad kostnad med 12 360 kronor, förhöjning av beloppet för tillfälliga lärare från 70 000 till 82 030 kronor, att en stipendiesumma på 10 500 kronor måtte anslås till kursdeltagare, att avdelningssköterskekurserna måtte bibehållas vid en längd av 12 veckor och lärarutbildningen få en längd av tre terminer samt att i övrigt vid fortsatt planering av verksamheten vad i motionerna framhållits måtte beaktas speciellt beträffande behovet av nya lokaler,

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Olofson* och *Nilsson* i Lönsboda väckt motion (II: 426).

Utskottet hemställde

I. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 330 och II: 425, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna följande personalförteckning för högre utbildning av sjuksköterskor:

Extra ordinarie tjänst i högre lönegrad än Ae 19:

1 rektor Ae 23;

b) godkänna i utskottets hemställan intagen avlöningsstat för högre utbildning av sjuksköterskor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

c) till Högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar för budgetåret 1958/59 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 235 000 kronor;

d) till Högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader för budgetåret 1958/59 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor;

II. att motionerna I: 330 och II: 425, i vad de icke behandlats under I., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att riksdagen måtte i anledning av motionen II: 426 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad utskottet anfört om decentralisering av avdelningssköterskeutbildningen.

Reservation hade avgivits av herr *Malmberg*, fröken *Elmén* och herr *Heckscher*, vilka ansett att utskottet bort under I. och II. hemställa, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 330 och II: 425, såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna följande personalförteckning för högre utbildning av sjuksköterskor:

Extra ordinarie tjänst i högre lönegrad än Ae 19:

1 rektor Ae 26;

b) godkänna i reservationen intagen avlöningsstat för högre utbildning av sjuksköterskor, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1958/59;

c) till Högre utbildning av sjuksköterskor: Avlöningar för budgetåret 1958/59 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 259 400 kronor;

d) till Högre utbildning av sjuksköterskor: Omkostnader för budgetåret 1958/59 under elfte huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 35 500 kronor;

II. att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 330 och II: 425 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna vad reservanterna anfört angående kursernas längd och behovet av nya lokaler för utbildningsverksamheten.

Utskottets hemställan föredrogs; och anförde därvid:

Fröken HÖJER (fp):

Herr talman! I statsutskottets utlåtande nr 66 behandlas förslaget att staten helt skall överta den högre utbildningen av sjuksköterskor. När en för landet alldeles ny undervisning som denna skall ordnas, måste man givetvis vända sig till andra länder för att se vad där finns att lära. Det gäller i det här fallet de länder som har en med vårt land likvärdig hälso- och sjukvård, d. v. s. de nordiska länderna och de anglosachsiska länderna. Så har också i många år skett, och jag kan försäkra andra kammaren, att Sverige tack vare

Högre utbildning av sjuksköterskor

dessa studier har besparats en massa kostnader.

Men trots intensiva undersökningar på olika håll, trots det intresserade arbete man nedlagt på den privata verksamheten, trots de 100 000 kronor som under de senaste åren tillskjutits verksamheten och trots statsbidrag har man på vissa punkter inte lyckats få upp denna verksamhet till den nivå som landets hälso- och sjukvård kräver. Här behövs på vissa områden nödvändigtvis förbättringar, förbättringar som lyckligtvis inte kommer att kosta staten många ören. Jag tänker då på lärarutbildningen, som behöver förlängas till tre terminer. Det kommer att bli de enskilda kursdeltagarna som får betala denna utbildning; en mycket liten del av kostnaderna kommer på statens del.

När denna verksamhet nu helt överförs av staten, är det av fundamental betydelse, att den åtminstone inte försämras. I reservationen till utlåtandet yrkas i enlighet med medicinalstyrelseutredningens förslag en höjning av anslaget till arvoden åt tillfälligt anställda lärare med 12 000 kronor. Departementschefen och utskottet finner att verksamheten kan klaras utan dessa 12 000 kronor. Medicinalstyrelseutredningen anser, att arvodet till akademiska lärare bör vara 50 kronor per föreläsningstimme och 40 kronor till övriga lärare samt att timarvode till handledare vid vissa seminarieövningar och dylikt skall utgå med 30 kronor per timme. Det är kanske kammarens ledamöter obekant, att skolöverstyrelsen för närvarande betalar 75 kronor i timmen för undervisning av detta slag och 125 kronor för dubbeltimme. Överstyrelsen för yrkesutbildning betalar 60 kronor för enkel-timme och 35 kr per timme för seminarieövningar o. dyl. Men den nu aktuella utbildningen skall klara sig med mindre; den får inte ens så mycket som medicinalstyrelsen föreslagit.

För att denna utbildning skall bli tillräckligt effektiv är det nödvändigt att

vi får fram ordentliga lärarkrafter. Den som av praktisk erfarenhet vet vad dessa lärarkrafter kostar i förhållande till andra lärarkategorier kan tala om, att den föreslagna summan inte kan räcka till, om vi vill ha samma standard på dessa lärare som vi hittills haft.

Reservanterna föreslår vidare, att i enlighet med vad i medicinalstyrelseutredningen föreslagits en stipendiesumma om 10 500 kronor skall anvisas för kursdeltagare. I medicinalstyrelsens utredning anföres härom följande:

»I likhet med sjuksköterskekommittén anser utredningen det angeläget, att de kursdeltagare, som under studietiden icke få behålla någon del av sin lön eller icke ha fast plats, på annat sätt beredas möjlighet att erhålla ekonomiskt stöd. Enligt utredningens mening är den möjlighet att erhålla lån och stipendier från studiehjälpsnämnden, som tillkommit, sedan kommittén avgav sitt betänkande, icke till fyllest. Åtgärder äro sålunda behövliga för att hjälpa för lärar- eller husmodersutbildning lämpade sjuksköterskor, som icke kunna erhålla nyssnämnda stöd men som utan någon form av ekonomiskt bidrag icke ha möjlighet att genomgå sådan utbildning. Detta är särskilt angeläget med hänsyn till dels den stora bristen på sjuksköterskor med högre utbildning — — —.»

Utredningen fortsätter: »Oaktat statsmakternas tidigare ställningstagande i frågan anser sig utredningen icke kunna underlåta att föreslå, att — i likhet med vad som sker i fråga om viss annan utbildning — vissa medel anvisas för stipendier till lärar- och husmoders-elever, som icke uppbära lön under studietiden.»

Det är ganska märkvärdigt, att denna framställning avslagits på grund av att landstingen medger bibehållande av vissa löneförmåner under dessa kurser. Vi har cirka 17 000 aktiva sjuksköterskor i landet. Av dessa är cirka 9 000 anställda av landsting, närmare 4 000 av städer och landskommuner och 1 200

Högre utbildning av sjuksköterskor

av staten, 2 000 är vikarier och 1 200 är sysselsatta inom den privata vården. En mycket stor minoritet befinner sig alltså utanför landstingen och erhåller till dags dato mycket dåliga löneförmåner under den tid de beivrar dessa kurser. Dessutom har landstingen och andra huvudmän för sjukvården tagit sig till med att föreskriva, att vederbörande skall stanna minst tre år i den nuvarande arbetsgivarens tjänst för att komma i åtnjutande av dessa förmåner. En sjuksköterska kan sålunda under kursen ha fått ut sina löneförmåner, men året därpå har hon måst betala tillbaka beloppet, ty hon behövdes på annat håll och det fanns inte någon lärar- eller husmodersbefattning ledig inom det område där hon var anställd. Vid flytningen måste hon alltså betala tillbaka vartenda öre. Man frågar sig om det är vettigt att ha en sådan studiehjälp. Reservanterna anser, att dessa 10 500 kronor skall utgå som ett stalligt stipendium till dem som inte erhåller löneförmåner under den tid de deltar i kurserna.

Det ankommer ju på Kungl. Maj:t att till närmare övervägande upptaga spørgsmålet om kursernas längd. Jag är övertygad om att den dag inrikesministern och hans departement får närmare kontakt med dessa kurser, kommer han att inse, att den nu gällande kurstiden behövs med hänsyn till de moderna metoder utbildningen nu är upplagd efter. Det är inte realistiskt att tala om att man mer än vad som hittills skett kan hoppa en mängd lärotimmar varje dag. Jag tänker därvid alldeles speciellt på lärarkursen, som nödvändigtvis måste utökas med ytterligare en termin. Det förefaller mig heller inte alldeles omöjligt att så kommer att ske. Jag tror att man inom departementet nästan tänker företaga denna utvidgning av lärarkursen. För min del bedömer jag det som oklokt att avkorta avdelningssköterskekursen. Efter att ytterligare ha studerat denna fråga har jag kommit till upp-

fattningen, att det blir mycket besvärligt att åstadkomma en god utbildning om kursen avkortas med en vecka.

Jag tycker att de ekonomiska konsekvenserna av att bibehålla kurserna vid nuvarande längd kan läggas på de befattningshavare, som hellre vill ha litet ro i sina studier än hafsa sig igenom utbildningen på samma sätt som de får hafsa i väg med så mycket annat i livet. Det är inte nödvändigt, att vederbörande arbetsgivare utbetalar löneförmåner under hela kurstiden, utan undantag kan ju göras för den extra veckan.

Jag vill också säga något om behovet av lokaler. Jag hoppas att det absolut klart framgått att de lokaler, som kurserna nu är förlagda till, inte står till buds en dag efter den 30 juni 1960. Vi har med stor möda sträckt oss så långt. Lokalerna är inte alls lämpliga för undervisningen såsom den nu sker. Det fattas materielrum, lärarrum, gruppstudierum — det är alldeles för trångt. Jag anser att man fortast möjligt måste ta itu med att bygga helt nytt eller i nödfall se till att det på annat sätt blir ordentliga lokaler. Det är svårt att få lämpliga lokaler till sådan här undervisning — det kan jag tala om, som i många år varit med och sökt få sådana.

Ett par ord om lönerna!

Jag vet att det anses, att allt som hör till sjuksköterskornas arbete skall vara lågt avlönat. Det må vara att det här rör sig om en rektor som skall ha akademisk utbildning och som bedrivit studier i utlandet, men hon har i botten — stackars människa, höll jag på att säga — sjuksköterskeutbildning, och därför skall hon ha en lägre lön än sina likar. Man har jämfört denna rektorstjänst med rektorstjänsten vid statens skolköksseminarium, som är placerad i A 26. Både statskontoret och statens lönenämnd har biträtt förslaget att rektorstjänsten vid institutet skall placeras i A 26, men icke förty har departementschefen stannat för A 23.

Även för studieledarna är utbildning

Högre utbildning av sjuksköterskor

utomlands absolut nödvändig. Medicinalstyrelseutredningen har ansett, att den som skall undervisa blivande rektorer och lärare vid sjuksköterskeskolor, bör vara placerad i högre lönegrad än dessa, och utredningen har därför föreslagit A 19 — för närvarande är tjänsterna placerade i A 18. Vi har varit av samma åsikt som utredningen men inte orkat med mera än A 18 i den privata organisationen. Departementschefen och utskottsmajoriteten föreslår nu A 17; tjänsterna skall flyttas ned allsammans!

Herr talman! Detta må vara nog sagt om en utbildning, som är nödvändig för landets hälso- och sjukvård. Alla ni som sitter här i andra kammaren har säkerligen då och då betjänat er av landets hälso- och sjukvård. Nu begär landets hälso- och sjukvård i sin tur av er, vad de har ett ofrånkomligt behov av, nämligen en väl tillrättalagd utbildning av lärare och organisatörer. Jag yrkar, herr talman, bifall till reservationen.

I detta anförande instämde fröken *Elmén* (fp), fru *Eriksson* i Stockholm (s) och herr *Rydén* (fp).

Herr ÅKERSTRÖM (s):

Herr talman! Jag har fått den mycket bestämda uppfattningen, att det inte är möjligt för vare sig Kungl. Maj:t eller statsutskottet att framlägga förslag för riksdagen rörande sjukvården — och då i synnerhet rörande anställningsvillkoren för sköterskor, rektorer och andra — som gör fröken Höjer nöjd. Det var sålunda att vänta att hon skulle komma att framföra kritik på alla dessa punkter — det framgick ju för övrigt av motionen och reservationen.

Låt mig ta frågorna i samma ordning som fröken Höjer och alltså börja med föreläsningens arvoden. Där drog fröken Höjer upp jämförelser med några andra statliga områden. I propositionen har en annan jämförelse gjorts. Det lämnas vissa uppgifter om vad som gäller vid

statens institut för folkhälsan och det erinras om att dessa normer ligger till grund för det nuvarande statsbidraget. Arvodena är 35 kronor per föreläsning till lärare med akademisk examen och 30 kronor för övriga samt 25 kronor för övningslektion. Det heter emellertid där efter i propositionen: »I verkligheten utgående arvoden är emellertid avsevärt högre, då Sjuksköterskeföreningen eljest ej kunnat erhålla lärare med erforderlig kompetens. Ersättning bör därför utgå med 50 kronor per föreläsningstimme till lärare med akademisk kompetens och 40 kronor till övriga lärare. För handledning vid övningslektion föreslås ersättning med 30 kronor per timme — — —».

Nu säger fröken Höjer, att om man vill ha föreläsare med erforderliga kvalifikationer så måste man gå högre än Kungl. Maj:t. För min del frågar jag mig dock, om det inte skulle finnas vissa utsikter att få kvalificerade lärare med de av Kungl. Maj:t föreslagna arvoden, detta med tanke på vad som gäller för statens institut för folkhälsan. Jag säger sålunda ja till Kungl. Maj:ts och utskottets förslag på denna punkt.

Rörande stipendierna har vi mycket riktigt gjort det uttalande som fröken Höjer läste upp, och vi anser att de anförda skälen är till fyllest för att riksdagen skall följa Kungl. Maj:t. På sidan 20 i propositionen upplyses att Landstingsförbundet framhållit »att landstingens centrala lönenämnd rekommenderat landstingen att tills vidare låta deltagarna i förevarande utbildningskurser behålla oavkortade löneförmåner». Stadsförbundet har sagt ungefär detsamma. Vi är alltså inte helt utan stöd, när vi ansluter oss till Kungl. Maj:ts förslag.

När det sedan gäller frågan, huruvida kurserna för avdelningssköterskor skall vara 11 eller 12 veckor, har Kungl. Maj:t i propositionen anfört att dessa frågor, såsom utredningen framhållit, »bör göras till föremål för fortlöpande

Högre utbildning av sjuksköterskor

översyn ur lämplighets- och effektivitetssynpunkter. Vad särskilt angår avdelningssköterskekurserna anses åtminstone på längre sikt förutsättningarna för en decentralisering böra närmare undersökas». Det är sålunda ett tillägg. Utskottet har sagt, att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att såsom departementschefen förutsatt, upptaga detta spörsmål till närmare övervägande samt anpassa kursernas längd med hänsyn därtill. Det är sålunda inte fastslaget, att kurstiden för all framtid absolut måste omfatta dessa 11 veckor; om man vid ett närmare övervägande finner att kurstiden bör vara 12 veckor, utgår jag ifrån att så blir fallet.

Vad sedan gäller lönen till rektor, vet jag inte, om jag missuppfattat fröken Höjer, men motionen är ju så avfattad, att om man läser den hastigt, får man nästan ett intryck av att till och med statskontoret och statens lönenämnd skulle ha tillstyrkt A 26 för ifrågavarande rektorstjänst. Men motionärerna avser ju att påvisa — något som fröken Höjer också var inne på — att rektor vid statens skolkörsseminarium har denna lönesättning.

I utskottsavdelningen hade vi ett samtal om dessa lönesättningar, och det anfördes därvid vissa exempel. Vi kom fram till att det är väldigt svårt att slå fast, att rektor i det här fallet skulle ha en lönesättning, som ligger över vad som gäller i vissa andra fall. Den omständigheten att vederbörande under den nuvarande regimen har haft en sådan högre lönesättning anser vi inte få utgöra tillräckligt skäl att sträcka oss till att föreslå A 26. Vi anser efter dessa överläggningar, att den lönesättning som Kungl. Maj:t här föreslår är försvarlig.

Vad studieledarna beträffar lär Kungl. Maj:t ha vissa fullmakter. Om Kungl. Maj:t anser sig böra begagna dessa fullmakter, skulle det kunna tänkas, att dessa studieledare placerades i A 19.

Med det anförda, herr talman, ber jag

att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Fröken HÖJER (fp):

Herr talman! Vad först beträffar föreläsningarvoden nämnes här, att det är av samma storlek som vid statens institut för folkhälsan.

Ja, det är riktigt, men jämförelsen får då avse statens distriktssköterskeskola vid statens institut för folkhälsan. Det gäller alltså en helt annan utbildning, som ligger på en lägre nivå.

Då det gäller den läroanstalt, som vi nu talar om, får en blivande rektor för statens distriktssköterskeskola där sin utbildning för den verksamhet, som hon sedermera skall utöva. Statens distriktssköterskeskola utbildar däremot blivande distriktssköterskor. Detta tror jag att man bör ha klart för sig.

Det föreliggande förslaget visar, att man helt enkelt struntar i 40 procent av de elever, som kommer till dessa kurser. Det är så, att städerna ger mycket små bidrag till deltagarna i kurserna, och samma är förhållandet, när landskommunerna någon gång ger bidrag; det är praktiskt taget ingenting. Privata har inte haft möjligheter att ge någonting. Det blir alltså, som sagt, ungefär 40 procent av kursdeltagarna som inte kommer att få några förmåner. Då vi har lärarkategorier, som erhåller stora förmåner, frågar man sig, varför vi skall låta denna grupp av elever, som har så lång utbildning som ett år eller ett år och en termin, vara helt utan förmåner. Det är bara dessa kursdeltagare det här gäller.

I fråga om kurstidens längd gläder jag mig mycket åt vad statsutskottets talesman meddelade — om jag nu uppfattade honom rätt. Jag tror också det finns utsikter att i det fallet komma fram till ett gott resultat. Detta är av mycket stor betydelse.

Vad beträffar rektors lön ringde jag i går och talade med lönenämnden och

Högre utbildning av sjuksköterskor

denna hade satt upp vederbörande i A 26. Rektor är således av statens lönenämnd föreslagen erhålla A 26. Det är, som sagt, bara en dag sedan jag hörde detta, och det var faktiskt en byråchef jag talade med, varför jag inte tror att uppgiften är felaktig. Det lär också stå någonstans att statskontoret och statens lönenämnd tillstyrkt detta förslag.

Chefen för inrikesdepartementet, herr statsrådet JOHANSSON:

Herr talman! Jag tyckte fröken Höjer var alldeles för blygsam när hon i inledningen av sitt anförande sade att det här gällde en för landet ny utbildning. Svensk sjuksköterskeförening har ju här gjort en utomordentligt hedrande insats genom att sedan 1917 bedriva en verksamhet just för utbildning av dessa befattningshavare. Det arbete man har lagt ner är värt ett erkännande, och jag vill gärna understryka vad som uttalats i propositionen i detta avseende.

Jag tror också det var riktigt som fröken Höjer sade, att när vi i departementet får närmare kontakt med denna verksamhet skall vi komma underfund med både det ena och det andra. Fröken Höjer vill alltså vara med om att ge oss ett visst tidsutrymme för att överväga vad som skall göras för framtiden. Jag vågar säga att det egentligen är efter dessa utgångspunkter som vi har skrivit förslaget i år, där vi säger att verksamheten synes tills vidare böra bedrivas i ungefär oförändrad omfattning. Vi övertar alltså en verksamhet från Svensk sjuksköterskeförening, flyttar över den till den statliga sidan och säger att vi skall utforma den ungefär på det sätt som Svensk sjuksköterskeförening har gjort. Men efter hand som vi får erfarenhet inom detta område får vi väl bygga ut organisationen vidare. Jag vågar säga att dessa synpunkter fått tjäna som underlag för en rad av de beräkningar, som är gjorda i fråga om löner och arvoden för föreläsare

o. s. v., där man ifrån civildepartementets sida närmast har velat kalkylera utgifterna för de tillfälliga lärarna med hänsyn till de arvoden, som utgår för motsvarande lärare inom andra områden. Det är en beräkning, och vi är inte bundna vid den. Visar det sig att vi måste lämna högre ersättning till dessa lärare, är det inte uteslutet att vi också skall kunna prestera detta. Samma sak gäller studieledarna. Man tycker nu att det är upprörande att de får en lönegradsminskning. Kungl. Maj:t har, som statsutskottets talesman här anmält, möjligheter att överväga ett eventuellt personligt lönetillägg för denna personal så att den inte skall behöva vidkännas någon inkomstminskning.

Beträffande rektorn skall jag inte uttala mig så mycket om lönesättningen, eftersom det närmast är civildepartementet som bestämmer den. Vederbörande har ju, såsom fröken Höjer också här sagt, en lön som motsvarar A 21. Hon får nu enligt departementschefens förslag 23 lönegraden. Man kan här göra jämförelser exempelvis med statens sjuksköterskeskolor. Jag vet att jämförelsen inte blir exakt, men vederbörande rektor där har A 17. Här får hon en lön som är sex lönegrader över. Huruvida detta är tillfredsställande eller inte kan man naturligtvis diskutera. Jämför man med lönesättningen för rektorerna vid sjuksköterskeskolorna på landstingssidan, står sig denna lönesättning ganska gott.

Jag förstår att fröken Höjer här gärna ville ta upp en lönedebatt. Fröken Höjer och jag har under flera år diskuterat löner, och jag hade hoppats att vi inte skulle behöva fortsätta med det i denna kammare. Saken får väl på ett eller annat sätt göras upp mellan dem som kommer att förhandla härom. Viktigt är väl ändå nu att man får denna organisation genomförd på den statliga sidan och att den av Svensk sjuksköterskeförening grundlagda verksamheten, som är av utomordentlig betydelse, kan fullföljas.

Reformering av avskrivningsreglerna i fråga om byggnad, som ingår i rörelse

Efter hand som vi vinner erfarenhet får vi vidta de förändringar som här kan komma att bli nödvändiga, och jag vågar säga att vi är beredda till detta.

Fröken HÖJER (fp):

Herr talman! Jag vill bara säga att det här inte är någon löneförhandling, det är bara ett påvisande av lönerna på liknande institutioner. Jag är inte ensam om min uppfattning; det är höga ämbetsverk utanför departementet som tycker detsamma.

Jag skall inte säga något mer om detta. Jag kommer inte att begära votering efter inrikesministerns yttrande. Det var så positivt att jag bara kommer att i fortsättningen — jag hoppas i samarbete med departementet — följa utvecklingen av denna institution. Eftersom det tycks finnas pengar till en del av det som är nödvändigt och eftersom första kammaren inte voterat, så kommer jag inte heller att begära votering — för en gångs skull, ty annars brukar jag inte bry mig om hur första kammaren voterar. Jag kan komma tillbaka en annan gång.

Överläggningen var härmed slutad. Herr talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till berörda hemställan med den ändring däri, som föreslagits i den vid utlåtandet fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12

Reformering av avskrivningsreglerna i fråga om byggnad, som ingår i rörelse

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 16, i anledning av väckta motioner angående viss reformering av avskrivningsreglerna i fråga om byggnad, som ingår i rörelse.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 255 av herr Ohlon m. fl.

och II: 323 av herr Ohlin m. fl. hade hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att anpassa beskattningsreglerna vad gäller värdeminskningssavdrag för byggnad, som ingår i rörelse, så att större värdeminskningssavdrag kan göras under en byggnads första år».

Utskottet hemställde, att de likalydande motionerna I: 255 av herr Ohlon m. fl. och II: 323 av herr Ohlin m. fl. angående viss reformering av avskrivningsreglerna i fråga om byggnad, som ingår i rörelse, måtte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet anfört, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar Spetz, Gustaf Elofsson, Yngve Nilsson, Kronstrand, Gustafson i Göteborg, Magnusson i Borås, Christenson i Malmö och Rydén, vilka under återopande av innehålllet i de likalydande motionerna I: 255 av herr Ohlon m. fl. och II: 323 av herr Ohlin m. fl. ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till nämnda motioner måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning i syfte att anpassa beskattningsreglerna vad gällde värdeminskningssavdrag för byggnad, som ingår i rörelse, så att större värdeminskningssavdrag kunde göras under en byggnads första år.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Bevillningsutskottets betänkande nr 16 behandlar det avsnitt av folkpartiets skattemotion som avser avskrivningsreglerna i fråga om byggnader som användes i rörelse. Dessa avskrivningsregler är restriktivt utformade i vårt land. Avskrivningarna skall fördelas på byggnadens ekonomiska livslängd, d. v. s. den tid som man kan beräkna att den användes för

Reformering av avskrivningsreglerna i fråga om byggnad, som ingår i rörelse

sitt ändamål. I praktiken blir den tillåtna avskrivningsprocenten i regel 2 procent per år.

Den avskrivningstakten kan kanske ha varit berättigad i ett tidigare skede av den ekonomiska utvecklingen. Då kunde man nog uppföra en byggnad, som kunde stå i både 50 år och längre. Även om man bytte ut maskiner, kunde man i regel placera in de nya maskinerna i den gamla byggnaden. Numera är särskilt industribyggnaderna på ett helt annat sätt anpassade till de maskiner som används. Konkurrensen på världsmarknaden gör det ofta nödvändigt att byta ut maskiner, även om de är i gott skick, mot nya maskiner som har högre prestationsförmåga. I sådana fall kan man som regel inte placera in de nya maskinerna i den gamla byggnaden, utan man måste antingen göra en nybyggnad eller i varje fall en radikal ombyggnad av industribyggnaden. Den ekonomiska livslängden av en industribyggnad är därför i regel mycket kortare än den fysiska livslängden. Även om industribyggnaden är i gott skick, har den egentligen inte något värde i och för sig, om den inte kan användas för sitt ändamål.

Företagsbeskattningskommittén tog på sin tid upp denna fråga till behandling, fast den inte ingick i kommitténs direktiv. Kommittén hade ju i uppdrag att ur konjunkturpolitisk synpunkt granska företagsbeskattningen, och man hade i den inflationskonjunktur, som rådde vid det tillfället, inte någon direkt anledning att behandla denna fråga. Man ansåg det dock vara viktigt att få till stånd en ändring av praxis, och i kommittén kunde man enas om att föreslå ändring av anvisningarna till kommunalskattelagen för att få till stånd en något mindre restriktiv praxis. Riksdagen gick också på den linjen 1955.

I sin motivering pekade kommittén också på de möjligheter, som investeringsfonderna erbjuder och framhöll,

att vissa problem beträffande inkomstbegreppet skulle uppstå, om man tillåte en generösare praxis på detta område.

Vad är det nu som har hänt sedan företagsbeskattningskommittén framlade sitt betänkande 1954? Jo, det är framför allt två saker. För det första har vi fått tendens till en vikande konjunktur på världsmarknaden. Ett exempel på detta är ju, att ansökningarna om byggnadstillstånd för industrien enligt uppgifter, som vi nyligen fått, var bara hälften så många de två första månaderna i år som under motsvarande tid förra året. De bekymmer man hade inom företagsbeskattningskommittén att förhindra investeringar har nu närmast ersatts med bekymmer för att kunna hålla investeringarna uppe på tillräckligt hög nivå.

För det andra har det hänt, att våra grannländer, Danmark och Norge, infört generösare praxis, som framför allt går ut på att man skall kunna fördela avskrivningarna i tiden, så att man får göra större avskrivningar i början än i slutet. I Danmark får man enligt de nya reglerna skriva av 12,5 procent per år under de fyra första åren, och i Norge får man under samma tid skriva av 3 3/4 procent per år, medan man som sagt bara får skriva av 2 procent enligt svensk praxis.

Jag nämner inte dessa siffror i syfte att göra någon allmän jämförelse beträffande företagsbeskattningen i de nordiska länderna. Det finns andra områden, där Sverige har mera liberala regler. Men det är en ny tanke som har kommit upp, detta att det kan vara lämpligt att fördela avskrivningarna så, att man får tillämpa en större avskrivningsprocent i början av en byggnads livslängd, och det är nog viktigt, att den frågan tas upp och utredes i tid.

Vår motion går alltså ut på att man bör utreda frågan om att fördela avskrivningarna på så sätt att större vär-

Reformering av avskrivningsreglerna i fråga om byggnad, som ingår i rörelse

deminskingsavdrag kan göras under en byggnads första år. Det finns mycket som talar för den saken. I regel är det så att man på sin höjd kan överblicka de närmaste åren framåt. Det måste ju vara lättare att starta en ny tillverkning, vilket kan anses önskvärt i nuvarande läge, om man kan räkna med att få göra en större årlig avskrivning än hittills under de första åren och man tror att rörelsen därefter blir vinstgivande.

Under hänvisning till vad jag här anfört ber jag att få yrka bifall till den reservation som är fogad till detta betänkande.

Herr KÄRRLANDER (s):

Herr talman! Motionärerna föreslår, som också framgår av det yttrande som herr Gustafson i Göteborg alldeles nyss har hållit, utredning om sådana beskattningsregler, att större värdeminskingsavdrag skall kunna göras under byggnadens första år. Ett sådant förslag skulle enligt utskottets mening innebära att man ändrade något som utgör en del i de beskattningsregler som gäller för företagsbeskattningen och som så sent som 1955 varit föremål för riksdagens beslut. Dessa regler har ju inte ännu börjat verka i full utsträckning. Det är riktigt som herr Gustafson uttryckte det, att riksdagen vid samma tillfälle beträffande det problem som vi i dag har uppe till behandling beslöt att rekommendera en något mera generös inställning då det gäller avskrivning av byggnader. Riksdagen ville emellertid vid det tillfället inte göra ytterligare uppmjukningar.

För att uttrycka sig kort, herr talman, kan man helt enkelt säga, att resultatet av att tillmötesgå motionärernas krav skulle bli att vi bl. a. skapade nya möjligheter till s. k. förtäckt vinstutjämnning. Då frågan om s. k. öppen resultatutjämnning är under utredning har utskottet för sin del menat, att man inte

bör vidtaga någon åtgärd på detta område, innan man har sett det resultat rörande öppen resultatutjämnning som 1957 års skatteutredning kan komma fram till. Detta är i korthet utskottets mening på denna punkt.

I anledning av herr Gustafsons i Göteborg anförande, där han framhöll att bestämmelserna vore mera restriktiva i vårt land än i Danmark och Norge, skall jag be att få påpeka att det — som också herr Gustafson indirekt medgav — är svårt att dra några riktiga paralleller, eftersom man då kommer in på en bedömning av hela detta frågekomplex om företagsbeskattningen. Herr Gustafson yttrade något senare i sitt anförande, att han visste att den svenska skattelagstiftningen på vissa områden var generösare än våra grannländers, men att den just i detta speciella avseende var strängare. Därför är inte heller, menar jag, exemplet från Danmark och Norge riktigt relevant.

Herr Gustafson säger att två saker har hänt, nämligen att vi har fått en vikande konjunktur och att våra grannländer har visat större generositet på detta område. Beträffande frågan om vikande konjunktur kan jag bara göra den kommentaren att det väl ändå är litet svårt att tänka sig att man skall ha en skattelagstiftning i detta avseende — och för övrigt en företagsbeskattning över huvud — som anpassas till de olika konjunkturer som kan uppstå. Herr Gustafson skulle alltså — men det tror jag inte att han vill — önska en lagstiftning, som under en högkonjunktur verkar på ett sätt och under lågkonjunktur ändras, så att den verkar på annat sätt. Det blir i varje fall inte något lättlost problem.

Herr talman! Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Jag vill påpeka för herr Kärrlander, att jag inte yttrade mig in-

Reformering av avskrivningsreglerna i fråga om byggnad, som ingår i rörelse

direkt om förhållandena i våra grannländer utan direkt sade, att jag inte avsåg att göra någon jämförelse mellan beskattningsreglerna. Jag framhöll, att man i Norge och Danmark kommit på en ny tanke, när det gäller möjligheterna att fördela avskrivningarna under en byggnads livstid, och att jag tyckte, att denna nya idé var av stort intresse för oss i Sverige. Vi borde alltså utreda saken.

Med anledning av att jag hade åberopat tendenserna till en vikande konjunktur såsom skäl för en utredning, så framhöll herr Kärrlander att det väl inte kunde vara särskilt lämpligt med en företagsbeskattning som anpassades efter konjunkturerna. Men motiveringen för hela det arbete, som företagsbeskattningskommittén utförde, var just att vi skulle få en företagsbeskattning som anpassades efter olika konjukturer. Vid fastställandet av de nuvarande reglerna tog man också enligt min uppfattning alltför mycken hänsyn till inflationskonjunkturen. Om det nu föreligger risk för en vikande konjunktur, finns det därför all anledning för oss att i tid se om vårt hus, så att icke de regler som fastställts i avsikt att förhindra en inflation försvårar anpassningen till en vikande konjunktur och därmed skapar svårigheter för sysselsättning och annat. Nu vet vi ju inte med säkerhet, hur konjunkturen kommer att utvecklas, men jag tror att det är av vikt att i tid utreda frågan om reformprojekt som gör det möjligt för företagen att fortleva och utvecklas även om konjunkturerna inte är så förmånliga som under de senaste åren.

Vad beträffar frågan om avskrivningsreglerna kan jag nämna att kammarrätten i sitt remissyttrande över företagsbeskattningskommitténs betänkande ansåg, att kommittén borde ha utrett denna sak litet grundligare, och framhöll att frågan borde tas upp till ytterligare övervägande i lämpligt sammanhang. Jag tycker att det nu före-

ligger ett mycket lämpligt sammanhang. Herr Kärrlander har här talat om 1957 års skatteutredning, men man har inte kunnat göra gällande att det ingår i direktiven för denna utredning att även ta upp frågan om dessa avskrivningsregler.

Jag tycker därför att den reservation, som jag här tidigare omnämnt och som fått stöd av representanter från två andra partier, är synnerligen motiverad, och jag vidhåller mitt yrkande om bifall till densamma.

Herr KÄRRLANDER (s):

Herr talman! Jag måste säga att herr Gustafson i Göteborg utvecklar detta ämne till att omfatta hela frågekomplexet om företagsbeskattningen utan att han har något annat stöd därför än vad som säges i bevillningsutskottets här föreliggande betänkande. Detta är nog att göra frågan större än den egentligen är.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Frågan är tillräckligt stor för att motivera en utredning.

Efter härmed slutad överläggning gav herr talmannen propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid betänkanDET fogade reservationen; och fann herr talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller bevillningsutskottets hemställan i utskottets betänkande nr 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid betänkanDET fogade reservationen.

Omläggning av det statliga skattesystemet

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, skedde omröstning genom uppresning. Herr talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Gustafson i Göteborg begärde emellertid rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 102 ja och 82 nej, varjämte 2 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 13

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 32, i anledning av väckta motioner om rätt för vissa ideella organisationer till särskilt avdrag vid taxering till statlig och kommunal inkomstskatt.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 14

Omläggning av det statliga skattesystemet

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 34, i anledning av väckta motioner om utredning angående viss omläggning av det statliga skattesystemet.

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I:111 av herrar *Bengtson* och *Nils Theodor Larsson* samt II:129 av herr *Nilsson* i Tvärälund *m. fl.* hade hemställts, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om utredning angående omläggning av det statliga skattesystemet på så sätt, att fysiska personer skall erlägga dels skatt på inkomst och dels skatt på utgift efter i huvudsak de riktlinjer, som angivits i motionerna, samt att vid utredningen hänsyn skall tagas till de synpunkter, som anförts i motionerna».

Utskottet hemställde, att de likaly-

dande motionerna I:111 av herrar *Bengtson* och *Nils Theodor Larsson* samt II:129 av herr *Nilsson* i Tvärälund *m. fl.* om utredning angående viss omläggning av det statliga skattesystemet icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herr *Bengtson*, som ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte med bifall till de likalydande motionerna I:111 av herrar *Bengtson* och *Nils Theodor Larsson* samt II:129 av herr *Nilsson* i Tvärälund *m. fl.* i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig och förutsättningslös utredning angående omläggning av det statliga skattesystemet på så sätt att fysiska personer skulle erlägga dels skatt på inkomst och dels skatt på utgift.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr NILSSON i Tvärälund (cp):

Herr talman! Det hävdas att staten har ansvaret för samhällsekonomin och penningvärdet. Om så är fallet bör i konsekvensens namn staten också ges medel att fullfölja sitt ansvar. Dessa medel bör dock inte inkräkta på individens frihet och den sociala rättvisan. En samlingsregering skulle sannolikt kunna vara en tillräckligt stark regering — för att nu använda ett slitet uttryck — för att med till buds stående resurser kunna föra en framgångsrik ekonomisk politik, men synen på de konstitutionella frågorna är väl ändå sådan att en permanent samlingsregering inte kan anses aktuell.

Vi vill genom vårt resonemang i motionen klarlägga att det demokratiska samhället synes sakna tillräckligt användbara och för sitt ändamål väl lämpade verktyg för att kunna föra en så aktiv och smidig ekonomisk politik som önskvärt vore. Det föreslagna skattesystemet borde öppna möjligheter i detta avseende genom en förändring av ut-

Omläggning av det statliga skattesystemet

tagningsprocenten i fråga om inkomst- och utgiftsskatten. Det totala skattetrycket kunde i princip bibehållas oförändrat, medan förutsättningarna för konsumtion och sparande kunde radikalt förändras genom variationer i uttagningsprocenten. Detta skulle inte fördyra produktionen. Löntagarens konsumtionsutrymme påverkades inte, om en större eller mindre del av skatten betalades såsom inkomst- eller utgiftsskatt.

Förändringarna i uttagningsprocenten borde inte påverka levnadskostnadsindex och således inte heller leda till kompensationskrav vid avtalsförhandlingarna. Skattesystemet bleve ekonomiskt aktivt och kunde anpassas till det aktuella ekonomiska läget utan att inkräkta på individens fria konsumtionsval inom ramen för hans resurser och med bibehållande av principen om skatt efter bärkraft. Skattesystemet bleve sparvänligt, samtidigt som man genom skatten på konsumtionsutgifterna finge ett avskräckningsmedel mot den sista konsumtionen, alltså lyxkonsumtionen.

Mot alla dessa argument som framförts i motionen kan jag inte finna att utskottet gjort någon enda invändning.

Jag förmodar att det är om de här framförda motiveringarna och resonemangen som utskottet uttalar, att tanken i det framförda förslaget ur många synpunkter är intresseväckande. Skulle motionen ytterligare ha ökat intresset kring dessa spörsmål har den inte väckts förgäves. Bevillningsutskottet kunde ju också ha varit mera aktivt i sitt resonemang om det som kan vara intresseväckande i denna motion. Nu förbigår utskottet nästan helt och hållet detta.

Utskottet tar fasta på en enda sak, nämligen skattesystemets sparverkan, som ju för all del har stor betydelse. Utskottet pekar på en enda detalj här, nämligen att uppskjutet konsumtions-sparande för spararen får samma verkan som en räntehöjning genom att han

får ränta på sparmedlen under spar-tiden. Det är ju riktigt. Om sparandet i stället använts till produktiva ändamål får man dessutom en marginellt betydande skattevinst. Utskottet borde nog ha fullföljt tankegången i sitt exempel. Genom att tillfälligt uppskjuta konsumtionen kunde spararen tillgodoräkna sig en räntehöjnings fördelar genom ränteinkomst på det sparade beloppet, samtidigt som den som lånade de sparade pengarna inte behövde betala någon högre ränta.

Man kan sätta in detta exempel i en inflationskonjunktur. Då har samhället behov av ett större sparande och en mindre konsumtion. Jag vill anse det mycket värdefullt för statsmakterna att kunna temporärt förändra förutsättningarna för sparande resp. konsumtion. Detta kunde i exemplet ske utan att belasta näringslivet med dyrare pengar och därigenom högre produktionskostnader, samtidigt som sparandet och en ytterligare arbetsinsats betalades bättre. Marginalerna härvidlag kunde göras stora inom det föreslagna skattesystemet genom att, som tidigare sagts, man varierade uttagningsprocenten. Det är ju de stimulansmöjligheterna och den rörligheten och anpassningen, utan att därigenom fördyra eller försvåra produktionen, som statsmakterna saknat och alltjämt saknar.

Utskottet säger: »För utskottet framstår det klart att de fördelar man med någorlunda säkerhet kan antagas nå med en konsumtionsbeskattning inte står i rimlig proportion till de därmed förknippade olägenheterna i olika hänseenden.» För mig framstår utskottets utlåtande som något slags patenterad åsiktsbildning att detta problemkomplex inte går att lösa. Hur kan utskottet så kategoriskt uttala sig om att fördelarna inte står i rimlig proportion till nackdelarna? Utskottet har ju knappast vidrört de fördelar som åtminstone jag anser vara av en avgörande betydelse vid bedömningen av det föreslagna

Omläggning av det statliga skattesystemet

skattesystemets värde. Det är kanske möjligt att inom nuvarande skattesystem skapa bättre betingelser för sparandet, men vad som hittills utträttats i den vägen — och att döma av tips från olika håll — har ju inte kunnat ge någon vidare vägledning om hur sparandet skall kunna sättas in i ett stort och ur konjunkturpolitisk synpunkt varierat och aktivt skattesystem.

Ehuru jag på intet sätt vill sätta mig över utskottet kan jag dock inte komma ifrån det intrycket, att utskottet inte har förstått motionen i alla delar. I första stycket i utskottets utlåtande, där motionen får en kortfattad beskrivning, säger utskottet: »Sistnämnda skatteform skulle konstrueras så, att den enskildes konsumtion — utöver vissa med hänsyn till försörjningsbördan undantagna grundbelopp — blir föremål för progressiv beskattning — — —.» Det är en fullständigt felaktig tolkning. Något sådant påstående och en sådan beskrivning finns inte i motionen. Där emot finns en sådan beskrivning i Kaldors bok »An Expenditure Tax». Där denna sak diskuteras i motionen tar vi motionärer tvärtom avstånd från att på detta sätt beakta en varierande försörjningsbörda. Vi rekommenderar andra vägar.

Beträffande de taxeringstekniska frågorna skulle det finnas en hel del invändningar att göra emot det som står i utskottets utlåtande, men eftersom vi väl alla snarast vill sluta detta plenum skall jag avstå från att gå i närkamp med utskottet på den punkten. Jag vill bara säga, att utskottet har misstolkat motionen och de påståenden som där görs. De påståenden utskottet gör är inte motiverade. Jag skall inte fortsätta att häckla utskottets utlåtande, även om det finns flera punkter att peka på. Utskottet har avstått från en närmare granskning av frågan på vilket sätt man skall bestämma konsumtionsutgifterna. Det kan ju annars vara en nog så viktig sak i detta sammanhang. Jag skall

dock avstå från att ge mig in på den frågan. Den nöten kan ändå inte knäckas här. Jag kan dock inte underlåta att säga, att jag tycker att bevillningsutskottet har huggit i sten så att det riktig flyger gnistor ibland. Givetvis kan väl detta vara tillåtet för ett utskott lika väl som för en motionär; jag vill naturligtvis inte frita mig själv. Utskottets beskrivning av motionen och kritiken av den är nog mera synkroniserad med engelsmannen Kaldors bok »An Expenditure Tax» än med motionen. Jag vet att boken var flitigt läst inte minst under utskottsbehandlingen av motionen. På åtskilliga punkter avviker motionen från de tankar som framföres av Kaldor. Det är kanske därför som utskottets utlåtande på en del punkter passar in på Kaldors förslag och inte på motionen.

Jag förstår att viljan till en utredning inte står att uppbringa i riksdagen ännu. Jag erinrar mig vad jag hörde en av denna kammars mera erfarna ledamöter säga för en tid sedan under en diskussion i ett utskott: »Finns inte viljan, då hindrar allt.» Och han tillade: »Det är ju så vi brukar göra i det här huset.» Det är nog många motioner som har begravts av den anledningen. Så kanske även denna.

Jag ber i alla fall att få yrka bifall till den reservation som är fogad till detta utskottsutlåtande av herr Bengtson.

Herr SUNDSTRÖM (s):

Herr talman! Den tanke som ligger bakom motionen, nämligen att man skall införa skatt på utgifter i stället för på inkomster, är mycket gammal. Redan för 300 år sedan var den under debatt i England. För 100 år sedan arbetade en kommitté med den. I den kommittén satt sådana prominenta män som den store Gladstone och John Stuart Mill. De slog sina pannor blodiga för att finna en lösning på detta

Omläggning av det statliga skattesystemet

problem. Ändå var väl samhället och skatteförhållandena för 100 år sedan oerhört mycket enklare än i dag.

År 1950 tillsattes återigen en stor kommitté i England. Den skulle finna nya vägar för inkomst- och förmögenhetsbeskattningen. Vart ledde detta? Man nödgades avvisa tanken på en skatt på utgifter. En hel rad framstående ekonomer var inkallade för att utfrågas av denna kommitté. Deras vittnesbörd kan lämpligen sammanfattas i den kritik som den store nationalekonomen lord Keynes uttryckte när han förklarade att tanken var mycket intressant och kanske till och med riktig men att dess realiserande helt enkelt var omöjligt.

Emellertid var det som herr Nilsson i Tvärälund har påpekat en av ledamöterna, Nicholas Kaldor, som framhärjade och skrev en bok som handlade just om denna fråga och som också motionären hänvisat till. Jag skall inte referera den boken. Den har sina poänger, men den är en verklig stenöken att gå igenom, och det har kostat ganska mycket möda att göra det. Men jag tror att det varit mycket nyttigt.

Huvudtanken — eller en av huvudtankarna — som herr Nilsson i Tvärälund inlagt i motionen är emellertid att man skall söka undvika skatt på det aktuella sparandet. Allt vad man ökar sin förmögenhet med skall vara skattefritt och egentligen endast löpande utgifter skall beskattas. Detta kan låta bestickande som medel att stimulera sparandet, men jag tror att det kommer att medföra mycket administrativt krångel och att det kommer att bli mycket svårt att få kontroll. Det är därför näppeligen möjligt att rekommendera den utvägen.

Om t. ex. någon under en följd av år har sparat för att köpa, låt mig säga en televisionsmottagare, skall han på en gång ta ut en rätt stor summa från banken. Då skall alla dessa pengar beskattas, och den skatten läggs till övriga utgifter det året. Eftersom herr Nilsson i

Tvärälund förordar att beskattningen skall vara progressiv kommer detta så snart man kommer upp ett stycke på inkomstskalan att medföra starkare beskattning av dessa besparingar än om pengarna hade getts ut direkt.

Detta är kanske inte avgörande. Det avgörande är att man på ett eller annat sätt måste kontrollera och granska samtliga deklaranterers förmögenhetsställning, om man verkligen skall få fram en rättvis beskattning.

Jag skall inte trötta med flera exempel. Man kan anföra exempel i massor på vart detta system i enskilda fall skulle leda. Utskottet har pekat på ett. Herr Nilsson i Tvärälund var nog älskvärd att säga att utskottet inte kunde pretera flera. Det var av ren barmhärtighet mot motionären och motionens tankar som vi nöjde oss med ett enda exempel.

Herr Nilsson i Tvärälund sade också att utskottet inte hade förstått innehållet i motionen. Ja, mot detta ber jag endast att få erinra om salig Dumboms märkliga ord att det inte är så lätt att begripa vad ingen människa kan förstå.

Det är nämligen ett ganska invecklat problem det här, är fråga om, och även om man har strävat efter att sätta sig in i det, är det många punkter som är dunkla. Jag tror att det finns alla skäl att vila på hanen. När man har gått igenom Kaldors bok och kommit till sidan 222 och har trälät flitigt, får man emellertid en viss tröst. Mr Kaldor säger själv som en allmän slutsats, att det måste sägas att systemet blir mera komplicerat än vårt nuvarande system — det vill säga det engelska skattesystemet. Det ställer större fordringar på deklaranten och taxeringsmyndigheterna. Vidare framhåller författaren att det måste anses som säkert att det är omöjligt att ersätta det nuvarande systemet med det nya med ett slag. Skatt efter inkomst vilar på en hundraårig erfarenhet. Det finns däremot ingen erfarenhet beträffande hur

Omläggning av det statliga skattesystemet

skatten på utgifter skall administreras. Den enda möjligheten, säger han, är att börja tillämpa systemet vid sidan av det nuvarande skattesystemet. Vi skall sålunda ha två skattesystem jämsides.

Man kan begränsa ett experiment till ett antal större inkomsttagare, och man kan naturligtvis tänka sig att göra detta experiment i ett visst fögderi, i en viss stad, i ett visst län — jag beklagar såväl taxeringsmyndigheterna som de skattskyldiga i det fögderi som skall ta den första törnen.

Nu har emellertid Kaldor lyckats få Indien att gå med på att man där får göra ett experiment och detta experiment skall omfatta 8 000 av Indiens väldiga befolkning. När detta experiment är genomfört och vi kan börja se vilka resultat man har uppnått, tror jag att tiden är inne för att villfara motionärernas önskemål om en utredning. Men innan dess tror jag att vi tryggt kan vila på hanen.

Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON i Tvärålund (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det är tydligt att Kaldor är en mycket större profet för bevillningsutskottet än kanske för någon annan som har sysslat med denna fråga.

Herr Sundström säger att det är en gammal idé, omkring hundra år. Det är väl inget bevis! Vi vet alla här i riksdagen hur sakta idéer kan vandra. Herr Sundström säger att det inte var lika aktuellt på Gladstones och John Stuart Mills tid med detta system men att det nu börjar bli aktuellt. Jag tror att vi är rätt eniga om att något måste göras för att begränsa överflödigt konsumtion. Då det gäller möjligheterna att genomföra detta är meningarna delade. Det var en minoritet i den engelska utredningen på detta område som trodde att det var möjligt. I Amerika trodde

finansministern år 1942 att det var möjligt att genomföra en sådan sak. Min erfarenhet härvidlag är att taxeringsmän över huvud taget reagerar på samma sätt som bevillningsutskottet; det är omöjligt. Men när man börjar diskutera saken i lugn och ro med dem, visar det sig att man troligen kan lösa problem efter problem, om man verkligen tar sig an dem.

Herr Sundström ville inte trötta med exempel, och det var väl därför inte heller jag gjorde det och gick i närkamp på den punkten, trots att jag vill påstå att en del exempel som utskotten anför i sitt utlåtande inte är fullt korrekta. Barmhärtigheten är härvidlag ömsesidig.

Jag tror inte att vi får så stor nytta av det experiment som herr Sundström anförde från Indien, därför att det berör inkomster över 65 000 kronor, alltså inkomster i samband med vilka sparandet inte är någon egentlig uppoffring.

Det är många storheter som citerats här, inte minst av herr Sundström, men eftersom jag förstår att motionen kommer att begravas vill jag citera Peter Howards bok »Idéer på marsch» — ganska symptomatiskt för diskussionen i övrigt. Jag är inte på något sätt för egen del värdig att citera honom, men jag vill ändå göra det. Han säger: »Jag föredrar att briljera på förlorarsidan hellre än att blomma osedd på vinnarsidan.»

Herr SUNDSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Till vad herr Nilsson i Tvärålund senast anförde ber jag bara att få säga att det ingalunda är bevisat att lyxkonsumtionen kommer att minska genom att man får skatt på utgifter. Vad är för övrigt lyxkonsumtion? Jag tror att det är mycket svårt att definiera detta begrepp.

Det är riktigt att Förenta staternas finansminister år 1942 försökte sig på detta förslag, men han blev totalt en-

Omläggning av det statliga skattesystemet

sam. Det är ett öde som drabbar nästan alla profeter på detta område. Vi har inom utskottet lugnt och sansat sett på denna fråga, och vi har på alla vis försökt att göra den rättvisa. Senare har vi dock kommit till den slutsatsen att förslaget är omöjligt.

Herr NILSSON i Tvärålund (cp) kort genmäle:

Herr talman! Det är svårt att bevisa saker och ting, herr Sundström.

Utskottet säger att man vet så litet om skattens inverkan på konsumtion och sparande, att man inte kan uttala något med bestämdhet. Jag tycker att det är anmärkningsvärt i det läge, vari vi står i dag, då konsumtionen är vårt ekonomiska livs stora problem.

Herr andre vice talmannen hade nu övertagit förhandlingarnas ledning.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Herr Nilsson i Tvärålund framförde sina synpunkter på ett så fåmält och sympatiskt sätt, att kammarens ledamöter kanske inte riktigt fick klart för sig, vilken stor revolutionär på skatteområdet han är. Han föreslår, såsom framgått av debatten, att en väsentlig del av statsinkomsterna skall komma genom en progressiv beskattning på konsumtionsutgifterna i stället för på inkomsterna.

För att man skulle kunna övervaka, vilka konsumtionsutgifter som medborgarna haft, skulle detta föra med sig en kontrollapparat som väl knappast låter sig förenas med ett demokratiskt samhällsskick. Inte nog med att vi skulle ha det krångliga system vi nu har för inkomstbeskattningen — det skulle kvarstå till en del — utan vi skulle också få kontrollanter som i detalj måste följa varje medborgares konsumtion.

Svårigheter skulle också skapas av att det finns s. k. varaktiga konsumtionsvaror — kylskåp, bilar, televisions-

apparater o. s. v. — för vilka utgiften skulle slås ut över en följd av år. Den enskilde medborgaren skulle alltså få operera med avskrivningsplaner precis som man nu gör inom företagen.

Att sköta deklarationen under sådana omständigheter utan biträde av mycket högt skolad expertis vore väl omöjligt, och det skulle uppstå ett skatte-tänkande av stort format.

I denna kammare väcktes för någon tid sedan en interpellation av en ledamot, som ansåg att skattemyndigheterna hade varit alltför närgångna i sina frågor till en skattskyldig, men det var blott en aftonsusning mot vad som kommer att ske, om myndigheterna skall behöva kontrollera den enskildes konsumtion på sätt som bleve följden av ett bifall till den här motionen, även om man givetvis måste använda schabloner.

Herr talman! Jag har egentligen begärt ordet för att peka på att det syfte som motionärerna vill uppnå med sitt förslag om att den del av inkomsten som sparas skall undantas från beskattning, nämligen att stimulera sparandet, kan nås genom bifall till en motion som väckts i denna kammare av herr Kollberg. Han föreslår att medborgarna skall ha möjlighet att av sin löpande inkomst avsätta ett visst belopp upp till 3 000 kronor, på särskilt sparkonto. För det beloppet behöver man inte betala skatt det år man sätter in det, utan man betalar i stället skatt det år man disponerar beloppet, och det finns vissa möjligheter för dem som vill spara långfristigt att nå vissa skattelättnader. På detta sätt uppnår man det syfte som motionärerna har utan att råka in i alla dessa krångligheter och besvärligheter som måste bli en följd av det system som här föreslås.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON i Tvärålund (cp):

Herr talman! Jag hoppas herr Gus-

Höjning av statens andel av totalisatormedel

tafson håller mig räkning får att jag varit fämäld. Jag har ju fått direkta vinkar av herr von Seth att fatta mig mycket kort, och det var därför jag inte utvecklade allt jag hade tänkt säga.

Det är klart att detta är en revolutionerande idé. Såvitt jag kan se är det svårt att sätta sparandet i system i skattesystemet utan att begränsa konsumtionen. Men vi vet inte hur det här skulle utfalla, och det beror på att saken inte är utredd.

I sitt tidigare anförande om avskrivningsreglerna för verkstadsbyggnader var herr Gustafson inne på den linjen, att beskattningen bör ansluta till konjunkturen, att man bör utreda frågan i god tid och att den frågan är tillräckligt stor för att den skulle utredas. Jag håller helt med honom på de tre punkterna. Skillnaden är att vi nu står på helt skilda sidor.

Herr GUSTAFSON i Göteborg (fp):

Herr talman! Om man skall utreda en sådan här historia måste det finnas några skäl som talar för att systemet skulle kunna genomföras i det praktiska livet. I bevillningsutskottet menar vi nog, att det inte finns några sådana skäl förebragta. Tanken är i och för sig intressant, men det krävs en ingående diskussion bland fackmännen på detta område innan frågan kommit på ett sådant stadium, att det över huvud taget lönar sig att tillsätta en parlamentarisk utredning.

Överläggningen var härmed slutad. Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels och på bifall till den vid betänkandet fogade reservationen; och biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 15

Höjning av statens andel av totalisatormedel

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 37, i anledning av Kungl. 6 — *Andra kammarens protokoll 1958. Nr 12*

Maj:ts proposition nr 1, såvitt propositionen angår höjning av statens andel av totalisatormedel, jämte i ämnet väckta motioner.

I statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t bl. a. föreslagit riksdagen bemyndiga Kungl. Maj:t att, med verkan från och med den 1 juli 1958, meddela föreskrifter om överföring till statsverket av — utöver de belopp som enligt gällande bestämmelser skulle till statsverket överföras — ytterligare fem procent av insatserna vid totalisatorspel i samband med travtävlingar.

Till bevillningsutskottets behandling hade hänvisats de i anledning av förevarande förslag i statsverkspropositionen väckta likalydande motionerna I: 252 av herr *Mannerskantz* och II: 321 av herr *Cassel*, vari hemställts, »att riksdagen måtte i enlighet med kungl. lantbruksstyrelsens förslag besluta att staten tillkommande andel av insatserna vid totalisatorspel i samband med såväl trav- som galopptävlingar i intet fall skall överstiga 20 procent».

Utskottet hemställde,

1) att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående totalisatormedlen, bemyndiga Kungl. Maj:t att, med verkan från och med den 1 juli 1958, meddela föreskrifter om överföring till statsverket av — utöver de belopp som enligt nu gällande bestämmelser skulle till statsverket överföras — ytterligare fem procent av insatserna vid totalisatorspel i samband med travtävlingar, samt

2) att de likalydande motionerna I: 252 av herr *Mannerskantz* och II: 321 av herr *Cassel* icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Efter föredragning av utskottets hemställan anförde:

Herr CASSEL (h):

Herr talman! Det kan finnas en rad olika synpunkter att lägga på totalisatorspelet — statsfinansiella, hippolo-

Höjning av statens andel av totalisatormedel

giska, sociala, ja, till och med kriminalpolitiska — men jag skall inskränka mig till att nu tala om de rent statsfinansiella synpunkterna.

Totalisatorspelet har blivit en guldgruva för staten, vars inkomster av detta spel på de senaste 10 åren har stigit från cirka 7 miljoner till cirka 27 miljoner kronor. Detta är fortfarande ur statsfinansiella synpunkter en ytterst glädjande utveckling, som vi hoppas skall fortsätta. Men för att så skall ske måste tre förutsättningar vara uppfyllda: det måste finnas hästar, det måste finnas travbanor och det måste finnas spelare. För att det skall finnas hästar och travbanor måste det vara någorlunda lönsamt att hålla bådadera. För att det skall finnas spelare fordras att spelet åtminstone ibland lönar sig någorlunda. De människor, som spelar på totalisator, brukar göra sina insatser i lopp efter lopp under hela speltiden. Men blir utdelningen på vinnare eller plats för liten, kan det ligga mycket nära till hands att spelaren tröttnar, att han inte sätter i dagens alla åtta lopp utan nöjer sig med att sätta t. ex. i sex lopp och sedan går och dricker kaffe. Det låter i och för sig inte så farligt, men det betyder, att omsättningen omedelbart går ned med 25 procent.

Om staten vill fortsätta att tjäna mycket pengar på totalisatorn, borde väl myndigheterna göra en ytterst ingående marknadsanalys för att utröna, var det optimala vinstavdraget ligger. Det har man mig veterligt inte gjort. I stället har statens sakrevision som väl enligt sakens natur har ganska liten erfarenhet av spelandets psykologi — de har ju inte utvalts ur den synpunkten — kopplats in på uppgiften och avgivit ett utlåtande, där man utan bärande motivering föreslår en höjning av avdraget från 20 till 25 procent, med påföljd att spelarens andel sjunker från 80 till 75 procent. Departementschefen följer sakrevisionen och utskottet departementschefen.

Men, ärade kammarledamöter, vad säger då det ansvariga ämbetsverket, lantbruksstyrelsen, som i årtal sysslat härmed och väl därför får anses besitta särskild sakkunskap på området? Jo, lantbruksstyrelsen säger, att ett avdrag med 20 procent är det maximum, som inte bör överskridas, om ett totalisatorväsende baserat på sunda principer skall kunna upprätthållas. Styrelsen slutar: »Under återopande av vad ovan anförts avstyrker lantbruksstyrelsen bestämt sakrevisionens förslag till höjning av procentavdraget.» Det är mig fördolt, varför detta klara uttalande från den ansvariga myndighetens sida inte med ett ord har refererats i utskottsutlåtandet.

Frågan om vinstfördelningen vid totalisatorspel är inte ny. År 1945 gjorde dåvarande finansministern liksom nu ett försök att höja avdraget från 20 till 25 procent. Men han mötte den gången ett kompakt motstånd från bevillningsutskottet. Utskottet sade ifrån, att en höjning utöver 20 procent kunde befaras medföra

1. nedgång i omsättningen och därmed minskning av statens intäkter från totalisatorn;

2. en allvarlig risk för att allmänheten komme att vända sig till bookmakers med sina insatser;

3. betydande fara för att totalisatorspelet glede över på hasardspelets plan.

Utskottet var den gången liksom nu enhälligt, och kammaren följde utskottet utan någon debatt. Inte heller detta principiella uttalande från bevillningsutskottets sida har man ansett nödvändigt att referera i det utskottsutlåtande som vi nu har på vårt bord.

År 1948, då vi ju trodde på och skulle försöka överbalansera budgeten, var finansministern framme igen och ville höja från 20 till 30 procent. Den gången fick han utskott och riksdag med sig. Höjningen satte in den 1 april 1948, och allmänhetens lust att delta i spelet började omedelbart sjunka. Under perio-

Höjning av statens andel av totalisatormedel

den april—oktober sjönk omsättningen med hela 29,8 procent. Redan på våren 1949 tvingades finansministern slå till reträtt och föra tillbaka avdraget till förutvarande 20 procent. Nu vill man göra ett nytt försök att höja till 25 procent.

Utskottet åberopar som skäl att totalisatoromsättningen har nått en sådan storlek att en höjning av vinstavdraget är motiverad. Detta måste vara en felsyn. En stor omsättning betyder ju inte i och för sig att den är motståndskraftig, snarare tvärtom. Det är väl i stället så, att en höjning nu kan komma att göra kraftigt utslag i form av minskad spel-lust.

Utskottet har till sist sett sig nödsakat, säger utskottet, att förorda en höjning av totalisatoravdraget, därför att lotteriskatten har höjts. Men detta är heller inget bärande skäl. Varje spelart måste bedömas för sig, om man vill få ut maximal skatteeffekt. Utskottet borde ha läst, vad finansdepartementets skatteberedning skrev 1945. Där heter det: »Totalisatorspelet är av så säregen beskaffenhet, att det är svårt att tillämpa de för vinster vid annat penninglotteri avsedda beskattningsreglerna.» Ej heller detta utlåtande finns refererat i utskottsutlåtandet.

Herr talman! Jag är ingalunda någon vän vare sig av totalisatorspel eller annat dobblande, men jag har ett bestämt intryck av att finansministern i sin vällovliga jakt efter nya pengar håller på att förmå riksdagen att fatta ett oklokt beslut. De förhoppningar han förespeglar oss om nya åtta miljoner från totalisatorn kan lätteligen förbytas i minskade skatteintäkter. Det kan mycket lätt bli på samma sätt som då herr Sköld — jag tror det var 1950 — ansåg sig ha behov av tio miljoner i nya inkomster och fördenskull höjde chokladskatten från 60 procent till 80 procent. Det blev förvisso tio miljoner i skillnad — tio miljoner mindre än året förut.

Med hänvisning till ovanstående, ber

jag, herr talman, att få yrka bifall till motion nr 321 i denna kammare.

Herr ALLARD (s):

Herr talman! Jag håller med herr Cassel om att man kan anlägga många synpunkter på totalisatorspelet, och jag är säker på att om vi tog upp en stor debatt om den saken, så skulle många av kammarens ledamöter komma med synpunkter på frågan — inte minst de ledamöter som representerar ungdomsvården i samhället och som på grund därav har anledning att vara alldeles särskilt bekymrade för de vådor, som följer med totalisatorspel. Jag skall emellertid inte ta upp någon debatt på den punkten, utan i likhet med herr Cassel håller jag mig till den statsfinansiella sidan.

Bakgrunden till promemorian från statens sakrevision med förslag om höjning av det s. k. vinstavdraget från 20 till 25 procent är, att omsättningen på totalisatorverksamheten under senare år har visat en mycket kraftig stegring. Herr Cassel uraktlät dock att nämna om denna kraftiga stegring. Om vi ser på de senaste tio åren, så visar totalisatoromsättningen en ökning från 59 miljoner kronor 1947 till 173 miljoner kronor 1956. Och går vi ännu ett år framåt i tiden, alltså till 1957, ökade omsättningen med 20 miljoner kronor ytterligare, alltså till 193 miljoner kronor. Från dessa utgångspunkter har sakrevisionen bedömt det som möjligt att öka vinstavdraget med fem procent för att därigenom tillföra statskassen ytterligare åtta miljoner kronor — vilket väl alla, även herr Cassel, anser önskvärt och nödvändigt. Men att herr Cassel då från den utgångspunkten, alltså omsorgen om statsbudgeten, trots allt yrkar avslag på förslaget om en höjning av vinstavdraget, förefaller mig mycket egendomligt.

De exempel herr Cassel anförde från höjningen av vinstavdraget senast vi-

Höjning av statens andel av totalisatormedel

sade visserligen att den totala omsättningen på totalisatorverksamheten sjönk 1947—1948, men den gången var det fråga om en höjning av avdraget från 20 till 30 procent. I dag gäller det en höjning från 20 till 25 procent, herr Cassel! Och dessutom minskades inte statens inkomster av totalisatorverksamheten den gången, utan de ökade tvärtom med cirka två miljoner kronor från 1947 till 1948. Jag tycker det finns anledning påminna om den saken, när herr Cassel här anlägger rent statsfinansiella synpunkter i sitt resonemang.

Sedan refererade herr Cassel lantbruksstyrelsens avstyrkande remissvar, och samtidigt kritiserade han bevillningsutskottet för att utskottet inte givit utrymme för detta remissyttrande. Ja, det är möjligt att det kan finnas visst fog för en sådan kritik mot utskottet, men å andra sidan är ju lantbruksstyrelsens svar utförligt refererat i inkomstbilagan till statsverkspropositionen, och man kan väl då förutsätta att det inte är främmande för riksdagens ledamöter.

Vidare vill jag säga, att när herr Cassel kritiserar andra för att de refererar dåligt, så bör han väl själv hänvisa till de remissvar, i vilka höjningsförslaget har tillstyrkts. Jag vill erinra om att såväl statskontoret som riksräkenskapsverket har tillstyrkt den föreslagna höjningen av vinstavdraget, och det hade man väl knappast gjort, om man på det hållet hade befarat att höjningen skulle få sådana vådor som herr Cassel tror.

Till sist tycker jag inte heller att man skall glömma, att en så gott som enhällig riksdag för bara några veckor sedan beslöt att höja beskattningen på tips- och lotterivinster från 20 till 30 procent. Såvitt jag vet var också herr Cassel med om det beslutet. Att då några få veckor efteråt säga nej till en blygsammare höjning på vinstavdraget vid totalisatorspel förefaller mig mycket egendomligt.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr CASSEL (h):

Herr talman! Herr Allard och jag är tydligen ense om att vi skall lägga upp saken så, att vi får största möjliga inkomst för statskassan av spelandet, men vi har olika meningar om var skattesatsen bör sättas. Jag tycker jag har ganska gott stöd för min mening, när jag åberopar det enda verkligt sakkunniga ämbetsverk som finns på detta område, nämligen lantbruksstyrelsen. Nog är det väl rätt ovanligt att ett utskott tar ställning och presenterar sina synpunkter utan att referera vad det ämbetsverk, som är ansvarigt, sagt, i synnerhet som ämbetsverket vidtagit en sådan ovanlig åtgärd som att säga, att det bestämt avstyrker vad sakrevisionen kommit till.

Vidare tycker jag nog att herr Allard med något ord borde berört den ändrade uppfattning, som kommit till synes i bevillningsutskottet, där man 1945 var fullständigt enig och angav alla grunder, varför man inte kunde tänka sig att vinna mera pengar från totalisatorn, om man tog ut mer än 20 procent. Det har emellertid inte sagts något om detta.

Slutligen tror jag att kammaren skulle vara både herr Allard och mig tacksam om vi inte refererar alla de yttranden som här avgivits.

Herr ALLARD (s):

Herr talman! Både herr Cassel och jag vill ha största möjliga inkomst till statsverket. Det förefaller mig emellertid mycket egendomligt att herr Cassel då yrkar avslag på ett förslag, som innebär en inkomstökning på 8 miljoner kronor.

Herr Cassel säger att det finns en på detta område sakkunnig instans, nämligen lantbruksstyrelsen, som avstyrkt förslaget. Jag vill inte på något sätt be-

strida lantbruksstyrelsens sakkunskap, men man får väl inte heller anse de remissinstanser jag refererade till, nämligen statskontoret och riksräkenskapsverket, vara fullständigt främmande för beskattningsfrågor. Dessa myndigheter har ju tillstyrkt det förslag som här föreligger.

Herr Cassel kritiserar vidare bevillningsutskottet för att det ändrat uppfattning i denna fråga. Bevillningsutskottet hade 1945 en uppfattning och har i dag en annan uppfattning. Det är möjligt att bevillningsutskottet 1945 ansåg att totalisatorverksamheten då inte orkade bära en högre beskattning, men i dag anser utskottet på samma grunder som departementschefen att totalisatorverksamheten med den utveckling den fått, då omsättningen nu stigit till sammanlagt 193 miljoner kronor, väl orkar bära ett vinstavdrag på 25 procent.

Jag vill också framhålla för herr Cassel att de åtta miljonerna är baserade på 1956 års omsättning, och redan 1957 hade omsättningen stigit med 20 miljoner kronor. Även om det blir en mindre nedgång på grund av det höjda vinstavdraget, torde alltså de åtta miljonerna ändå vara säkrade, medan ett bifall till herr Cassels i motionen framställda yrkande om avslag på det föreliggande förslaget skulle innebära en förlust för statsverket på 8 miljoner kronor.

Härmed var överläggningen slutad. Herr andre vice talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till utskottets berörda hemställan med den ändring däri, som följde av bifall till de i ämnet väckta motionerna; och biföll kammaren utskottets hemställan oförändrad.

§ 16

Föredrogs bankoutskottets utlåtande nr 9, i anledning av väckt motion om åtgärder för att i det allmännas hand säkra uppförandet och driften av vissa elektronhjärnecentraler.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 17

Rättegångsbalkens bestämmelser om telefonavlyssning

Föredrogs första lagutskottets utlåtande nr 20, i anledning av väckt motion angående rättegångsbalkens bestämmelser om telefonavlyssning.

Första lagutskottet hade till behandling förehäft en inom andra kammaren väckt motion, nr 355, av herr *Eliasson* i Stockholm. I motionen hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning, huruvida telefonavlyssning enligt gällande bestämmelser kunde kringgärdas med föreskrifter, som bättre än för närvarande erbjöde rättssäkerhetsgarantier för den enskilde.

Utskottet hemställde, att förevarande motion, II: 355, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av fru *Gärde Widemar* samt herrar *Franzén*, *Gustafsson* i Borås och *Eliasson* i Stockholm, vilka ansett att utskottet bort hemställa, att riksdagen i anledning av förevarande motion, II: 355, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning för utrönande av möjligheterna att skapa bättre rättssäkerhetsgarantier för den enskilde vid telefonkontroll.

Utskottets hemställan föredrogs. Därvid yttrade:

Herr ELIASSON i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag är ledsen att detta ärende kommer upp så sent på dagordningen, men till mitt försvar får jag säga att jag inte begärt att så skulle ske. Jag skall emellertid försöka vara så kortfattad som möjligt.

Vid utskottets utlåtande har fyra ledamöter fogat en reservation. Vi har ansett att en utredning bör företagas till åstadkommande av bättre kontroll i fråga om telefonavlyssning. I remissvaren

Rättegångsbalkens bestämmelser om telefonavlyssning

avstyrker åklagarna en utredning men advokaterna tillstyrker. En domare är hörd, vars yttrande återopas av Stockholms rådhusrätt.

Vid handläggningen av telefonkontrollärenden medverkar två personer: en åklagare och en domare. Någon representant för den misstänkte är inte närvarande. Motionen syftar till att den misstänkte i någon form skulle vara representerad av person, som samhället kunde godkänna.

Jag anser bättre kontroll vara erforderlig ur följande synpunkter.

Det är påkallat om man jämför denna tvångsåtgärd med andra tvångsåtgärder i vad avser själva förundersökningsstadiet. Vid denna jämförelse framstår telefonkontrollen såsom ställd i strykclass i förhållande till andra tvångsåtgärder. Om t. ex. husrannsakan göres, skall den misstänkte eller någon representant för denne vara närvarande. I vissa undantagsfall kan husrannsakan ske i den misstänktes frånvaro, men den misstänkte skall då alltid underrättas därom när det inte längre är till men för utredningen.

Ett annat förhållande, som bör uppmärksammas och som gäller själva förundersökningsstadiet, är att dessa utredningar i stor utsträckning är beroende av s. k. tjallningsverksamhet. Det klientel som sysslar med tjallning är ganska heterogent. Det förekommer icke sällan att sådana personer lämnar oriktiga uppgifter, ibland medvetet. Motivet kan t. ex. vara egen ekonomisk vinning eller hämndåtgärder. Uppgifterna kan i olika avseenden vara till skada för den som uppgiften gäller.

Telefonavlyssningsinstitutet är också sämre ställt än andra tvångsåtgärder, såvitt angår själva domstolskontrollen. Under handläggningen är som ovan framhållits endast en åklagare och en domare närvarande. Det finns alltså ingen motpart till åklagaren. Domaren har att grunda sitt beslut helt och hållet på åklagarens framställning. Man kan

inte som utskottet tala om att domstolskontrollen vid handhavandet av detta straffprocessuella tvångsmedel är densamma som när det gäller tvångsmedel över huvud taget. När det gäller denna form av tvångsåtgärd förekommer det t. ex. aldrig att ett sådant ärende kommer till hovrätten eller till högsta domstolen. Det finns ju ingen representant för den misstänkte som kan föra det dit.

Beräffande JO- och JK-kontrollen av dessa ärenden vill jag framhålla att de, såvitt jag vet, aldrig granskats av vare sig JO eller JK.

Utskottet säger att en anordning med en representant för den misstänkte skulle vara föga ägnad att åstadkomma en bättre grundval för domstolens avgörande. Jag tror inte detta är riktigt, ty om det fanns en representant för den misstänkte — det kunde t. ex. vara en ämbetsjurist, en advokat eller annan jurist, som samhället ansåg betrodd att ha sådant uppdrag — så kunde denna ta ställning till åklagarens redogörelse och yttra sig t. ex. i frågan om han för sin del ansåg att sannolika skäl för misstanke förelåg för den gärning åklagaren redogjort för, om denna gärning var brott ävensom i förevarande fall taga ställning till frågan om domstolens beslut av honom borde överklagas. I många häktningsärenden är ju den enda tvistefrågan mellan åklagaren och advokaten, huruvida det föreligger sannolika skäl för misstanke om brott på den beskrivning av gärningen som åklagaren lämnar.

Utskottet anför vidare att en sådan här representant för den misstänkte realiter skulle bli ett kontrollorgan. Det tycker jag visst inte. Han skulle kunna representera parten i den utsträckning jag här skisserat. Hans yttrande skulle ha samma karaktär som partsombudets.

Det föreligger en viss fara för en alltför slentrianmässig behandling, när dessa ärenden handlägges av bara två personer, vilket inte så lätt skulle bli fal-

Rättegångsbalkens bestämmelser om telefonavlyssning

let, om man hade ett kontradiktatoriskt system.

Jag anser att en sådan form av rättsgaranti dessutom skulle vara ägnad att minska den ryktesspridning som ofta varit i svang. Vi vet alla att det förekommit ganska vidlyftiga påståenden om sådana saker, och ofta kommer personer med mer eller mindre uttalade insinuationer om att deras telefon är avlyssnad. Sådana personer skulle ofta känna sig lugnade, om man kunde hänvisa dem till att det fanns en representant, som i dessa ärenden tillvaratog den enskildes rätt.

Jag har talat med en representant för säkerhetspolisen om möjligheter till ändring av nuvarande system. Han ansåg för sin del inte att det var lämpligt att man försåg domaren med en nämnd. Det skulle kunna leda till att hemliga uppgifter vidarebefordrades. Däremot ansåg han inte några praktiska olägenheter ur denna synpunkt vara att befara, om en officiell samhällsrepresentant, på sätt ovan angivits, företrädde den miss-tänkte.

Med dessa ord ber jag att få yrka bifall till reservationen, som åsyftar en förutsättningslös utredning för utrönande av möjligheterna att skapa bättre rättsgarantier för den enskilde vid telefonkontroll.

Häri instämde herr *Gustafsson* i Borås (fp).

Herr **FRÖDING** (h):

Herr talman! Utskottets ståndpunkt i denna fråga är redan utan votering godtagen av första kammaren. Motionen har sålunda redan fallit. Med hänsyn härtill och då det är bekant att åtskilliga av kammarens ledamöter fortfarande umgås med vissa förhoppningar att hinna med eftermiddagstågen, skall jag avstå från att framföra vad jag eljest tänkt säga i denna fråga. Jag nöjer mig med att kort och gott under åberopande av den skriftliga motive-

ringen yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **ELIASSON** i Stockholm (fp):

Herr talman! Jag anser — i motsats till herr Fröding — inte att det föreligger sådan tidsnöd, att man skall avstå från att anföra de sakliga synpunkter man har i denna fråga. Jag vill framhålla ytterligare ett skäl för reservationen.

Det har förekommit ett mycket allvarligt missbruk när det gällt denna tvångsåtgärd. Jag vill i korthet referera vad som förekom i ett fall i början av 1940-talet.

En person fick av regeringen i uppdrag att resa till Italien för att förhandla om inköp av italiensk krigsmateriel för Sveriges räkning. Denne man ansågs emellertid sedermera av regeringen icke böra anlitas för detta uppdrag. Det skickades ned andra personer för att fullgöra uppdraget. Personen i fråga tyckte emellertid, att han skulle ha betalt för vad han gjort, och det väcktes av honom en process vid Stockholms rådhusrätt mot svenska staten med yrkande om ersättning för utfört arbete. Härvid förekom, att man från regeringens sida oriktigt använde sig av material från den hemliga telefonkontrollen genom att åberopa detta mot käranden i denna civilprocess. Det föranledde uttalande av konstitutionsutskottet (nr 10/1942) och det förekom också en debatt om detta i denna kammare.

Jag anser alltså, att detta är ett ytterligare belägg för att vi behöver kontroll på detta område.

Härmed var överläggningen slutad. Herr andre vice talmannen gav propositioner dels på bifall till utskottets hemställan dels ock på bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen; och fann herr andre vice talmannen den förra propositionen vara med övervägande ja besvarad. Herr Eliasson i

Interpellation ang. ersättningen för sjuktransporter med båt

Stockholm begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes:

Den, som vill, att kammaren bifaller första lagutskottets hemställan i utskottets utlåtande nr 20, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid utlåtandet fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser och voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, verkställdes omröstning genom upprensning. Herr andre vice talmannen tillkännagav, att han funne flertalet av kammarens ledamöter hava röstat för ja-propositionen. Herr Eliasson i Stockholm yrkade likväl rösträkning, vadan votering medelst omröstningsapparat verkställdes. Därvid avgåvos 107 ja och 42 nej, varjämte 13 av kammarens ledamöter förklarade sig avstå från att rösta.

Kammaren hade alltså bifallit utskottets hemställan.

§ 18

Föredrogs tredje lagutskottets utlåtande nr 13, i anledning av motioner om utredning angående Grubbe och Västerhiske byamäns rätt till fyllnadsskog.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 19

Interpellation ang. ersättningen för sjuktransporter med båt

Herr JOHANSSON i Öckerö (fp) erhöi på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Att skärgårdsbefolkningens förbindelser med fastlandet på de flesta platser längs vår långa kust är otillfredsställande torde vara allmänt

bekant. Men att denna befolkning också när det gäller sjuktransporter till läkare eller sjukhus skall behöva vara i ekonomiskt hänseende missgynnade jämförd med fastlandsbefolkningen är ändå något som borde kunna rättas till.

De ordinarie båtförbindelserna till skärgårdsöarna är glesa och kan därför inte utnyttjas i brådskande lägen vid hastigt påkommande sjukdomsfall. Den sjuke nödgas därför oftast anlita taxibåt. Ersättningen för sådan resa utgår f. n. med 10 öre per kilometer, om den sjuke eller skadade kan färdas med egen båt eller anlita släkting eller anhörig, och med 20 öre per kilometer om främmande person anlitas för sjuktransporten. En motorbåt drar jämförelsevis stora mängder bränsle per kilometer och har låg hastighet, vilket gör kostnaderna förhållandevis stora. Det kan påvisas flera fall, där motorbåtsskjutsar fått anlitas för sjuktransport från öar belägna cirka 10 kilometer från närmaste bil- eller bussväg. En sådan resa kostar den sjuke cirka 20 kronor, men han kan icke få ersättning från sjukkasse med mer än cirka 2 kronor.

Vid sjuktransporter från fastlandet utgår full ersättning efter billigaste färd sätt, och där det inte finns tillgång till buss- eller järnväg får hyrbil anlitas. Taxi ersättning för hyrbil är 76 öre per kilometer. En bil färdas 60—70 kilometer i timmen och drar en betydligt mindre mängd bränsle per kilometer än en motorbåt. Kostnaderna vid detta färd sätt är uppenbarligen betydligt lägre än för färd med motorbåt. Det måste därför tydligen vara oriktigt att ersätta motorbåtstransporter med en lägre taxa per kilometer än biltransporter, när ersättningen i själva verket borde vara betydligt högre för motorbåtstransport än för biltransport.

Under hänvisning till det ovan anförda får jag anhålla om kammarens tillstånd att till herr statsrådet och che-

Interpellation ang. statsbidragen till kommunernas kapitalutgifter

fen för inrikesdepartementet få ställa följande frågor:

1. Anser herr statsrådet att nuvarande grunder för ersättning vid sjuktransporter per båt är tillfredsställande?

2. Om så ej är fallet, vill herr statsrådet medverka till att sådana ändrade grunder antages, som medger skäligen ersättning för sådana sjuktransportkostnader?

Denna anhållan bordlades.

Herr talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

§ 20

Interpellation ang. statsbidragen till kommunernas kapitalutgifter

Ordet lämnades på begäran till

Herr VIGELSBO (cp), som anförde:

Herr talman! Den i många fall betydande eftersläpningen i utbetalningen av statsbidragen till primärkommunernas och landstingens kapitalutgifter har fått till resultat, att kommunerna åsamkats väsentligt större kostnader än som avsågs, när statsbidragsreglerna utformades. På ett flertal områden har denna eftersläpning ökat under de senare åren. Det kan t. ex. nämnas, att man för anläggningar för vattenförsörjning och avlopp får vänta på statsbidraget i fyra—fem år. Ännu längre väntetid har förekommit på andra områden, t. ex. i fråga om statsbidrag till byggande av lantbruksundervisningsanstalter. Avsikten har ju varit att kommunerna skulle få bidragen vid den tid, då de måste finansiera byggnads- eller anläggningskostnaderna. När statsbidraget utgår först flera år efter kapitalutgiften, ådrages kommunerna under väntetiden betydande räntekostnader.

Trots den stora eftersläpningen har vissa bidragsanslag nu reducerats, varigenom svårigheterna för kommunerna ökat. Det kan t. ex. erinras om att

statsbidraget till byggnadsarbeten vid vissa lantbruksundervisningsanstalter för nästkommande budgetår minskats från 2,5 till 1,5 milj. kronor. Nedskärningen på detta och andra bidragsområden har motiverats med det ansträngda läge, som nu kännetecknat statsfinanserna. Det torde väl råda enighet om att vi måste iaktta största återhållsamhet med de statliga utgifterna. Men å andra sidan är det angeläget att tillse, att kommunerna inte påföres ökade utgifter genom ytterligare eftersläpning i bidragsgivningen.

Den statsfinansiella situationen ter sig bekymmersam även för de närmast framförliggande åren. En ytterligare eftersläpning i fråga om statsbidragen till kommunernas kapitalutgifter skulle medföra betydande olägenheter. Kommuner som står på väntelistan ådrages ökade räntekostnader. Och andra som planerar byggnader eller anläggningar, för vilka de räknat med statsbidrag, får ökade svårigheter att förbereda arbetet. Över huvud taget måste denna situation skapa osäkerhet för kommunerna i fråga om deras finansiella läge.

Enligt min mening är det nödvändigt, att en plan uppgöres för eliminering av eftersläpningen i fråga om dessa statsbidrag. Såsom jag redan framhållit, måste sparsamhet iakttas i den statliga hushållningen. Men vissa utgifter är nödvändigare än andra. Det måste bli fråga om en angelägenhetsgradering, och vid en sådan vill jag för min del sätta statsbidragen till kommunernas kapitalutgifter på framträdande plats.

De nuvarande statsbidragsreglerna med avseende på kommunernas kapitalutgifter är mycket olika för olika områden. Ett önskemål är att dessa regler skall förenklas. Frågan har ju varit föremål för utredning. Jag vill härvid understryka angelägenheten av att bidragssystemet utformas på sådant sätt, att bidragsunderlaget automatiskt anpassas till förändrade byggnads- och

Interpellation i anledning av att riksdagsledamöters frånvaro på grund av sjukdom kan bli avgörande för utgången av voteringar

anläggningskostnader. Under de senaste 10—15 åren har byggnadskostnaderna stigit kraftigt. Kostnaderna för anläggningar och byggnader har i många fall blivit avsevärt större än de, på vilka statsbidragen ursprungligen beräknats. I väsentlig utsträckning har kommunerna visserligen kunnat få statsbidragen utökade i anledning härav, men följden har helt naturligt blivit en ökad eftersläpning i utbetalningen av statsbidragen och därmed ränteutgifter för kommunerna. Om den avsedda kostnadsfördelningen mellan stat och kommun skall upprätthållas, måste reglerna vara sådana, att bidragsunderlaget automatiskt anpassas till kostnadsförändringarna.

Med anledning av vad jag här har anfört anhåller jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för finansdepartementet få ställa följande frågor:

1) Vill herr statsrådet redogöra för regeringens planer beträffande eliminering av den eftersläpning, som föreligger i fråga om utgivande av statsbidrag till kommunernas kapitalutgifter?

2) Har herr statsrådet för avsikt att framlägga förslag till sådana statsbidragsregler i nämnda avseende, att bidragsunderlaget automatiskt anpassas till förändrade byggnads- och anläggningskostnader?

Denna anhållan bordlades.

§ 21

Interpellation i anledning av att riksdagsledamöters frånvaro på grund av sjukdom kan bli avgörande för utgången av voteringar

Herr talmannen lämnade på begäran ordet till

Herr NILSSON i Tvärålund (cp), som yttrade:

Herr talman! Författningsutredningen har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande

tillkallats »för att utifrån en samlad översyn av demokratiens funktionsproblem företa en modernisering av vår författning». Ett dylikt funktionsproblem är enligt min mening förknippat med det system, som gäller vid voteringarna i riksdagens kamrar. Jag utgår ifrån att omröstningarnas resultat bör så exakt som möjligt motsvara folkets i val uttryckta opinion. Med nuvarande voteringsystem är så inte alltid förhållandet. Enskilda ledamöters bortovaro på grund av sjukdom kan sålunda påverka för att inte säga förrycka utgången av en omröstning. Betydelsefulla frågor avgörande kan med andra ord bli beroende av ett ovidkommande slumpmoment. En sådan ordning är enligt min mening sakligt otillfredsställande och oförenlig med kravet på en funktionsduglig demokrati. En riksdagsledamot, som av sjukdom är hindrad att hävda sin och sina väljares mening, borde vid omröstningar kunna ersättas av en »suppleant», förslagsvis av den person som står närmast i tur som efterträdare.

Det synes önskvärt att den fråga jag här berört blir uppmärksamrad och prövad av författningsutredningen med sikte på förslag till erforderliga lagändringar i angiven riktning.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag om kammarens tillstånd att fråga statsrådet och chefen för justitie departementet:

1. Anser herr statsrådet det förhållandet tillfredsställande, att riksdagsledamöters frånvaro på grund av sjukdom kan bli avgörande för utgången av voteringar?

2. Vill herr statsrådet medverka till att den berörda frågan blir föremål för utredning i angivet syfte?

Denna anhållan bordlades.

§ 22

Till bordläggning anmäldes konstitutionsutskottets utlåtande nr

13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 21 maj 1954 (nr 296) angående ändring i lagen den 6 juni 1930 (nr 259) om församlingsstyrelse, m. m.;

statsutskottets utlåtande nr 67, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag, avseende ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 36, i anledning av väckta motioner angående den skattefria försäljningen av skattebelagda varor i öresundstrafiken, och

nr 38, i anledning av väckta motioner angående ändrad tid för åtnjutande av avdrag vid inkomsttaxering för ränta å kvarstående skatt;

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

nr 10, i anledning av väckt motion om övergång till helt statlig drift vid gruvor och därtill hörande anläggningar inom Västerbottens län,

nr 11, angående ändring i avlöningsbestämmelserna för hos riksdagen tillfälligt anställda tjänstemän, m. m.,

nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av lagen den 3 juni 1949 (nr 314) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om bankaktiebolags kassareserv m. m., jämte i ämnet väckta motioner,

nr 13, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt giltighet av valutalagen den 22 juni 1939 (nr 350),

nr 14, i anledning av väckta motioner om årlig utgivning av en utförligare matrikel över riksdagens ledamöter,

nr 15, i anledning av väckt motion om utarbetande av en plan för olika lösningar av en ombyggnad av riksdagshuset, och

nr 17, angående användande av riksbankens vinst för år 1957;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckta motioner om uttagande av särskilda avgifter vid exploatering av grus- och stentakter, och

nr 15, i anledning av väckta motioner dels om obligatorisk vägbelysning längs vissa trafikleder, dels ock angående ansvaret för att ur trafiksäkerhetssynpunkt godtagbar belysning kommer till stånd; samt

jordbruksutskottets utlåtande nr 12, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda hemställan rörande anslag till Byggnadsarbeten vid veterinärhögskolan jämte i ämnet väckta motioner.

§ 23

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen

från statsutskottet:

nr 129, i anledning av väckta motioner rörande vissa timplaner för ämnet kristendomskunskap;

nr 142, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1958/59;

nr 143, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre anslag för försvarsändamål;

nr 146, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående fortsatt disposition av vissa äldre reservationsanslag, avseende justitiedepartementets verksamhetsområde;

nr 147, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss ersättning till hemmansägaren Lars Levi Andersson; och

nr 148, i anledning av väckt motion om ersättning av statsmedel till polis-konstapeln Arne Gustav Borgström i Örebro för uteblivet skadestånd;

från bevillningsutskottet:

nr 158, i anledning av väckta motioner om utredning av frågan om utlän-

ningars och i utlandet bosatta svenska medborgares beskattning här i riket;

från bankoutskottet:

nr 159, angående regleringen för budgetåret 1958/59 av utgifterna under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m.; och

nr 160, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 10 § förordningen den 27 mars 1953 (nr 95) om Konungariket Sveriges stadshypotekskassa och om stadshypoteksföreningar;

från första lagutskottet:

nr 171, i anledning av väckta motioner angående ändrad lydelse av 11 § lagen om religionsfrihet;

nr 172, i anledning av väckta motioner angående viss ändring i lagen om ersättning till polisman;

nr 173, i anledning av väckta motioner angående viss ändring av 18 § lagen om ekonomiska föreningar; och

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om behandlingen av häktade och anhållna m. fl., m. m.;

från tredje lagutskottet:

nr 157, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.;

nr 169, i anledning av väckta motioner om ändrad ordning för delgivning av byggnadsnämnds beslut; och

nr 170, i anledning av väckta motioner om förbud mot plockning av vissa växtarter till avsalu; samt

från jordbruksutskottet:

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande egentliga statsutgifter för budgetåret 1958/59 under nionde huvudtiteln, avseende anslagen inom jordbruksdepartementets verksamhetsområde, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 165, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen beträffande jordbruksdepartementet gjorda framställningar angående anslag å kapitalbudgeten för budgetåret 1958/59;

nr 166, i anledning av väckta motio-

ner om ökad utlåning från fiskerilånefonden för budgetåret 1957/58, m. m.;

nr 167, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1958/59 m. m.; och

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande att försälja viss kronan tillhörig fast egendom, m. m.

Vidare anmäldes och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 144, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1958/59 till de tekniska högskolorna, jämte i ämnet väckta motioner;

nr 161, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1958/59 under statens allmänna fastighetsfond m. m., i vad propositionen avser handelsdepartementets verksamhetsområde;

nr 162, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av Sveriges anslutning till konventionen om upprättande av ett europeiskt bolag för kemisk behandling av bestrålat atombränsle (Eurochemic);

nr 163, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående högre utbildning av sjuksjukvårdspersonal; och

nr 164, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående högre utbildning av sjuksköterskor, jämte i ämnet väckt motion.

§ 24

Tillkännagavs, att följande Kungl. Maj:ts propositioner avlämnats till kammaren:

nr 116, angående riktlinjer för upp- rustning av landsbygdens elektriska distributionsnät,

nr 121, angående försäljning av vissa kronoegendomar m. m.,

nr 122, angående vissa prisreglerande åtgärder på jordbrukets område, m. m.,

nr 126, med förslag till lag angående ändring i lagen den 3 januari 1947 (nr 1) om allmän sjukförsäkring, m. m.,

nr 127, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 30 juni 1943 (nr 444) om tillståndstvång för byggnadsarbete, och

nr 128, med förslag till förordning om ändring i tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316).

Dessa propositioner bordlades.

§ 25

Anmälades följande till herr talman-
nen under sammanträdet avlämnade
motioner, nämligen

i anledning av Kungl. Maj:ts propo-
sition, nr 99, med förslag till ny tull-
taxa, m. m. motionerna:

nr 447, av herr *Nelander m. fl.*,

nr 448, av herr *Odhe m. fl.*,

nr 449, av herr *Senander m. fl.*,

nr 450, av herr *Hansson* i Skegrie
m. fl., och

nr 451, av herr *Börjesson m. fl.*;
i anledning av Kungl. Maj:ts propo-
sition, nr 93, angående vissa följdfrågor
i anledning av skolstyrelsereformen
m. m. motionerna:

nr 452, av fröken *Höjer* och fröken
Elmén, samt

nr 453, av herr *Eliasson* i Stockholm;
samt

i anledning av Kungl. Maj:ts propo-
sition, nr 104, angående vissa åtgär-
der för upprustning av universitet och
högskolor motionerna:

nr 454, av herr *Hallén m. fl.*, och

nr 455, av herr *Svenungsson m. fl.*

Dessa motioner bordlades.

§ 26

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes här-
efter kl. 17.56.

In fidem:
Gunnar Britth